

RAPPORT

ARKEOLOGISK SERIE

1988-3

Hans Chr. Søborg, Synøve Fjeldstad Selvik, Jørgen Fastner og Klaus Livik

**Arkeologiske undersøkingar 1987 i
samband med planlagt ilandføring
av gass frå Haltenbanken
Alternativ: Lauvøya**

Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuséet, Rapport. "Arkeologisk serie", vil inneholde stoff hovedsakelig fra det faglige og geografiske ansvarsområde som Arkeologisk avdeling, Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuséet, representerer.

I serien publiseres materiale som en av ulike hensyn finner ønskelig å gjøre kjent. Foruten rapporter vil det dreie seg om vitenskapelige og populærvitenskapelige artikler av mindre omfang. Oppdragsrapporter vil utgjøre en stor del av serien.

Rapport-serien er ikke periodisk, og antall nummer pr. år vil variere. Serien startet i 1973. Det finnes parallelt en "Botanisk serie" og en "Zoologisk serie".

Som regel blir norsk språk brukt. Rapporten bør normalt ha et sammendrag på norsk. Innholdet skal sammenfattes i et innledende abstract. Medarbeidere fra andre land kan skrive rapporten på sitt morsmål, om nødvendig med sammendrag på norsk.

For manuskriptet, illustrasjoner, referanser o.l. følges vanlige retningslinjer. (Jfr. retningslinjer for Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Gunneria).

"Arkeologisk serie" trykkes i A4-format i offset. Opplagstallet vil variere.

UTGIVER:

Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet
Arkeologisk avdeling
N-7000 Trondheim

Redaksjonskomité:

Kristian Pettersen
Lars F. Stenvik
Birgitta Wik

UNIVERSITETET I TRONDHEIM, VITENSKAPSMUSEET
RAPPORT ARK.SER. 1988-3

**ARKEOLOGISKE UNDERSØKELSER 1987 I FORBINDELSE MED
PLANLAGT ILANDFØRING AV GASS FRA HALTENBANKEN**

ALTERNATIV: LAUVØYA

**Rapport ved Hans Christian Søborg
med bidrag fra Synøve Fjeldstad Selvik (vegetasjonshistorie)
Klaus Livik (marinarkeologi)
og Jørgen Fastner (fosfatundersøkelser)**

Universitetet i Trondheim
Vitenskapsmuseet

Trondheim, april 1988. 500 ekspl.

ISSN: 0332 - 8546
ISBN: 82-7126-430-3

ABSTRACT

Søborg, H.C.: Archaeological investigations in 1987 in Connection with Plans for Transport of Natural Gas from the Haltenbanken. Alternative: Lauvøya. With reports by S.F. Selvik (Palynological investigations), J. Fastner (Phosphate analysis), and K.Livik (Marine archaeology).

A survey commissioned by STATOIL was performed in the potential terminal area on Lauvøya in Vikna, one of six alternative locations considered at this time in Central Norway. Certain points on a proposed pipeline route across the Vikna-archipelago were also checked.

Systematic test-pitting was done in selected areas at heights that correspond to Stone-Age shorelines. A number of Late Stone Age sites (c. 5500-3500 BP) were documented both on Lauvøya and along the pipeline course. The dominant lithic materials are flint and slate. At 3 locations groups of pit-house foundations were discovered. The occurrence of this northern type of ancient monument is of special interest. These sites are regarded as base-camp locations for a hunting-fishing population.

An Iron-Age farm is indicated by a group of burial cairns on the outskirts of the present infield at Elvåsen on Lauvøya. Phosphate tests done on samples from the infield were, however, negative. Botanical material from bogs in the vicinity will be analyzed palynologically for evidence of prehistoric agricultural activity. Pollen samples from a test-excavated house-site and the bogs may also give valuable information about foraging-economies.

The importance of coastal communication in prehistory seems to be emphasized by burial cairns along the major shipping lane on the east side of the terminal area and along boat channels crossed by the pipeline route. Twenty-three cairns lie along the sound south of Lauvøya. Nothing of archaeological significance was discovered by underwater investigations around Lauvøya.

A secondary seasonal activity in recent times in Vikna, has been the winter grazing of reindeer herds belonging to the Saami.

I N N H O L D

ABSTRACT

FORORD s. 7

RESYMÉ s. 9

1.	BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	s. 11
	1.1. Utbyggingsplaner	s. 11
	1.2. Tidligere kjente fornminner i området	s. 11
	1.3. Forventninger om nye ukjente fornminner	s. 14
2.	REFERANSER	s. 18
3.	PRAKTISKE OPPLYSNINGER	s. 20
4.	NATURFORHOLD	s. 21
5.	AKTUELLE FORSKNINGSFELT	s. 23
6.	REGISTRERINGSMETODE	s. 25
	6.1. Registrering uten graving	s. 25
	6.2. Registrering med prøvestikking	s. 25
	6.3. Fosfatkartering, pollenanalyse, marinarkeologi	s. 30
7.	REGISTRERINGSRAPPORTER	s. 31
	7.1. Fornminner	s. 31
	7.2. Vegetasjonshistoriske undersøkelser på Lauvøya	s. 92
	7.3. Rapport: Fosfatundersøkelser	s. 106
	7.4. Marinarkeologisk undersøkelse	s. 111
8.	OPPSUMMERING AV RESULTATENE	s. 115
	8.1. Arkeologiske undersøkelser	s. 115
	8.2. Vegetasjonshistorie	s. 126
9.	KULTURHISTORISK SKISSE	s. 127
10.	VIDERE UNDERSØKELSER	s. 132
	10.1. Arkeologiske undersøkelser	s. 132
	10.2. Vegetasjonshistoriske undersøkelser	s. 134

LITTERATUR s. 135

FORORD

I forbindelse med planene om ilandføring av gass fra Haltenbanken ble det sommeren 1987 foretatt arkeologiske registreringer i de områder som eventuelt blir berørt i Vikna kommune, Nord-Trøndelag med STATOIL som oppdragsgiver.

Arbeidet er utført i henhold til bestemmelsene i Kulturminnelovens § 9 som pålegger utbyggeren å undersøke om tiltaket vil virke inn på faste fornminner.

Registreringene er utført av Arkeologisk avdeling ved Vitenskapsmuseet, etter avtale med fylkeskonservatoren i Nord-Trøndelag. Fylkeskonservatoren i Nord-Trøndelag er som en prøveordning delegert myndighet i de fleste bestemmelser i kulturminneloven, bortsett fra frigivingsmyndighet, som tilligger Vitenskapsmuseet. Fylkeskonservatoren har ikke kapasitet til å gjennomføre utredninger av større omfang. Vitenskapsmuseet er ellers rette myndighet i resten av Midt-Norge.

Vikna er et av flere mulige ilandføringsalternativ. Tilsvarende arkeologiske registreringer er foretatt av Vitenskapsmuseet i de andre områder som er aktuelle i Midt-Norge etter bestilling fra STATOIL og/eller Norsk Hydro.

Målsettingen med registreringsprosjektet har dels vært å påvise flest mulige av de kulturminner som vil bli direkte eller indirekte berørt av en eventuell utbygging og som er fredet etter Kulturminnelovens § 4. Man har dessuten særlig prioritert leting etter kulturminner som kan belyse problemstillinger som står sentralt i arkeologisk forskning i Midt-Norge idag.

Museet har tatt sikte på å avgjøre hvilket potensielle utbyggingsområde som synes mest verdifullt med bakgrunn i den aktuelle forskningssituasjon. Den foreliggende rapport er ment som underlag for en slik vurdering.

Forfatteren av rapporten er prosjektlederen, Hans Christian Søborg, med følgende unntak:

- I resyméet: Avsnitt om tilleggsundersøkelser og vegetasjonshistorie: Synøve Fjeldstad Selvik.
- I kap. 4: Avsnitt om klima/vegetasjon : S.F.S.
- kap. 7.2: Vegetasjonshistoriske forundersøkelser : S.F.S.
- kap. 7.3: Fosfatundersøkelser: Jørgen Fastner.
- kap. 7.4: Marinarkeologisk undersøkelse: Folla Dykkeklubb ved Klaus Livik.
- kap. 8.2: Resultater av vegetasjonshistoriske forundersøkelser : S.F.S.
- kap 10.2: Videre arbeid med vegetasjonshistorie : S.F.S.

Manuskriptet er renskrevet av Gunnhild M. Aal, med hjelp fra Eli Raanes. Felttegningene er rentegnet av Aud Beverfjord med bidrag fra Kari Støren Binns.

Trondheim, desember 1987

Hans Chr. Søborg

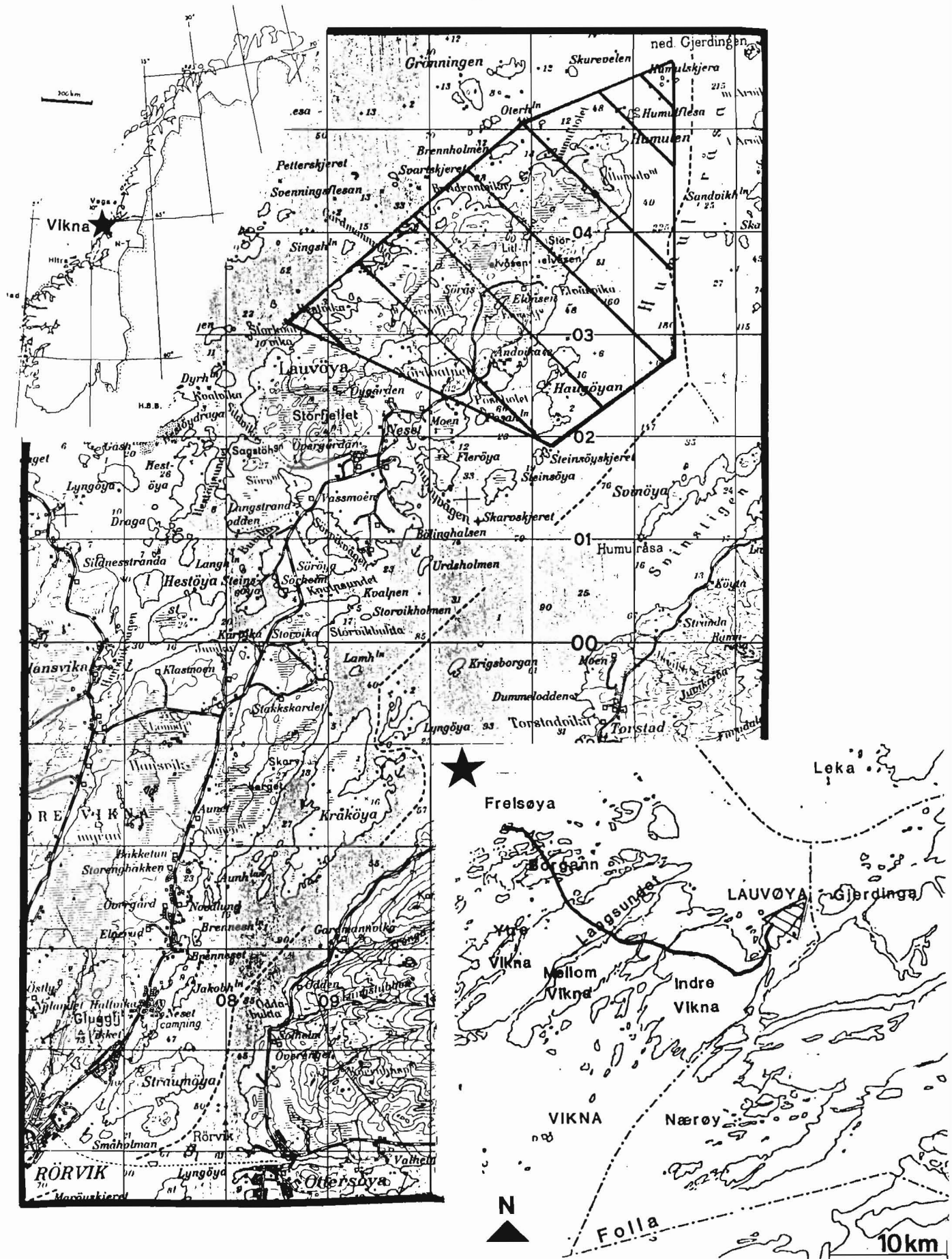

Fig. 1
 Utbyggingsområdet NØ på Lauvøya i Vikna (skravert over
 og t.h.) og rørdningstrasé (svart linje på kart t.h.) Utsnitt av kartblad 1724 IV, Kolvereid

RESYMÉ AV UNDERSØKELSEN

Undersøkelsen omfattet et ca. 4,0 km² stort område som utgjør den NØ-lige halvdelen av Lauvøya lengst øst i Vikna, hvor det eventuelt blir bygget en olje-/gasterminal, og en ca. 32 km lang ledningstrasé tvers over kommunen fram til Lauvøya fra Frelsøya helt i NV (se fig. 1, s. 8). Av den samlede trasélengden, går ca. 26 km over land og 18 km av disse er befart og/eller nærmere undersøkt.

Det er anvendt til sammen 28 ukeverk i terminalområdet, dvs. 3-5 personer i 2 adskilte feltperioder: 01.-19.06. og 13.07.-07.08.1987. Langs traseen er det utført 4,5 feltukeverk, dvs. 2 personer i 2 adskilte perioder: 12.-14.08. og 24.08.-05.09.1987.

En oversikt over fornminnene i områdene er gitt i tabellen nedenfor:

	TERMINAL		TRASÉ		TIL S	
Fornminnetype	Reg. Objekter		Reg. Objekter		Reg. Objekter	
"Åpne" steinalder-lokaliteter	5	5	5	5	10	10
Steinaldertufter	2	9	1	8	3	17
Funnsteder for steinsaker (uten klar kontekst)	6	6	0	0	6	6
Gravrøyser	7	7	3	23	10	30
Tuft av ukjent alder	0	0	1	1	1	1
TIL SAMMEN:	20	27	10	37	30	64

Det er altså registrert 30 fornminner (samlinger) med til sammen minst 64 objekter. Av disse er 20 fornminner med minst 27 objekter i terminalområdet. Gravrøysene er antagelig fra bronsealder og/eller jernalder. I den aktuelle delen av Lauvøya var 5 gravrøyser de eneste fornminner som var kjent fra før. Nå er bildet dominert av boplasser og funnsteder fra steinalderen (til s. 13 slike). Funnmaterialet består av avslag, redskaper og emner til redskap, hovedsakelig av flint og skifer. Alle disse funn menes å være fra yngre steinalder. Dette gjelder også alle unntatt en av de seks påviste steinalderboplasser langs traséen. Særlig interesse er knyttet til oppdagelsen av 3 samlinger med til sammen minst 17 tufter etter hus fra steinalderen, 2 på Lauvøya og 1 på Borgann ved traséen. Huskonstruksjoner fra steinalderen er svært sjeldne i Sør-Norge. Tilsvarende tuftgrupper er i de seneste år registrert på Vega i Nordland, men de er særlig kjent fra Finnmark. Tuftene i Vikna er de hittil sørligste av denne type som er påvist langs norskekysten.

Utenom letearbeidet ble det foretatt en prøvegraving i en tuft på Lauvøya. Prosjektleder i 1987 har vært mag.art. Hans Chr. Søborg (H.C.S.).

Marinarkeologiske undersøkelser (ved Folla Dykkeklubb), fosfatkartering (ved univ.tekn. Jørgen Fastner) og vegetasjonshistoriske forundersøkelser er også gjennomført i forbindelse med årets arbeid i Vikna. Ansvarlig for de vegetasjonshistoriske undersøkelser er cand.real. Synøve Fjeldstad Selvik. Foreløpige resultater viser at området gir mulighet for pollenanalyse i tilknytning til registrerte kulturminner og arkeologiske problemstillinger, og til utredning av generell vegetasjonshistorie. Arbeidet er nærmere omtalt under pkt. 7 hvor også innberetninger fra spesialundersøkelsene er samlet (S.F.S.).

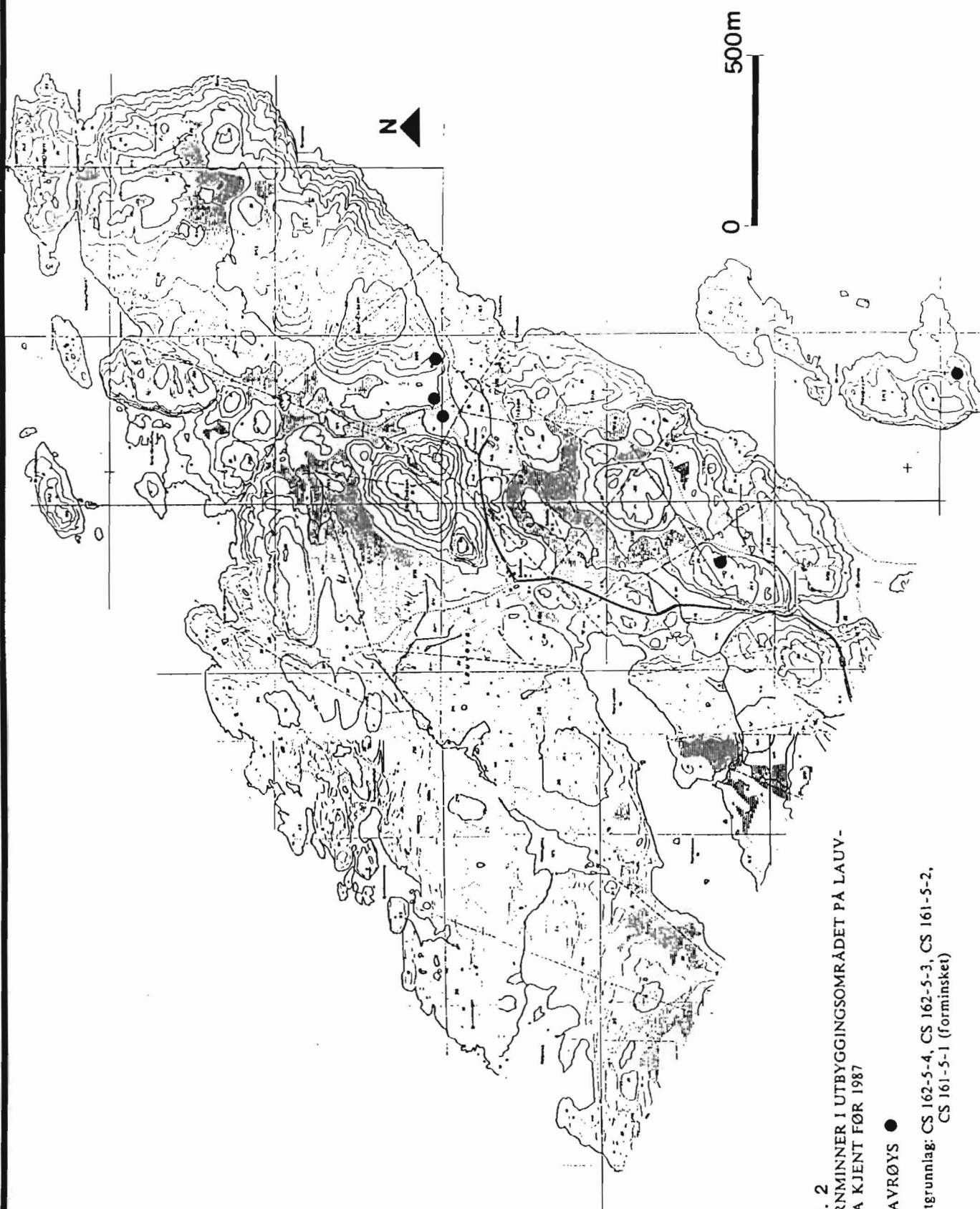

Fig. 2
FORNMINNER I UTBYGGINGSOMRÅDET PÅ LAUV-
ØYA KJENT FØR 1987

GRAVRØYS ●

Kartgrunnlag: CS 162-5-4, CS 162-5-3, CS 161-5-2,
CS 161-5-1 (forminsket)

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSENE

1.1. Utbyggingsplaner

Den NØ-lige halvparten av Lauvøya er avmerket som terminalområde. Dette har et areal på ca. 4,0 km² (maks. mål: 3,1 km NØ-SV og 1,9 NV-SØ)(se fig. 1, s. 8).

Til registreringen forelå det ikke nærmere planer for plassering av konkrete installasjoner, f.eks. kai, bygg, vei, masseuttak, tipplasser, brakker eller lignende. Fram til Lauvøya er det tegnet inn en ca. 32 km lang ledningstrasé tvers over kommunen fra Frelsøya utenfor Borgann lengst NV i kommunen. Traséen var angitt som en

1,5 mm bred strek på M711-kart, som tilsvarer en bredde på 75 m i terrenget. Av den samlede traselengde synes ledningen å ville gå over land i ca. 26 km. En eventuell ledning vil etter det man kan forstå bli gravd ned. Traséen var ikke stukket ut i terrenget. Tilførselsveier og andre mulige installasjoner var ikke angitt. Registreringen ble etter avtale med STATOIL konsentrert om såkalte "passpunkter" som ledningen antagelig ikke kunne unngå, dersom den skal ha den oppgitte hovedretning. Traséundersøkelsen begrenset seg til en 150 m bred sone til hver side for den inntegnede streks midtlinje.

1.2 Tidligere kjente fornminner i området.

1.2.1 Terminalområdet

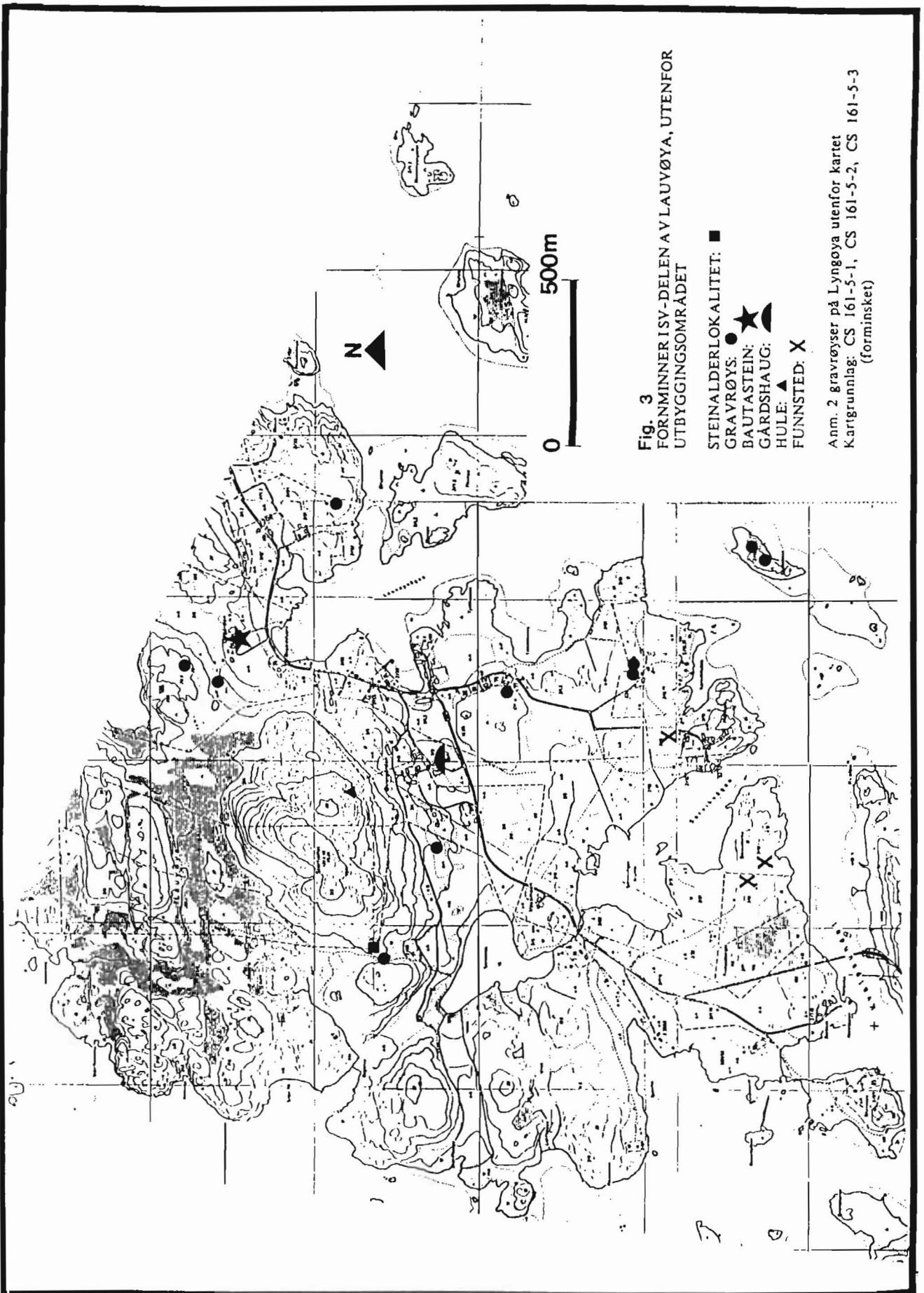
Ingen funn fra steinalderen var tidligere gjort i utbyggingsområdet. De eneste kjente fornminner var 5 gravrøyser som antas å være fra bronsealderen og/eller jernalderen (dvs. fra tiden mellom ca. 1500 f.Kr. og 1000 e.Kr.)(se fig. 2, s. 12). En av disse (reg.nr. XI 1906-16) er idag en uanselig steinlegning på Andvikmoen som utfra beliggenheten likevel må være en gravrøysrest (se Støren Binns 1982:45). Museets tidligere konservator, Th. Petersen, noterte i 1904 at det "På Andvikmoen (var) 1 stor Røs"(Petersen 1905:9). Han nevner samme sted den idag velbevarte røys på Haugøya. Dette er de tidligste opptegnelser angående fornminner i utbyggingsområdet. I 1979 foretok Vitenskapsmuseet en registrering av kulturminner på Lauvøya for Økonomisk kartverk (se Støren Binns 1982). Hovedvekten ble den gang lagt på de lett synlige fornminner som er kjent av lokalbefolkningen slik det er vanlig ved denne form for registrering. Tre gravrøyser ble påvist på Elvåsen (ibid 1982:52-53) (se fig. 4, s. 15).

Utenom utbyggingsområdet på den SV-lige halvdelen av Lauvøya og de dertilhørende småøyer, er det fra før påvist 19 fornminner: 12 gravrøyser, 1 bautastein, 1 gårds-haug (kulturlag med funn fra tidlig etterreformatorisk tid), 1 hule med dyrebein, 2 funnsteder for tapte oldsaker, 1 hustuft (nå fjernet) og 1 steinalderlokalitet (se fig. 3, s. 13). Disse ble oppdaget til ulik tid. Beskrivelser av de fleste er samlet i Støren Binns 1982. En gravrøys ble påvist så sent som i 1982 ved Lauvøyvågen (Reg.skjema v/H.Sørheim av 03.11.82).

Bautasteinen (på Øygarden)(se fig. 5, s. 15) er nevnt allerede i Gerhard Schønings reiseskildringer fra 1770-årene (Schønning 1910:206). Målene ("3 Al. høi, 1 Al. breed") er omtrent de samme som ble gjort 200 år senere i 1979. Han nevner også et gravfunn, "I en af de derhos liggende Kiempe-Haue" (ibid). Bautasteinen og 3 gravrøyser står mindre enn 350 m utenfor det inntegnede utbyggingsområde.

K.Rygh laget i 1879 en oversikt over de fornminner som den gang var kjent i Nord-Trøndelag. Når det gjelder Lauvøya, oppgir han i tillegg til Schønings opplysninger, et par hauger på Falkmoen og "på en fjellknaus nogle røser" (K.Rygh 1879).

Det har aldri vært foretatt noen arkeologisk utgravning i Vikna, og bortsett fra 7 flintavslag fra den ovennevnte steinalderlokalitet er det ikke kommet inn forhistoriske saker til museene fra sikkert påviste steder på Lauvøya. Fra ukjente steder på Lauvøya stammer noen eldre oldfunn fra yngre jernalder (T.960, C.2896 og 2 tapte funn - oppl. i museets funnkartotek).

1.2.2. Traseen

I 1912 foretok en av pionerene i norsk steinalderforskning, Anders Nummedal, noen markundersøkelser i Vikna. Han fant bearbeidet flint bl.a. på Kvalfjord og Gravset på Mellom Vikna (tilvekst nr. T.10204 og T.10205 i Vitenskapsmuseets samlinger). Traseen er lagt gjennom grunnen til disse 2 gårder, men funnstedene synes ikke å bli berørt av denne. Nummedal mente funnene tilhørte den såkalte Fosna-kulturen i eldre steinalder. Vikna har, etter Nummedals granskinger, vært et område som utmerket seg når det gjelder "Fosna-funn" langs Trøndelagskysten (se Marstrander 1954:37, fig.2).

En rekke eldre og yngre steinalderfunn og -lokaliteter kjennes fra Hansvik på Indre Vikna. En av disse ligger midt i traseen (gitt lok.navn Grøndalen 1 i denne rapporten, i ØK-sammenheng gitt reg.nr. X2, 6875-H22 med funn som har tilvekst nr. T.23206). Funnstedet er ca. 50 m.o.h., og med denne høyden kan lokaliteten være fra eldre steinalder. Den ble påvist ved ØK-registreringen i 1981.

Mens Lauvøya-Rørvik-Ryem-området ble ØK-registrert i 1979, ble resten av kommunen undersøkt i 1981. Gravrøyser og funn som antyder fast bosetning i jernalderen er påvist på flere av gårdene trasélinjen går gjennom (Borgann, Sylta, Ramstad, Innersund, Nordaunet, Lødding og Hansvik). Men såvidt man kan se, er det bare på Storstika rett sør for Lauvøya at disse kommer innenfor registreringssonen. Der går traseen gjennom et område med flere felt, samlinger og enkeltstående gravrøyser, til sammen 21 røyser. Disse har en "klassisk" beliggenhet ved det smale Kvalpsundet i N og ut mot Nordlandsleia i Ø (se fig. 44, s. 124). De ble første gang oppmålt av museets tillitsmann i Rørvik, Jens Lie-Gjeseth, i 1976 (innberetning datert 25.10.76, Top-ark., Vitenskapsmuseet). Flere røyser ble oppdaget ved ØK-registreringen (Støren Binns 1982:54-64). Lie-Gjeseth mente ut fra stedsangivelsen, at det må være dette feltet som G.Schøning (1910:206) beskriver som et av de største i hele Namdalen, men feilaktig henlegger til Ryem.

1.3 Forventninger om nye, ukjente fornminner.

"Det må vel nærmest være tilfeldigheter som gjør at det ikke er gjort noe funn fra steinalderen" (Borgan 1969:24). Dette skrev forfatteren av bygdeboka om Lauvøya i 1969. Ved ØK-registreringen 10 år senere ble den første steinalderboplassen oppdaget på øya. Den ligger utenfor utbyggingsområdet, på S-siden av Storfjellet, ca. 30 m.o.h.. Ved ØK-registreringer gjøres relativt begrensede markundersøkelser og så å si ingen graving i jorden. Vi var nokså sikker på at ved intensiv registrering med graving av mange prøvestikk, ville vi kunne oppdage spor etter opphold i steinalderen også innen utbyggingsområdet.

Dette skyldes delvis erfaringer fra tilsvarende undersøkelser andre steder på norskekysten. Vikna utmerker seg dessuten i regional sammenheng på utbredelseskart over funn og lokaliteter fra eldre og yngre steinalder (jfr. Marstrander 1954:37,46; Sandnes 1965:51; Søborg 1986:58).

Siden utbyggingsområdet har lavt relieff var det mindre sjanser for å oppdage eldre steinalderboplasser (dvs. fra før 5200 år BP). Etter strandforskyvingskurven for Nærøy (Ramfjord 1982:202) må man opp i høyder på minst 35 m.o.h. for å ha mulighet til å finne mesolittiske boplasser. Bare ca. 4 % av utbyggingsområdet ligger så høyt, mens nærmere 70 % var tilgjengelig for bosetning ved slutten av det man ofte kaller yngre steinalder (dvs. for ca. 3500 år siden).

En stor del av resten av Vikna ligger under 35 m.o.h., og der er mesteparten av de

Fig. 4. Gravrøys (R3, 1906 L6), Elvåsen, Lauvøya, en av flere røyser på rekke ved N-kanten til innmarken. Tatt mot VSV. (Foto: H.C.Søborg)

Fig. 5. Bautastein (R1, 1906 I6) ved låven på Øygården, Lauvøya. Nevnt i Gerhard Schønings reiseberetning fra 1770-årene. Tatt mot N. (Foto: H.C.Søborg)

løsmasser som man kunne vente folk bosatte seg på. Ettersom vi skulle konsentrere traséundersøkelsene om pass mellom høydedrag, var det også i denne forbindelse størst sjanse for å finne ynge steinalderlokaliteter. Men Nummedals granskinger i 1912 (nevnt under 1.2.2) viste at vi også måtte lete etter eldre bosetningsspor.

Hele Lauvøya er én matrikkelgård. Hovedbrukene ligger utenfor utbyggingsområdet, og det eldste tunet har kanskje vært der tunet på bnr. 3 på Øvergarden er idag. Der er i alle fall de eldste fysiske spor etter gårdsbebyggelse konstatert. Kulturlaget ("gårdshaugen" nevnt under 1.2.1) inneholdt funn fra tidlig etterreformatorisk tid (Top.ark., Vitenskapsmuseet: Notat fra Oddmunn Farbregd 14.10.1976). Det er ikke skriftlige opplysninger om fast bosetning nord for Moen før husmannsplassene på Elvåsen, Andvika, Andvikmoen og Søråsen ble tatt opp på slutten av 1800-tallet. Men det er rimelig å tenke seg at det også i forhistorisk tid har vært ekspansjonsperioder innen jordbruket.

Samlingen med gravrøyser på Elvåsen tyder på fast bosetning i forhistorisk tid. Gården som sosio-økonomisk enhet oppsto antagelig allerede i bronsealderen i Norge, men felt med små gravrøyser ligger ofte i tilknytning til en gård fra eldre jernalder, og nær tunet. De eneste steder nord på øya med dyrkbar jord av betydning er innenfor Elvåsvika og Andvika på øyas innside. Der er det til gjengjeld godt skjermete områder med lettdreven sandjord. Disse jordviddene er fysisk avgrensede enheter, relativt langt unna hovedbrukene. Man skulle derfor tro det var mulig å påvise spor etter gårdsanlegg fra jernalderen. Slike spor kunne f.eks. være åkerreiner, gjerder eller hustuftvoller.

Kulturminner som gårdsanlegg ble forventet også fordi det er så gode forhold for fiske, f.eks. utenfor Elvåsvika. Stedsnavn på øya som Sildvika, Storkvalvika og Kvalvika vitner antagelig om fiske og fangst i eldre tid. Siden den nordlige delen av øya er relativt lite berørt av moderne inngrep, kunne det kanskje være mulig å oppdage nausttufter og båttoppdrag nær strandlinjer fra jernalderen og framover (dvs. fortrinnsvis under 10 m.o.h.). I tidligere tider da de viktigste kommunikasjonsveier var til sjøs, lå Lauvøya svært strategisk til. I NV kom folk fra Ytre Vikna nedover til Kvalpsundet da de skulle over til fastlandet, og langs øyas SØ-side gikk leia mellom Nordland og resten av landet.

Blant de rikeste fiskevær i Ytre Namdal var Frelsøya utenfor Borgann der ledningen eventuelt skal komme på land. Øya er på knapt 1 km² men er egen matrikkelgård. På 1500-tallet var det 5 oppsittere der, og i 1610 8 "værmenn". I Namdalens Beskrivelse fra 1597 fortelles det at det var kirke på øya (Sandnes 1965:320). At det var en slags kapell tyder også navn som Korshushaugen på. Rester etter murene skal i følge bygdeboka være påvist i en åkerlapp (Borgan 1969:318). Øya er avfolket idag, men i dette århundrede kom det folk både fra Møre og Helgeland for å være med på skreifiske i Frelsøya-Sklinna-området.

I de siste årene har arkeologer påvist såkalte "kvysttufter" på en lang rekke steder fra Flatanger i Nord-Trøndelag i nord til Østfold i sør (se Magnus 1974). Disse dateres oftest til yngre jernalder. Slike tufter ligger ofte lengst ut mot havet ved gode fiskegrunner, og oppfattes som spor etter folk fra fjordstrøk som drev sesongfiske på ytterkysten. Vi ville gjerne se etter om denne fornminnekategori var mulig å påvise i Vikna også.

Mellom Frelsøya og Lauvøya går trasélinjen tvers over en mengde sund og fjorder som må ha vært viktige for ferdsel og fiske. Navn som Drag som tyder på at folk har dradd båter over land for å slippe å ro rundt større øyer, går igjen. I Langsundet mellom Ytre og Mellom Vikna var det tidligere et bra sildefiske. Spor etter disse aktiviteter kunne kanskje påvises selv ved de nokså begrensede undersøkelser

vi skulle foreta.

Vikna har vært vinterbeite for reinflokker til samer fra Helgeland. Reinflokkene kom over Kvingla i Nærøy, over til Straumsøya fra Juledagen og derfra over Rørviksundet til Indre Vikna (Vorren 1986:45-46). De kunne dra helt ut til øyene forbi Ytre Vikna. Til Lauvøya kom reinflokkene over Kråkøy og Kvalpsundet. Som resten av Vikna ble Lauvøya regnet som meget godt beiteland. Det var lett å kontrollere flokkene med alle fjordene og sund som sperregjerder (Vorren 1986:46). Dette har foregått i dette århundret og fram til 30-årene, men hvor gammel denne virksomhet er, er mer usikkert. Etter det man kan forstå var det bare reinvokterne som fulgte flokken. Resten av familiene ble igjen på fastlandet. Gjeterne kunne leie seg husrom på gårdene. Det kan være vanskelig å finne kulturminner etter en slik nomadisk livsførsel, men muligheten gir forståelsen av landskapet en ekstra dimensjon.

2. REFERANSER

Utbyggingsområdet på Lauvøya dekkes av følgende kartblad og flyfoto:

ØK-kart, 1 : 5000

CS 162-5-4 Humulen (nord)
 CS 162-5-3 Svenningen
 CS 161-5-2 Svinøya
 CS 161-5-1 Lauvøyvågen (sør)

M711, 1 : 50000

1724 IV Kolvereid

Flyfoto

1906 Fjellanger Widerøe, 1 : 15000
 L6
 I 5-6

Ledningstraseen fra Lauvøya til Frelsøya dekkes av følgende kartblad og flyfoto:

ØK-kart, 1 : 5000 (unntatt strekn. Bremøya-Frelsøya)

CS 161-5-1 Lauvøyvågen (øst)
 CS 161-5-3 Kvalpsundet
 CR 161-5-4 Hansvika
 CR 161-5-3 Lødding
 CR 161 5-1 Nordaunet
 CQ 161-5-2 Drag
 CQ 161-5-1 Svarthammervatn
 CQ 161-5-3 Hasfjord
 CP 162-5-4 Ramstad
 CP 162-5-2 Årforo
 CP 162-5-1 Borgann
 CP 162-5-3 Kalvøya (vest)

M711, 1 : 50000

1724 IV Kolvereid
 1624 I Vikna
 1625 II Sklinna

Flyfoto

6875 Fjellanger Widerøe, 1 : 15000

C 03-04

D 06-07

E 09

F 07-09

G 13-15,22

H 19-23

Innberetninger, notater o.a. som det henvises til i rapporten oppbevares i Topografisk arkiv, Vitenskapsmuseet, arkeologisk avdeling.

Fotomaterialet fra årets undersøkelse har følgende nummer i museets arkiv:

Sv/hv: Mappe 1948-1955

Dias: Kassett nr. 43/I,II og III, Bildenr. 1-44

Funnene fra i år har tilvekstnummer fra T.21141 til og med T.21159 i museets katalog.

3. PRAKTISKE OPPLYSNINGER

Den overordnede målsetting med de arkeologiske undersøkelser var å klarlegge hvilke skader ilandføring av gass/olje vil gjøre på kulturminner og å vurdere verneinteressene i forbindelse med disse skader. Undersøkelsene gjøres etter Lov om kulturminner. Det er lagt vekt på å vurdere skadene ut fra de forskningsprosjekt som er i gang ved arkeologisk avdeling, Vitenskapsmuseet. Kriteriene for vern er bestemt av dette.

Det ble utført 20 feltukeverk i terminalområdet i 2 hovedperioder: 1.-19. juni og 13. juli - 7. august 1987. Foruten prosjektleder Hans Chr. Søborg, deltok Leena Airola, Jan G. Auestad, Evy Berg, Knut Andreas Bergsvik, Mona Gilstad, Roar Sæterhaug, Isa Trøim og Ottar Vist. De var engasjert for perioder med varighet mellom 1 og 4 uker. Langs traseen ble det utført 4,5 feltukeverk i tiden 12.-14. august og 24. august - 5. september 1987. Som feltassistenter deltok Ottar Vist og Gunnar Stenvik ved traseregistreringen sammen med prosjektlederen.

Mens alt arbeid i terminalområdet fram til den 24. juli dreide seg om leting etter fornminner, gikk de 2 siste uker i 2. periode stort sett med til oppmåling av lokalitetene med teodolitt, tegning og annen dokumentasjon, og prøvegraving i en steinaldertuft (Elvåsen 7, tuft A).

I tillegg til ovennevnte arbeid ble følgende spesialregistreringer foretatt:

- 20.-23. mai: Registrering ved forsker Birgitta Wik og Elisabeth Peacock på Lauvøya med tanke på gårdshauger fra jernalder-middelalder-nyere tid.
- 9.-17. juni: Registrering ved forsker Kari Støren Binns og Richard Binns med tanke på boplasser og gravrøyser fra bronsealderen.
- 3.-6. sept.: Fosfatkartering ved universitetstekniker Jørgen Fastner på Elvåsen.

I tiden 19.-21. juli og 28.-30. august var cand.real. Synøve Fjeldstad Selvik på Lauvøya for å ta ut prøver til vegetasjonshistoriske analyser. På den første turen var professor Ulf Hafsten med.

Prosjektkoordinatoren, professor Arne B. Johansen var på 3 befaringer for å følge med i arbeidet, i hver av hovedperiodene på Lauvøya og senere for å se på traséområdene.

Folla Dykkeklubb sto for de marinarkeologiske undersøkelser på sensommeren.

Atten av den ca. 26 km lange ledningstraseen som går over land i Vikna, er befart og/eller nærmere undersøkt. De resterende strekninger ble oppfattet som for myrete, lave og/eller flate. De befarte områder er:

- Frelsøya, Nilsholmen, Bremøya, Måsøyholmen
- Borgann
- Sylta-Ramstad-Dragsvika på Ytre Vikna
- Brennfjellet-Dragspøya-Kvalfjorden, Sæter-Laugen på Mellom Vikna
- Valaunet, Lødding, Steinfjorden-Årlivatn på Indre Vikna
- Rishaugen/Grøndalen-Hansvika, Storvika på Indre Vikna
- Området V for Storfjellet på Lauvøya.

4. NATURFORHOLD

Vikna hører til den naturgeografiske ytterkystzone. Tre-delingen av landet i ytterkyst- fjord- og innlandsområder er mer markert i Trøndelag enn i noen annen landsdel. Dette er delvis betinget av klare forskjeller i berggrunnen. Langs kysten er et belte med harde prekambriske gneiser og granitter som utgjør mesteparten av berggrunnen i Vikna. De granittiske gneiser på Lauvøya har til dels tette sprekksoner som danner smale kløfter med overveiende  -V-lig retning.

Vikna består av over 5900  yer med 3 hoved yer: Ytre, Mellom og Indre Vikna. Langsundet skiller Ytre og Mellom Vikna mens Mellom og Indre Vikna nesten går i ett. Hoved yer og -fjorder er orientert N -SV. Lange, tynne fjordarmer og sund snor seg mellom øyene, og når man befinner seg langt inn i denne labyrinten er det vanskelig   skille saltsj  fra langstrakte innlandsvatn noen få meter høyere i terrenget. Med tett skog og dyrket mark omkring kan man lett innbille seg at man er langt inne i landet.

Selv om denne  yverdenen ligger ut i havet, er Vikna adskillig lenger  st enn f.eks. Hitra og landhevingen etter istiden har således vært mye kraftigere. Mot  st skjærer Folda seg langt inn i landet, og derfor har det nok alltid vært kort vei over til vannskillet mot de nordsvenske elvedalene nedover til Østersjøen.

Lauvøya ligger lengst N på  -siden av kommunen. Øya er ca. 7,6 km², er langstrakt orientert N -SV, 5,5 km lang og opp til 2 km bred, avsmalende mot N . Den ligger på NV-siden av Nordlandsleia med Torstad på Kvingla i Nærøy kommune på motsatt side. Øya er skilt fra Indre Vikna av det smale Kvalpsundet i S. Fra sm toppene på Lauvøya ser man Leka og Heilhornet i Bindal i Nå, og på godværsdager skimtes Vega som en blå skygge i horisonten. Nærmest i Nå er  ya Gjerdinga i Nærøy kommune. Mellom nordspissen av Lauvøya, Humulen, og Gjerdinga er det brådypt, over 220 m, og hele S -siden av utbyggingsområdet S til Posaholet har bratte strandpartier. I NV er det imidlertid urent farvann med grunne vik mellom bratte hamrer og mange holmer og skj r utenfor.

På den N -lige delen av Lauvøya er relieffet lavt, ca. 95 % av utbyggingsområdet ligger under 35 m.o.h. Bare toppene på Litl-Elvåsen (54 m) og Stor-Elvåsen (72 m) stikker opp. Mye av områdets overflate er naken berg eller har skrint jordsmonn (ca. 40 %). Myr med mer enn 0,5 m tykkelse dekker ca. 20 % av arealet. Merker etter torvskjæring og hauger med oppspadde torvstykker sees overalt i utmarken. På Elvåsmoen og Andvikmoen finnes marine sand- og leiravsetninger som førstnevnte sted n r opp i 9 m tykkelse. I overflaten er det mye skj ll. Slike avsetninger finnes mer spredtvis andre steder f.eks. Øst for husene innenfor Smal-Dramvika. På Elvåsmoen er det to forsenkninger i innmarkoverflaten, ca. 30 m i tverrmål og noen meter dype. Disse er muligens bassenger utformet bakom strandsonen da havet sto 17-18 m høyere, for ca. 3.800 år siden. Mer vanlig enn sandbanker er skråninger med rullestein som markerer gamle strandlinjer. Disse finner man innenfor nesten alle nåværende vik og ved munningen av skar og daldrag. Over innmarken mellom Litl- og Stor-Elvåsen er en mektig rullesteinsforekomst.

I S-enden av utbyggingsområdet ligger det ca. 1,1 km lange Nordvatn (orientert N -SV). Ellers er det bare små vann i denne delen av Lauvøya, ofte gjenvokste myrtj nn med bred n kkerosebrem. Mindre bekkefar går fra Elv smyrtj nnet og Nordvatn ned mot Posaholet.

Lauvøya skal ha navn etter dens rike løvtreforekomster (O.Rygh 1903:331,359). Øya fortjener ikke navnet idag, men trerøtter i myrene forteller kanskje om større skogområder tidligere.

Terrenget kan nesten ha høyfjellspreg, og det synes passende at tamrein har vært i området og at man stadig skremmer opp ryper. Hjort- og rådyrstammene har tatt seg kraftig opp i de siste 15 år. Men også i eldre tid har det i Vikna "værit utallige Raadiur oc Hiorte oc Hinde" (Peder Claussøn Friis på 1600-tallet som gjengitt i Sandnes 1965:329). Den varierte og rike fuglebestand i Vikna er noe av bakgrunnen for fredningsbestemmelsene som gjelder på Borgann og øyene utenfor. Myrområdet ved Årlivatn på Indre Vikna som den påtenkte traseen krysser utløpet av, inngår i forslag til verneplan for myr (H.C.S.).

Lauvøya har oseanisk og humid klima med milde vintre (januarmiddel ca. -2°C) og relativt kjølige somrer (julimiddel $12-14^{\circ}\text{C}$), og nedbørsmengden er 1000-1200 mm årlig (Marker 1974). Nordøyan ca. 4 mil SV for Lauvøya er den målestasjonen i landet hvor det blåser mest. Vind fra SSØ forekommer hyppigst, og dominerer i januar, mens vind fra VSV dominerer i juli. Vind omkring V er sterkest (Johannessen et al. 1980, Klemsdal 1982).

De undersøkte områdene på Lauvøya har store myrarealer, for det meste med oseanisk, ombrotrof myr, og ellers dominerer heivegetasjon - med mye gråmose og lyng (Holten & Iversen 1983). På en del beskyttede lokaliteter finnes småskog av bjørk, vier og enkelte andre lauvtrær (S.F.S.).

5. AKTUELLE FORSKNINGSFELT

Vi forsøkte å finne kulturminner i Vikna som kan belyse noen av de samme arkeologiske emner som var aktuelle m.h.t. de andre ilandføringsalternativene. Vikna er det nordligste av 6 områder registrert i år langs kysten av Midt-Norge. De generelle interessefelt for Museet idag er: 1) Ervervsstrategier i eldste steinalder, 2) Framveksten av sentra før Nidaros, og 3) Hovedfaser i utvikling av samferdsel og fiske langs kysten av Midt-Norge.

Registreringer alene kan sjelden gi et sikkert grunnlag for nye hypoteser, men de kan antyde hva slags data nærmere undersøkelser gjennom utgravninger og laboratorieanalyser (f.eks. pollenanalyse) kan gi om hvordan fortidens mennesker har levd.

En viktig kilde til data i forskningen omkring alle 3 emner er boplasser av ulike kategorier. Utforskningen av eldste steinalder i Midt-Norge har tradisjonelt vært knyttet til kysten av Nordmøre og Romsdal der man siden A.Nummedals granskinger har kjent mange "Fosna"-boplasser. Men som påpekt i 1.2-1.3 har Nummedal også funnet Fosna-boplasser i Vikna i områder som ligger i tilknytning til traséen. Dessuten ble det ansett som viktig å se om den eldste bosetning på Lauvøya kunne spores tilbake til mesolittisk tid.

Problemområde nr. 2 gjelder særlig fornminner fra yngre jernalder. Å finne spor etter et lokalt eller regionalt senter fra yngre jernalder NØ på Lauvøya ble ikke ansett som en realistisk målsetting. Eventuelt burde et slags senter ha vært SØ på øya der jordviddene er større, havnene bedre og kontrollposisjonen over sundene gunstigere. Men selv mer perifere boplasser kan tenkes å gi data om sentraliseringsprosesser. Ekspansjon til nye områder kan ha bakgrunn i et begynnende marked for varer. Funnmateriale fra gårdshauger/-tufter kan antyde at fjernhandel gikk gjennom transithavner. Slike funn kunne f.eks. være bryner og kleberkar av råmaterialer fra andre regioner, og glass- og metallprodukter fra utlandet.

Til belysning av emne nr.3 kan man hente viktige opplysninger gjennom f.eks. undersøkelser av havner (marinarkeologiske), og tufter etter naust og bu brukt ved sesongfiske ("kysttufter").

Et fjerde prioritert emne for undersøkelsene er bosetningsstruktur i steinalderen. Med tanke på dette brukte alle kystprosjektene i år samme metode for å påvise bosetningsspor fra steinalderen. Denne har en form utviklet av H.B. Bjerck gjennom "Vega-prosjektet" i årene 1984-87, og vil bli nærmere beskrevet under pkt. 6.2. Utgangspunktet for forskning på dette felt er tanken om at topografiske element ved det datidige landskap har vært avgjørende for menneskets valg av tilholdssted, og at vi gjennom analyse av disse, kan etterspore ulike former for boplasser.

Min spesielle interesse m.h.t. arbeid på Trøndelagskysten har vært å finne og undersøke kontekster som kan belyse den sosiale og økonomiske bakgrunnen for formrikdommen i yngre steinalders materielle kultur i Midt-Norge. Museumssamlingen i Trondheim er meget rik på yngre steinalders redskaper av skifer med samme antatte funksjon, men med svært ulik form og råstoffarge og som relativt ofte er dekorerte.

Det er en kjensgjerning at den artistiske produktivitet til kulturer varierer gjennom tid og rom. Men årsakene er uklare. Ingen boplass ved Trøndelagskysten fra yngre steinalder er utgravd av arkeologer. Alle de innkomne

gjenstander er "løsfunn".

Utgangshypotesen min bygd på analogier med andre bedre undersøkte områder, er at skiferteknologien og -"kunsten" var ledd i en økologisk tilpasning basert på utnytting av marine ressurser (fiske og fangst av sjøpattedyr) til folk som bodde mesteparten av året ved kysten i sosiale enheter større enn kjernefamilier, og som samtidig hadde vide kontaktflater gjennom byttesystemer og vandringer langs kysten i N-S-lig retning og på tvers av ulike økologiske soner i V-Ø-lig retning. Det sosiale nettverket hadde en grense i S som gikk omtrent ved Stad. Et element i byttesystemet har vært rød skifer, og som råmateriale kom den østfra.

Det var i denne sammenheng avgjørende å finne boplasser som kan fortelle noe om den relative betydning til fiske, fangst, jakt og innsamling, og i hvilken grad åkerbruk og husdyrhold bidro til totaløkonomien. Dessuten om størrelsen på sosiale grupper, grad av bofasthet gjennom året og kontinuitet gjennom tid. Pollenanalyse og osteologisk materiale kan være kilder til slike opplysninger. Kontekstene skulle helst inneholde artefakter av rød skifer.

6. REGISTRERINGSMETODE

6.1 Registrering uten graving.

Fornminner som kan erkjennes uten at man må prøvegrave i dem, er ofte iaktatt av andre enn arkeologer. Vitenskapsmuseets arkiver ble derfor gjennomgått for å se om det var meldinger om f.eks. groper, voller, murer eller røyser. Det var størst sjanse for å finne slike i utmarken der letingen ved ØK-registreringen p.g.a. tidsmangel er mindre grundig. I Vikna oppsøkte vi personer som var godt kjent i terrenget og interessert i lokalhistorie. Arkivmateriale om stedsnavn og fornminner på Woxengs samlinger i Rørvik ble gjennomgått. Vi var og så på terrengbeliggenheten til fornminner på den SV-lige delen av Lauvøya.

Fornminner med synlige overflatestrukturer er av mange slag og kan tenkes å være spredt i landskapet. De ruver sjelden i landskapet, og vi gjorde derfor gjentatte letingsforsøk på kryss og tvers av utbyggingsområdet på Lauvøya. Vi stakk med jordbor for å se om forhøyninger var betinget av torvvekst eller om de var bygd av stein.

Synlige fornminner ble beskrevet, oppmålt og fotografert slik det er vanlig på arkeologisk registrering. Dokumentasjonsskjema ble utarbeidet med grunnlag i det som brukes ved publikasjoner for Økonomisk kartverk.

6.2 Registrering med prøvestikking.

Utgangspunktet for leting etter mindre lett erkjennbare fornminner er at de ikke har en tilfeldig beliggenhet. Boplasser i fangststeinalderen i kystområder antas ofte å være strandbundne, og det var også et premiss for vårt arbeid.

Strandforyskyvningskurven for postglasial tid i Nærøy (Ramfjord 1982) er anvendt. Etter denne skulle strandlinjer som idag er mellom 15 og 35 m.o.h. ha en alder mellom 3500 og 5500 år BP (før nåtid). Områder under 15 m.o.h. ble antagelig først tilgjengelige etter hovedtiden for bruk av stein til redskaper.

I eldre steinalder (mesolittisk tid) var det bare meget begrensede arealer av det nåværende Lauvøya som lå over havet (ca. 4% av utbyggingsområdet ca. 5500 BP)(se fig. 6, s. 26). På ØK-kartene ble 20 m-koten tegnet inn som rettesnor (se fig. 7, s. 27). I første omgang prioriterte vi leting i sonen mellom 20 og 30 m kotene. I 2. feltperiode undersøkte vi tilleggsområder ved 15 og 35 m nivåene. Til slutt ble partier på toppen av Litl- og Stor-Elvåsen over 35 m gransket.

Før sommerens feltarbeid studerte vi kart og flybilder over utbyggingsområdene for å prøve å peke ut områder som ved høyere strandnivå hadde "gode" topografiske betingelser for bosetning. Kriteriene for vurdering av landskapselement var da i hovedsak de som er bestemt av H.B. Bjerck i hans arbeid på Vega (jfr. Bjerck 1987). Elementer som ble prioritert er da den potensielle boflatestørrelse, muligheter for ly for vind, terrenghelling, terrengjevnhet og hvorvidt det er (sammenhengende) løsmassedekke eller ei. På forhånd ble 40 områder valgt ut til nærmere undersøkelse. Tjue andre ble føyd til denne listen i felt (se fig. 7, s. 27). På disse 60 områder tok vi ca. 1000 prøvestikk, med min.mål 40x30 cm² og opptil 100x80 cm². Prøvestikkene ble gravd fortrinnsvis ned til berg, og i rullestein i alle fall 10-20 cm ned i finere sedimenter under. De dypeste prøvestikk var ca. 1,5 m dype. Omfanget av prøvestikkingen ble begrenset av utbredelsen av tykke torvlag i myrer som dekker en større del av øya. Massen fra prøvestikk i funnførende områder ble såldet i såld med maskestørrelse 2x2 mm. Andre steder skrapte vi bare gjennom jordmassen med graveskje.

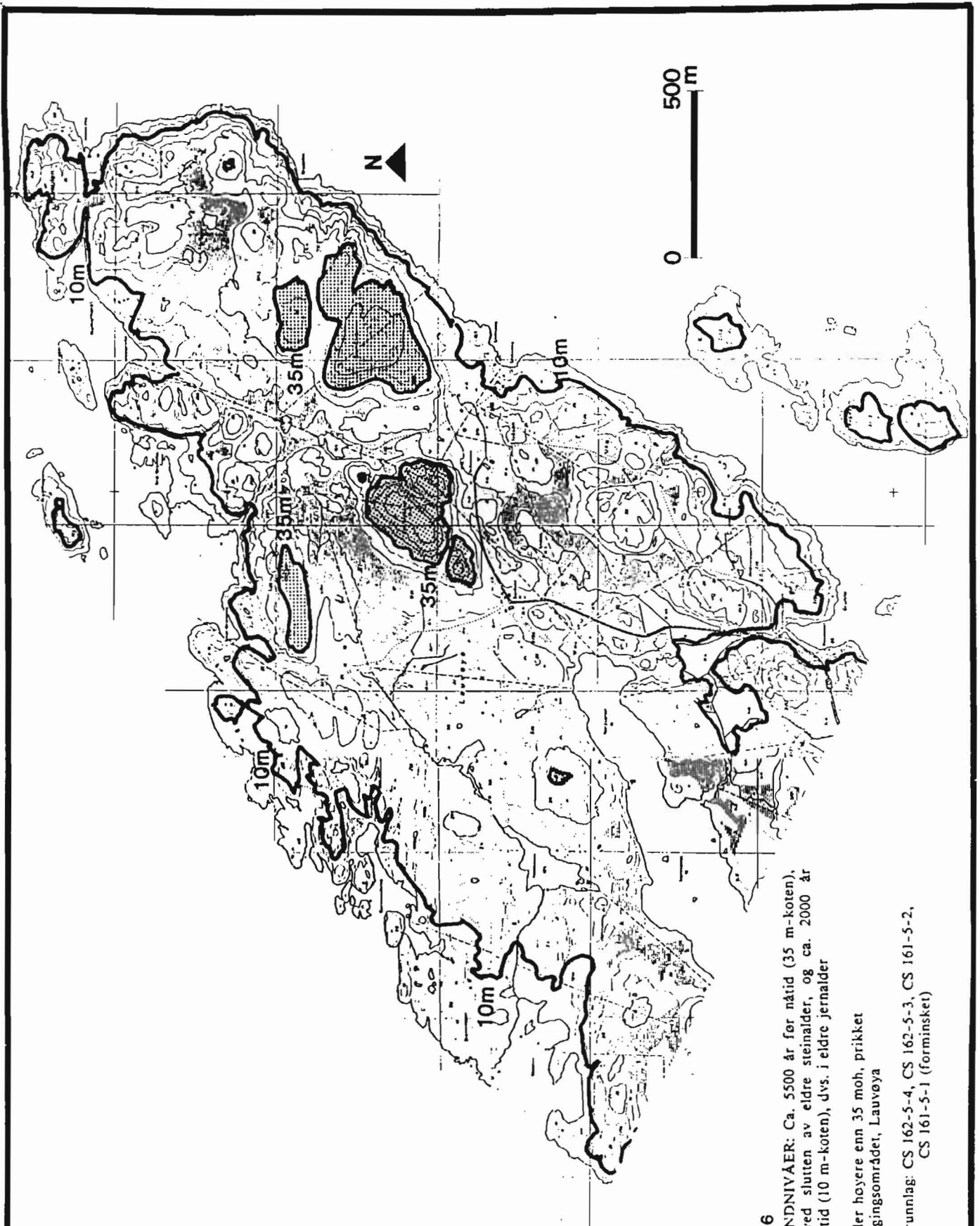

Fig. 6
STRANDNIVAÆR: Ca. 5500 år før nåtid (35 m-koten),
dvs. ved slutten av eldre steinalder, og ca. 2000 år
før nåtid (10 m-koten), dvs. i eldre jernalder

Områder høyere enn 35 moh, prikket
Utbyggingsområdet, Lauvøya

Kartgrunnlag: CS 162-5-4, CS 162-5-3, CS 161-5-2,
CS 161-5-1 (forminsket)

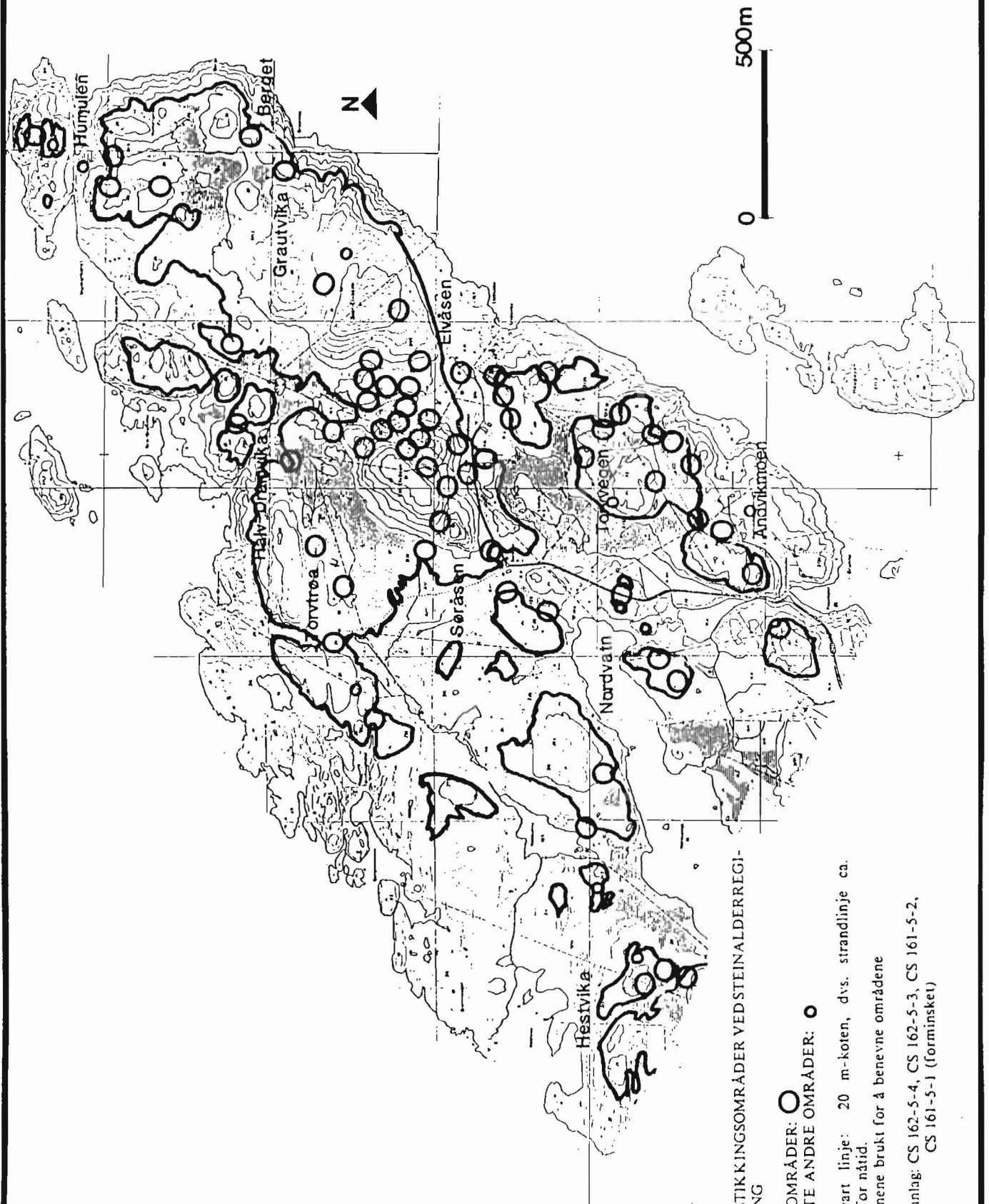

Fig. 7
PROVESTIKKINGSOMRÅDER VED STEINALDERREGI-
STRERING

HOVEDOMRÅDER: ○
ENKELTE ANDRE OMRÅDER: ○

Tykk svart linje: 20 m-koten, dvs. strandlinje ca.
4500 år for nåtid.

Siedsnavnene brukt for å benevne områdene

Kartgrunnlag: CS 162-5-4, CS 162-5-3, CS 161-5-2,
CS 161-5-1 (forminsket)

Prøvestikkene ble tatt i tilnærmet stjerneformasjon ut fra midten av den undersøkte flate. Dette ble tillempet etter mikroterrenget og funnforhold.

Størsteparten av registreringsarbeidet er dokumentert etter prinsippene til H.B. Bjerck. Prinsippskisse av områdene med prøvestikkene er tegnet, og det enkelte prøvestikks areal, dybde, stratigrafi, eventuelle artefakters stratigrafiske tilhørighet og gravelag er registrert på dertil utarbeidete skjema. Dette gjelder uansett om det ble gjort steinalderfunn eller ei. De steinalderlokaliteter vi oppdaget, ble også registrert etter "ØK-skjema-proseduren".

I tillegg til de ovennevnte ca. 1000 prøvestikk tok vi ca. 150 på mer tilfeldige steder. Prøvestikkantallet er lavere enn ved intensiv registrering på enkelte tidligere prosjekter, dokumentasjonen er mer omstendelig. Den valgte fremgangsmetode var den samme som for de 5 andre prosjekter i år i Midt-Norge. I korthet er meningen at når man er opptatt av forhistorisk bosetningsstruktur, er det av (nesten) like stor interesse å prøve å finne ut hvorfor noen områder ikke ble benyttet som at mennesker var der og der. Det gjelder et forsøk på å bestemme hva de viktige kriterier for valg av tilholdssted var. Hva har de benyttete områder til felles som mangler hos de tilsynelatende like "gode" steder? Ved å lete etter boplasser i omtrent samme nivå (her: 20-30 m.o.h.), har man mulighet for å finne "samtidige" boplasser av forskjellige kategorier betinget av ulik funksjon og ulik varighet av oppholdet på stedet.

Mens man ved en tilsvarende undersøkelse på Vega i 1985 valgte ut 9 områder langs en ca. 50 km lang "strandsone" (mellom 60 og 70 m kotene), måtte vi på Lauvøya holde oss til en strandtrasé med ca. 10 km lengde og vi prøvestakk i 60 områder. Vi hadde lengre tid til disposisjon, men det var statistisk mindre sjanse for at vi skulle gjøre funn alle steder.

Ved traséregistreringen kunne vi ikke peke ut prøvestikkingsområder i et større sammenhengende landskap. Kart og flybilder for stadig nye deler av Vikna ble studert for å finne fram til optimale topografiske situasjoner i forskjellige steinaldernivå (fra ca. 15 til ca. 55 m.o.h.). Tiden var knappere, og vi såldet ikke alle funnførende prøvestikk og dokumenterte heller ikke alle negative områder.

I år fant vi 3 områder med steinaldertufter (til sammen 17 sikre og dertil 15 mulige på de 3 steder). Slike tufter er "synlige" på overflaten som groper i løsmasser omgitt av steinvoller, men ikke dermed automatisk "erkjennbare" som fornminner uten graving. De første tuftene som ble oppdaget (Elvåsen 9 på Lauvøya) lå i utkanten av et prøvestikkingsområde. Men siden vi ikke ventet tufter i rullesteinsbeltet, så vi dem heller ikke.

Den andre samlingen (Elvåsen 7) er på et sted som "stinket steinalder" på kartet. De første gangene vi tok for oss området, fant vi ingen ting i prøvestikkene. Da holdt vi oss på den åpne, jevne delen av terrasseflaten, og unngikk den tette skogen med mer steinet undergrunn lenger inne. I dette kronglete skogholtet lå 7 tufter med til dels store mengder skifer- og flint-artefakter.

Da vi på slutten av sesongen kom til Borgann på traséregistrering, var vi blitt så vant til "tufttanken" at vi med en gang så tufter på den store åpne terrasseflaten i Buskardet. Før vi dro ut i felt, var dette stedet sirklet inn som

Fig. 8. *Steinaldertuft A, Elvåsen 7, NV-kvadranten før avtorving. Tatt mot ØSØ. (Foto: H.C.Søborg)*

Fig. 9. *Steinaldertuft A, Elvåsen 7, midtpartiet i NV-kvadranten etter avtorving og sjaktgraving. Indre kant av veggvollen t.h. Tatt mot SV. (Foto: H.C.Søborg)*

det best egnete leteområde på denne strekningen. Allerede i det første prøvestikket fant vi bearbeidet flint og skifer.

Vi så også etter steinartefakter i pløyejord i åkrer, i oppspadd masse fra grøfter og i skjæringer i masseuttak og ved veier. Slik ble 7 av 13 lokaliteter-/funnsteder oppdaget på Lauvøya og 2 av 6 tilsvarende langs traséen. Men de fleste av disse steder ble krysset av allerede ved innledende kart- og flybildestudier.

Det ble foretatt en mindre prøvegraving i en tuft på Elvåsen 7 (tuft A). Vi avtorvet NV-kvadranten for å se nærmere på vollkonstruksjonen og etter opprensing, ble denne delen fotografert og tegnet (fig. 8 og 9, s. 29). Vi gravde en sjakt langs N-S-profilen (3,5 m lang, 0,5 m bred), og fotograferte og tegnet denne (fig. 14, s. 45). Sjakten ble gravd i 10 cm mekaniske lag i hver meterrute og all masse ble såldet.

Vi tegnet profiler langs N-S og Ø-V aksene til 6 steinaldertuffer på Elvåsen 7 og 9. Vi målte tykkelsen på torv- og sand-/gruslag ved å bruke stikkbor. Høyde over havet til alle steinalderfunn på Lauvøya ble innmålt i forhold til punkter med kjent høyde med teodolitt.

Plantegninger av tuftområdene, gravrøysene på Elvåsen og den åpne steinalderlokalitet, Elvåsen 6, er også utarbeidet med optisk avstandsmåling.

Eventuelle gårdsanlegg fra forhistorisk tid er ikke synlige som overflatestrukturer på Elvåsen eller Andvikmoen idag. Dette gjelder også for mange andre undersøkte deler av Trøndelag. Man har forklart dette ved at dyrking i nyere tid har fjernet sporene på overflaten. Vi gravde en del prøvehull på innmarken for å forsøke å påvise kulturlag fra eldre gårdsbosetning. Prøvestikking er imidlertid ikke egnet til slike registreringer. Det er antagelig bedre muligheter ved avtorving av større arealer med maskin eller gransking av innmarken etter pløying. Slike metoder ble ikke anvendt. Fosfatkartering og innsamling av rørprøver fra myrer til pollenanalyse er imidlertid foretatt.

6.3 Fosfatkartering, pollenanalyse, marinarkeologi.

Fosfatkartering ble utført etter den såkalte "spot-test"-metoden. Prosedyren er nærmere beskrevet under pkt. 7.3 av den ansvarlige, Jørgen Fastner (s. 106-110). Vi hadde altså ikke noen overflatestrukturer å gå etter. Fire gravrøysler lå ca. 10 m høyere i terrenget nord for nåværende innmark på Elvåsen. Vi tok først sikte på å undersøke terrenget mellom disse og Elvåsvika. Men dette området var så preget av nyere aktiviteter, at vi istedet tok fatt på den mer plane, SV-lige delen av innmarken: SØ for hovedtunet (gnr. 2/15) fra terrassekanten mot Elvåstjønnsmyra og 210 m NØ-over. En del av området N fra gårdsveien opp mot rullesteinsbeltet er også undersøkt (se fig. 39, s. 109). Målsettingen var å påvise relativt høye fosfatkonsentrasjoner som kunne være spor etter forhistorisk jordbruksaktivitet.

En dreneringsrørprøve ble tatt ut mellom Elvåstjønnen og innmarkterrassekanten i NØ til pollenanalyse for samme formål som fosfatkarteringen. Andre prøver er samlet inn ved steinaldertuftområdene. Fremgangsmåten er redegjort for under pkt. 7.2 (s. 92-105).

Museet sørget for marinarkeologiske undersøkelser ved Lauvøya for å se etter spor som kunne settes i forbindelse med aktiviteter på land, og etter hendelser som forlis. Metoden er beskrevet i kap. 7.4 (s. 111-114).

7. REGISTRERINGSRAPPORTER

7.1 Fornminner

Nedenfor følger registreringsskjema for de enkelte fornminner, de i terminalområdet først, deretter fornminner langs traseen (fra vest mot øst). Sammen med skjemaene er ØK-kart utsnitt og i enkelte tilfeller tegninger og foto. Bare nyregistreringer er tatt med. For nærmere opplysninger om fornminnene som var kjent fra før, henvises det til ØK-rapporten (Støren Binns 1982). Disse er nevnt under 1.2 og drøftes i sammenheng med nyregistreringene under pkt.8. Fornminnene under henholdsvis "terminal" og "trasé" er oppført i denne rekkefølge: steinalderlokaliteter, gravrøyser, andre. Steinalderlokalitetene/funnsteder er gitt navn etter det leteområde de er funnet i, f.eks. Elvåsen og Andvikmoen. Disse navn er oftest det nærmeste stedsnavn på kartet, dvs. navn på gård, vik, fjell, vann. Lokalitetsnavnene "Torvvegen" og "Torvvika" er imidlertid "oppfunnet" i forbindelse med registreringen i år. Elvåsen 7 ligger ved kanten av innmarken på Elvåsen, men på eiendommen Søråsen av Lauvøya. Tallet gjelder nummer i rekken av prøvestikkingsområder. Elvåsen 1, 2, 3 og 6 er da områder med funn mens Elvåsen 4 og 5 var "negative". Betegnelsen "funnsted" brukes i motsetning til lokalitet, om steder der funnene var løsrevet fra sin opprinnelige avsetningskontekst (f.eks. funnet i pløyejord, oppspadd masse fra grøft o.l.).

Nummer på film og bilder er etter arkivsystemet til, Vitenskapsmuseet. Tilvekstnummeret er nummeret funnene fra stedet har i museets katalog.

Anm.: Av plasshensyn er det på reg.skjemaene oppført fellesbetegnelsen "arvinger" under grunneiers navn.

Ragnvald Ovesens arvinger er:

Mandor Ovesen, 7900 Rørvik
Adolf Ovesen, 7954 Indre Nærøy
Ragnhild Emilsen, 7900 Rørvik

Arne Henningsens arvinger er:

Hedvig Henningsen, Steinanvn.14, 3900 Porsgrunn
Eilif Henningsen, 7360 Skaun
Hallstein Henningsen, 7954 Indre Nærøy
Bjørn Henningsen, Stadsingeniør Dahls gt. 26, 7015 Trondheim
Ingebrikt Henningsen, Bekkeli, 2410 Hemnes
Torild Guldborg, 8317 Strønstad i Vesterålen

Oversikt over fornminner registrert i 1987.

<u>LOK.NAVN</u>	<u>GÅRDSNAVN</u>	<u>GNR./BNR.</u>	<u>FORNMINNETYPE</u>
<u>Terminalområde, Lauvøya</u>			
Elvåsen 1	Elvåsen austre av Lauvøya	2/25	Funnsted for steinaldersaker
Elvåsen 2	Elvåsen austre av Lauvøya	2/25	Steinalderlokalitet
Elvåsen 3	Elvåsen midre av Lauvøya	2/14	Funnsted for steinaldersaker
Elvåsen 6	Elvåsen vestre av Lauvøya	2/15	Steinalderlokalitet
Elvåsen 7	Søråsen av Lauvøya	2/28	Steinaldertuftområde
Elvåsen 9	Elvåsen austre av Lauvøya	2/25	Steinaldertuftområde
Elvåsen 10	Elvåsen austre av Lauvøya	2/25	Funnsted for steinaldersaker
Torvvegen 1	Andvika av Lauvøya	2/13	Steinalderlokalitet
Torvvegen 3	Andvika av Lauvøya	2/13	Steinalderlokalitet
Torvvegen 5	Elvåsen av Lauvøya	2/26	Steinalderlokalitet
Andvikmoen 1	Andvikmoen av Lauvøya	2/8	Funnsted for steinaldersaker
Andvikmoen 2	Andvikmoen av Lauvøya	2/8	Funnsted for steinaldersaker
Posaholet 1	Moen vestre av Lauvøya	2/12	Funnsted for steinaldersaker
Elvåsen	Elvåsen austre av Lauvøya	2/25	Gravrøys
Torrvika	Elvåsen av Lauvøya	2/26	Gravrøys

Traseen (fra V mot Ø)

Buskardet 1	Borgann	69/6 og 24	Steinaldertuftområde
Røytvatn 1	Ramsmtad	66/2	Steinalderlokalitet
Kvalfjorden 1	Kvalfjorden	33/1	Steinalderlokalitet
Sæter 1	Sæter av Innersund	21/7	Steinalderlokalitet
Sæter 2	Sæter av Innersund	21/13	Steinalderlokalitet
Grøndalen 1	Hansvika	5/1	Steinalderlokalitet
Ramstadkeipen	Ramstad	66/2	Gravrøys
Dragvika	Yttersund	57/1	Gravrøys
Valaunet	Valaunet av Nordaunet	27/3	Tuft av ukjent alder

7.1.1 Terminalområdet

7.1.1.1 Steinalderregistreringer i terminalområdet

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

ELVÅSEN AUSTRE AV LAUVØYA

2/25

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Ragnvald Ovesens arvinger

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ Lauvøya - Vikna 1987. Terminalområde.

FUNNSTED FOR STEINALDERSAKER

Lok.navn: ELVÅSEN 1

Flyfoto: 1906 L6

Tilvekstnr.: T 21141

Reg.v/Hans Chr. Søborg

Dato: 02.06.87

ØK-kart: CS - 162 - 5 - 4

Foto: Sv/hv: Arkivnr.:

Dias: Arkivnr.: 43/III/23,24,26,27

Hoh: 25 m.o.h. (teodolittinnmålt)

Lokaliseringsoppgaver:

ca. 220 m NNØ for låven på bruk 2/15, 150 m NNV for våningshuset på bruk 2/14 og ca. 70 m NV for gravrøysa R2 (1906 L6)

Terrengets art. Utsikt:

På toppflaten til en bergrygg i myrdraget i det N-S-orienterte skaret mellom Litl- og Stor-Elvåsen, Vegetasjonen på flaten består av mose, lav og lyng. Vid utsikt mot S utover innmarken på Elvåsmoen og Nærøysundet.

Mål/utstrekning: Ca. 15 m² : 5 m Ø-V x 3 m N-S.

Beskrivelse:

På bunnen av et 20 cm dypt torvtak (ca. 14x12 m² - orientert VNV-ØSØ) ble det blant stein, grus og sand funnet 1 sikkert flintavslag og 2 mindre sikre skiferavslag i det NV-lige hjørnet. Over hele den NV-lige delen av torvtaket lå det pimpstein (2-5 cm store). Det ble tatt 13 prøvestikk i alle himmelretninger rundt torvtaket. I ett (prøvestikk nr. 5) var det ett skiferavslag, 5 cm nedi det gråe grusige sandlaget (utvaskingslaget), under 10 cm med torv. Resten av prøvestikkene var negative.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

ELVÅSEN AUSTRE AV LAUVØYA

2/25

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Ragnvald Ovesens arvinger

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Terminalområde.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn: ELVÅSEN 2

Flyfoto: 1906 L6

Tilvekstnr.: T.21142

Reg.v/Isa Trøim og Roar Sæterhaug

Dato: 05.06.87

ØK-kart: CS - 162 - 5 - 4

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1949/9

Dias: Arkivnr.: 43/I/23,24,27

Hoh: 21,0 - 21,5 m.o.h. (teodolittinnmålte funnførende prøvestikk)

Lokaliseringsoppgaver:

Ca. 370 m NNØ for låven på Elvåsmoen, bruk 2/15, på Ø-siden av N-enden av myrdraget mellom Litl- og Stor-Elvåsen.

Terrengets art. Utsikt:

Svakt N-hellende myrdrag med åser i V og Ø. Myrdraget munner ut i et tjern i N, 19,5 m.o.h. Lokaliteten ligger i en forsenkning mellom en 5 m høy berghammer i Ø og en lav bergrygg mot myrdraget i V.

Mål/utstrekning: ca. 18 m²: 9 m N-S x 2 m Ø-V

Beskrivelse:

3 slåtte artefakter (1 makroavslag flint, 1 vanlig avslag flint, 1 vanlig avslag kvartsitt) funnet i 2 prøvestikk, det ene 9 m N for det andre. Funnene gjort 5-15 cm ned i et sandig steinig gruslag overleiret av 15-30 cm med torv. Under det opptil 40 cm tykke gruslaget ligger leire eller fast fjell. Til sammen 7 prøvestikk i området. Funnførende prøvestikk er såldet.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

ELVÅSEN MIDTRE AV LAUVØYA

2/14

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Ragnvald Ovesens arvinger

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ Lauvøya - Vikna, 1987. Terminalområde.

FUNNSTED FOR STEINALDERSAKER

Lok.navn: ELVÅSEN 3

Flyfoto: 1906 L6

Tilvekstnr.: T.21143

Reg.v/ Isa Trøim og Mona Gilstad

Dato: 09.06.87

ØK-kart: CS - 162 - 5 - 4

Hoh: Ca. 16,4 - 17,1 m.o.h. (teodolittinnmålte punkter)

Lokaliseringsoppgaver:

Ca. 110 m SØ for låven på bruk 2/15. 35 m ØSØ for elektrisitetsstolpe stående i dyrket mark, 45 m SSV for det N-lige av 2 brønnhus.

Terrengets art. Utsikt:

Stripe med gras og lauvtrær mellom flat dyrket mark i NNV og lite skar i det stigende bergknausterrenget i SSØ. Utsikt mot V og N.

Mål/utstrekning:

ca. 35 m² : 10 m ØNØ - VSV x 3,5 m NNV - SSØ

Beskrivelse:

3 avslag av flint funnet langs en strekning på 10 m i åkerkanten. I 2 prøve-stikk innenfor var det trekullpletter 8 cm ned i et sandig steinlag under 15 cm med torv og 10 cm med ren sand. I det ene av disse og i et tredje prøvestikk var det strandflint i de øverste cm av sandlaget. Trekullprøve tatt i prøvestikk nr. 1. Tilsammen 6 prøvestikk på flaten og 5 i draget bakom i S.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

ELVÅSEN VESTRE AV LAUVØYA

2/15

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Petter Karlsen

Adresse

7900 Rørvik

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Terminalområde.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn.: ELVÅSEN 6

Flyfoto: 1906 L6

Tilvekstnr.: T.21144

Reg.v/ Hans Chr. Søborg, Evy Berg og Roar Sæterhaug

Dato: 24.07.87

ØK-kart: CS - 162 - 5 - 4

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1949/17-24

Dias: Arkivnr.: 43/I/37-42, 43/II/17

H.o.h.:

Ca. 22 m.o.h. (teodolittinnmålte funnførende prøvestikk)

Lokaliseringsoppgaver:

Prøvestikk 1 er 89 m 318° VNV for SV-hjørnet til låven på bruket, 56 m 256° SV for NV-hjørnet til uthuset på N-siden av veisvingen N for gardstunet og 22 m S for gardsveien (teodolittinnmålt tilleggsmåling: 94 m 398° N for elektrisitetsstolpe i innmarken).

Terrengets art. Utsikt:

Graskledd avsats mellom en 7 m høy berghammer i V og lyngbevokste rabber i Ø ved NV-hjørnet til innmarken. Rogn vokser ved bergveggfoten. Flaten skråer svakt mot N og noe sterkere ved S-kanten. Utsikt utover innmarken Elvåsvika i Ø.

Mål/utstrekning:

ca. 70 m² : 12 m NV-SØ x 6 m NØ-SV

Beskrivelse:

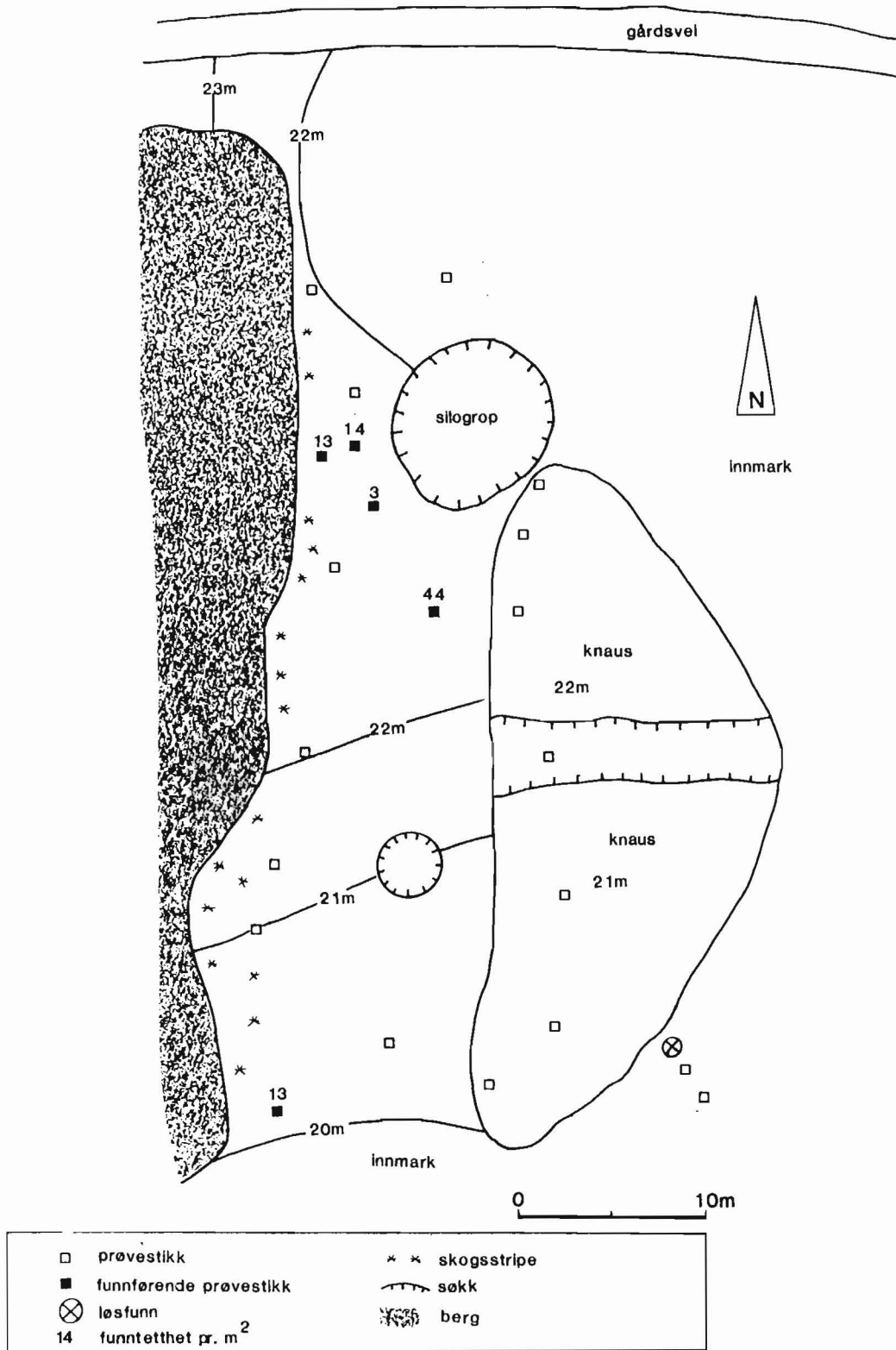
Slåtte og slipte steinartefakter (13 flint-, 4 kvarts og 6 skiferavslag, 1 bipolar kjerne av flint, 1 eggredskap av skifer og 1 slipeplatefragment) funnet i 5 prøvestikk. I tillegg strandflint og pimpstein. Dessuten 2 skiferavslag og 1 av flint i skjæringen til flatens kant, 37 m SSØ for prøvestikk 1 og flintvslag i prøvestikk 36 m SSV for samme sted. Funnene gjort i et opptil 16 cm tykt lag med trekull, brente bein og skjørbrrente stein under 15-22 cm torv, 2-4 cm tynt trekullag og 20-40 cm flygesand og over minst 10 cm grovkornet sand. Til sammen 20 prøvestikk i området. Massen fra alle ble såldet.

Fig. 11

Steinalderlokalitet, Elvåsen 6

Lauvøya gnr./bnr. 2/15, Vikna, N-Tr.lag

Plantegning ved H.C.Søborg 28.7.87

I alt 43 brente beinfragmenter ble innsamlet fra kulturlaget i prøvestikk i 1 og 3. Disse er analysert av førstekonservator Rolf W. Lie på Zoologisk Museum, Bergen. Alle er av fisk og det er grunn til å tro at mesteparten tilhører torsk, *Gadus morhua*, men intet kunne artsbestemmes.

Beregnet gjennomsnittsfunnthet: 18 artefakter/m²

Beregnet absolutt funnmengde: ca. 1100.

Fig. 12

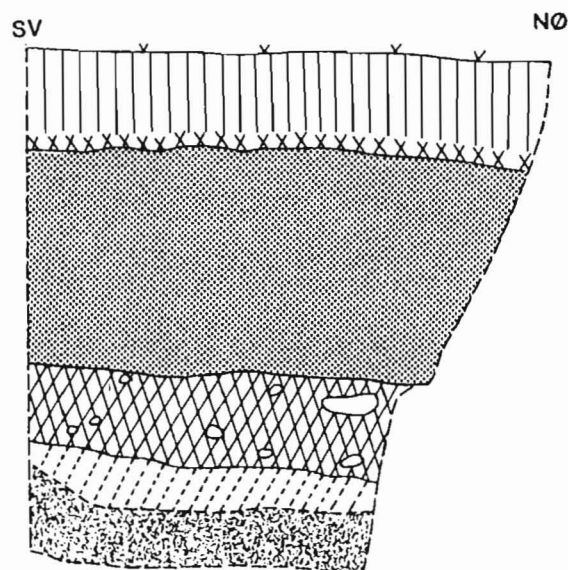
Steinalderlokalitet, Elvåsen 6

Lauvøya gnr./bnr. 2/15, Vikna k, N-Tr.lag

Profil tegnet 24.7.87 av H.C.Søborg

Prøvestikk 1

NØ-SV profil sett mot NV

0 50
cm

grastorv	XXXX sandig svart trekullag med brente bein
XXX trekullslikt	skjørbrente stein og slåtte steinarte-
stippling mørkbrun finkornet sand	fakter
med enkelte trekullbiter	grå sand med ulvasket trekull ("over-
	gangslag")
	gulbrun grovkornet sand

Del. A. Bevertjord

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
SØRÅSEN AV LAUVØYA	2/28
Kommune	Fylke
Vikna	Nord-Trøndelag
Eier(e)	
Arne Henningsens arvinger	
Adresse	

STATOIL-prosjektet. Alternativaiv: Lauvøya-Vikna, 1987. Terminalområde.

STEINALDERTUFTOMRÅDE

Lok.navn: ELVÅSEN 7

Flyfoto: 1906 L6

Tilvekstnr.: T.21145

Reg.v/ Jan G. Auestad og Knut A. Bergsvik

Dato: 24.07.87

ØK-kart: CS - 162 - 5 - 4

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1949/25-36, 1950/0-36, 1951/1-9

Dias: Arkivnr.: 43/I/43-80, 43/II/18-20

H.o.h.: 27,7-32,3 m.o.h. (teodolittinnmålte funnførende prøvestikk).

Lokaliseringsoppgaver:

Tuft A med prøvestikk 1 er 180 m NV for låven på bruk 2/15, 110 m NV for uthuset på N-siden av gardsveien, 65 m N for gardsveien og 30 m N for innmarksstykket på N-siden av veien.

Terrengets art. Utsikt:

På en svakt S-hellende terrasseflate omgitt av berg i Ø, N og V, på S-siden av et skar mellom toppen av Litl-Elvåsen og en mindre høyde i SV. I V er flaten lyngbevokst mens det er tett blandingsskog i Ø og N. Helt i S skråner lendet noe brattere ned mot skog og innmark og i SV mot myret åpen skog. Vidt utsyn mot Nærøysundet i S.

Mål/Utstrekning: ca. 680 m²: 27 m NNV-SSØ x 25 m ØNØ-VSV, derav funnførende: 370 m² (funntomme områder mellom tuftene).

Beskrivelse:

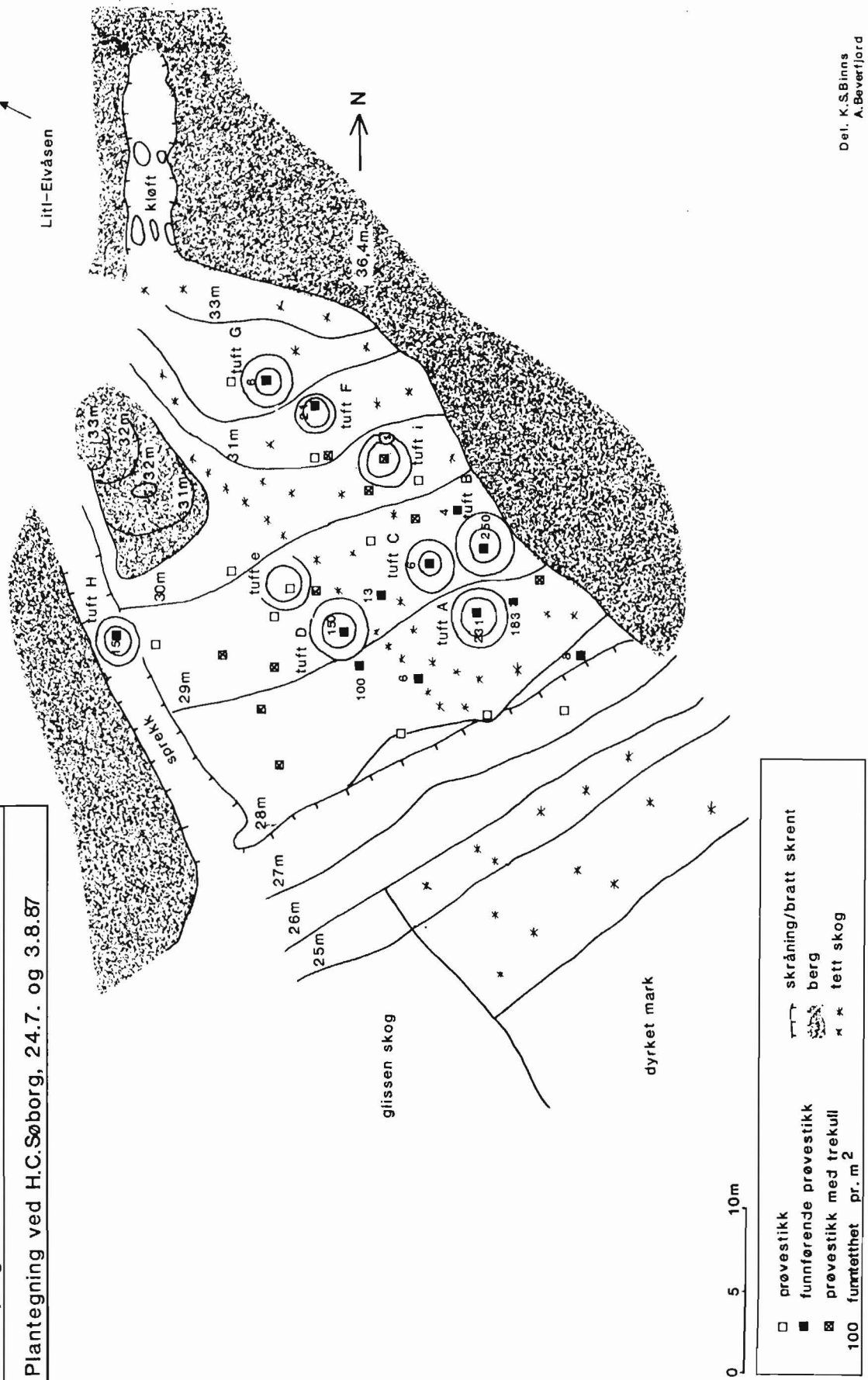
Det er registrert 7 sikre og dertil 2 mulige tufter. Tuftene er runde, 4-5 m i ytre tvn. Enkelte er markert med tydelige voller, men de fleste er tilgrodde av tett skog og derfor lite synlige og dårlig markerte. De sikre (angitt med stor bokstav) er definert ved funnførende prøvestikk i forsenkninger med finkornete sedimenter omgitt av mer eller mindre tydelige steinvoller. Med usikre tufter (angitt med liten bokstav) menes fenomener med samme morfologiske hovedtrekk, men uten funn av artefakter i prøvestikket.

Fig. 13

Steinaldertuftområde, Elvåsen 7

Lauvøya gnr./bnr. 2/28, Vikna, N-Tr.lag

Plantegning ved H.C.Søborg, 24.7. og 3.8.87

Tuft A (prøvestikk 1): Synlig som en steinfri rund forsenkning med en opptil 1 m bred og 0,35 m høy voll rundt. Tuften er overgrodd med lyng og furu. I N stikker flere 0,5-0,6m store blokker opp av vollen.

Ytre tvn.: 5 m Dybde: 0,35 m.

Antall artefakter i prøvestikket 40x40x45 cm³: 37, derav 21 flint, 14 skifer, 2 kvarts.

Antall artefakter på overflaten etter avtorving av NV-kvadranten: 25, derav 6 flint, 16 skifer, 3 kvarts.

Sjakt gravd langs N-S-profilen i NV-kvadranten.

Lengde: 3,5 m. Bredde: 0,5 m. Største dybde 0,4 m.

Antall artefakter i sjakten: 421 derav 241 flint, 159 skifer, 21 kvarts.

Tuft B: Prøvestikk 3 midt i B er 6,3 m N for prøvestikk 1 midt i A. N-kanten går langs nedre kant av en ca. 4 m høy NV-SØ orientert bergvegg. Synlig som en steinfri rund svak forsenkning omgitt av en opptil 1 m bred og 0,3 m høy steinvoll. Vollen er sterkt tilgrodd, men i NV ligger en del 20-30 cm store kantrundete stein i dagen. I sentralforsenkningen vokser et par bjørk.

Ytre tvn.: 5 m. Dybde: 0,5 m.

Antall artefakter i prøvestikket (50x40x45 cm³): 50, derav 39 flint, 9 skifer, 2 kvarts.

Tuft C: Prøvestikk 10 midt i C er 5,9 m NV for prøvestikk 1 midt i tuft A. Synlig som en 1,9 m i tvn. hovedsakelig steinfri rund flate, omgitt av en 1 m bred og 0,4 m høy voll (målt i N) som er overgrodd med lyng og mose. En 0,6 m stor stein i dagen i vollens N-kant, og en 0,3 m stor stein midt på flaten.

Ytre tvn.: 4 m. Dybde: 0,4 m.

1 flintavslag i prøvestikk 10 (40x40x50 cm³).

Tuft D: Prøvestikk 4 midt i tuft D er 10,3 m VNV for prøvestikk 10 midt i C og 12,5 m Ø for prøvestikk 1 midt i A. Tuft C ligger i skogkanten mot den åpne lyngkledd delen av terrassen.

Tuft D tegner seg som en uregelmessig 3 m i tvn. rund forsenkning med en svært overgrodd ca. 1 m bred og 0,4 m høy steinvoll rundt.

Ytre tvn.: 5 m. Dybde: 0,4 m.

Antall artefakter i prøvestikket (40x25x45 cm³): 15 (alle av flint).

Tuft e: Prøvestikk 6 midt i den mulige tuft e er 5,2 m VNV for prøvestikk 4 midt i tuft D. Liksom tuft D ligger e i skogkanten.

Tuft e tegner seg som en ca. 3 m vid steinfri flate omgitt av en voll med stein som er opptil 0,6-0,7 m store i Ø og S. Prøvestikk 6 (og 5) viste et 10 cm tykt lag med trekull under torven, men ingen artefakter ble påvist. Den oppfattes derfor bare som en mulig tuft.

Tuft F: Prøvestikk 8 midt i tuft F er 16,0 m NNØ for prøvestikk 6 midt i tuft e.

Tuft F er synlig som en steinfri flate 2 m i tvn., avgrenset i N og V av en opptil 1 m bred steinvoll. I S og Ø er flaten avgrenset av enkeltliggende stein. Steinene i vollen er sterkt tilvokst med mose og lyng.

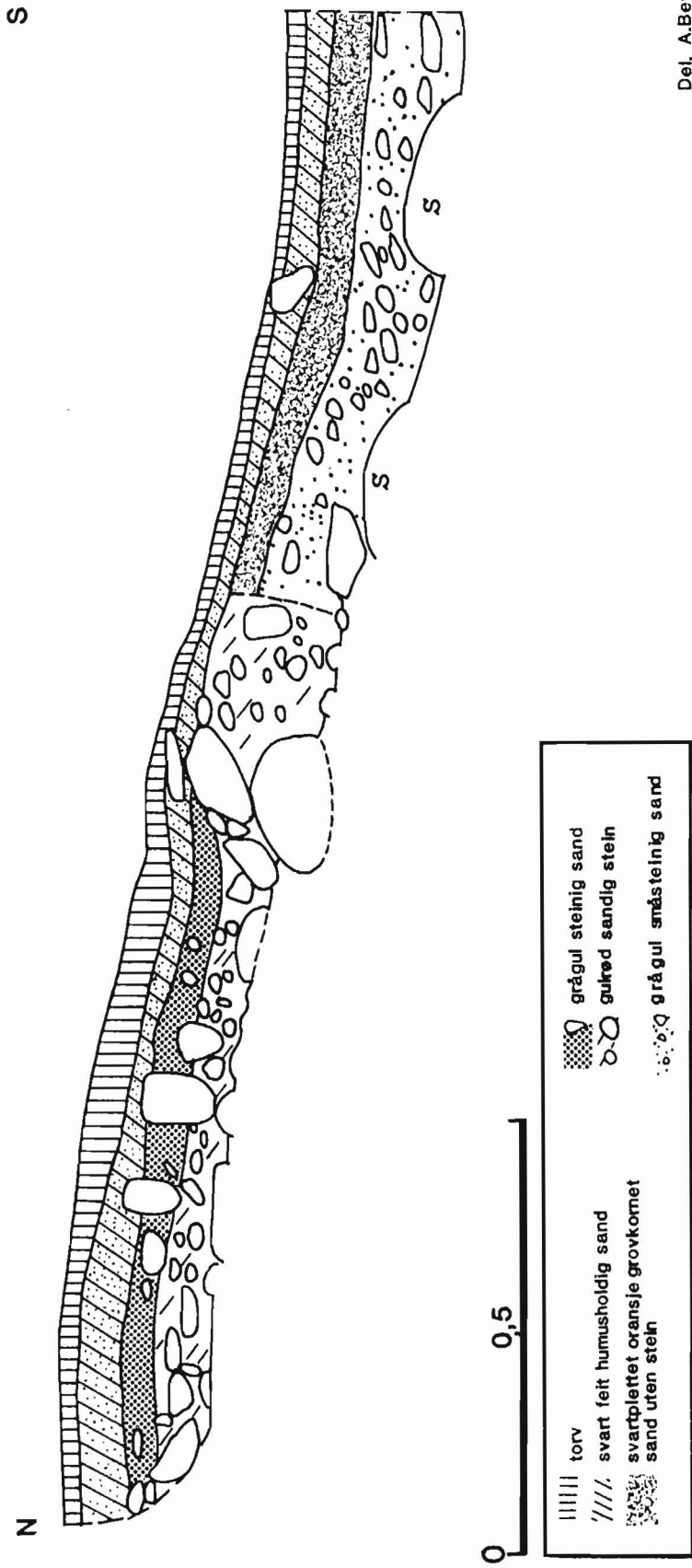
Ytre tvn.: 4 m

Antall artefakter i prøvestikk 8: 3, derav 2 flint, 1 kvarts.

Fig. 14

Steinaldertuftområde, Elvåsen 7
Lauvøya gnr./bnr. 2/28 Vikna, N-Tr.lag
Profil tegnet 7.8.87. av H.C.Søborg

Tuft A – NV – kvadr.
N – S profil sett mot Ø

Tuft G: Prøvestikk 9 midt i tuft G er 4,2 m NV for prøvestikk 8 midt i tuft F. Tuft G tegner seg som en 2,5 m i tvn. svak forsenkning omgitt av en 1,0 m bred steinvoll som i Ø er 0,4 høy. Tuften ligger inn i skogen og er moseovergrodd.

Ytre tvn.: 4,5 m. Dybde: 0,4 m.

1 flintavslag i prøvestikk 9.

Tuft H: Prøvestikk 18 midt i tuft H er 25,8 m SSV for prøvestikk 9 midt i tuft G. Tuft H ligger i bergsprekken mot bergveggen som avgrenser området mot V.

Tuft H tegner seg som en forsenkning med tvn. på 2,5 m, omgitt av stein opptil 0,5 m i største mål. Steinene er overgrodd med mose og lyng. Bjørk vokser i bergsprekken.

Ytre tvn.: 4 m

Antall artefakter i prøvestikk 18 (50x40x40 cm³): 3, derav 2 makroavslag flint og 1 skifer.

Tuft i: Prøvestikk 29 midt i den mulige tuft "i" er 6,5 m ØSØ for prøvestikk 8 i tuft F. Tuft "i" tegner seg som en flate, 2,5 m i tvn. omgitt av en opptil

1,2 m bred og 0,4 m høy voll, bygd av kantrundete stein, 15-40 cm i største mål. I N er den bygd inntil en 1,0 m stor blokk, 0,6 m høy. Midt på den indre flaten er det en steinsetning, 1,2 m i tvn. I denne ble prøvestikk 29 tatt, og et ca. 3 cm tykt trekullag konstatert under 12 cm med torv og 12 cm stein. Trekullprøve innsamlet. Ingen artefakter.

I 14 av de 35 prøvestikk gravd i området ble det konstatert spredte trekullbiter rett under torven. 10 av disse gjaldt funnførende og/eller "tuftprøvestikk". Utenom nr. 29 i tuft "i" ble det imidlertid bare påvist et stratigrafisk isolert trekullag (i prøvestikk 24). Dette lå under 10 cm torv og 3 cm sand. Prøve av trekullet ble innsamlet.

16 m NV for den NV-ligste tuft (tuft G), er munningen av en 19 m lang og 3 m bred, N-S orientert kløft i bergveggen. I den innerste delen er det utoverhengende 3,5 m høye vegger på 3 kanter slik at det dannes et naturlig lukket rom. Prøvestikk her viste trekull fra overflaten og minst 30 cm ned i den steinete undergrunnen. Aktivitetene her kan kanskje gå tilbake til steinalderen og har sammenheng med tuftområdet.

Foruten de funnførende prøvestikk i tuftene, ble det innsamlet 43 artefakter fra 6 andre prøvestikk: 32 flint, 9 skifer og 2 kvarts.

Tilsammen 609 artefakter, hvorav 454 fra prøvegraving.

Beregnet gjennomsnittsfunntetthet pr. m²: 45.

Beregnet absolutt funnmengde: ca. 17.000.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

ELVÅSEN AUSTRE AV LAUVØYA 2/25

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Ragnvald Ovesens arvinger

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Terminalområde.

STEINALDERTUFTOMRÅDE

Lok.navn: ELVÅSEN 9

Flyfoto: 1906 - L6

Tilvekstnr.: T.21146

Reg.v/ Hans Chr. Søborg, Jan G. Auestad, Knut Bergsvik

Dato: 29.07.87

ØK-kart: CS - 162 - 5 - 4

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1948/18-25,29, 1951/17-22

Dias: Arkivnr.: 43/I/24-26, 83-84. 43/II/1-5,15-16. 43/III/23-27,32.

H.o.h.: 26,0 - 29,8 m.o.h. (teodolittinnmålte tuftprøvestikk)

Lokaliseringsoppgaver:

Tuftområdet ligger ca. 290 m NØ for låven på bruk 2/15 og ca. 140 m NNØ for våningshuset på bruk 2/91. Prøvestikk 5 i tuft A er 39 m ØNØ for S-spissen av pytten i draget nedenfor, 71 m NNV for gravrøys R1 (1906-L6) og 81 m NNV for gravrøys R2 (1906-L6) målt til sentrum av røysene.

Terrengets art. Utsikt:

I et rullesteinsbelte på Ø-siden av S-munningen til skaret mellom Litl- og Stor-Elvåsen. Rullesteinsbeltet er for en stor del overgrodd med lyng og enkelte bjørkekratt og rogn. Men det er også mye naken stein. Utsikt mot Elvåsvika og Nærøysundet på øyas innside i S og mot havet på utsiden i NV. Likevel videst utsikt mot SV utover den S-lige delen av Lauvøya.

Mål/Utstrekning: ca. 650 m²: 28 m NV-SØ x 23 m NØ-SV, derav "funnførende" ca. 390 m².

Beskrivelse:

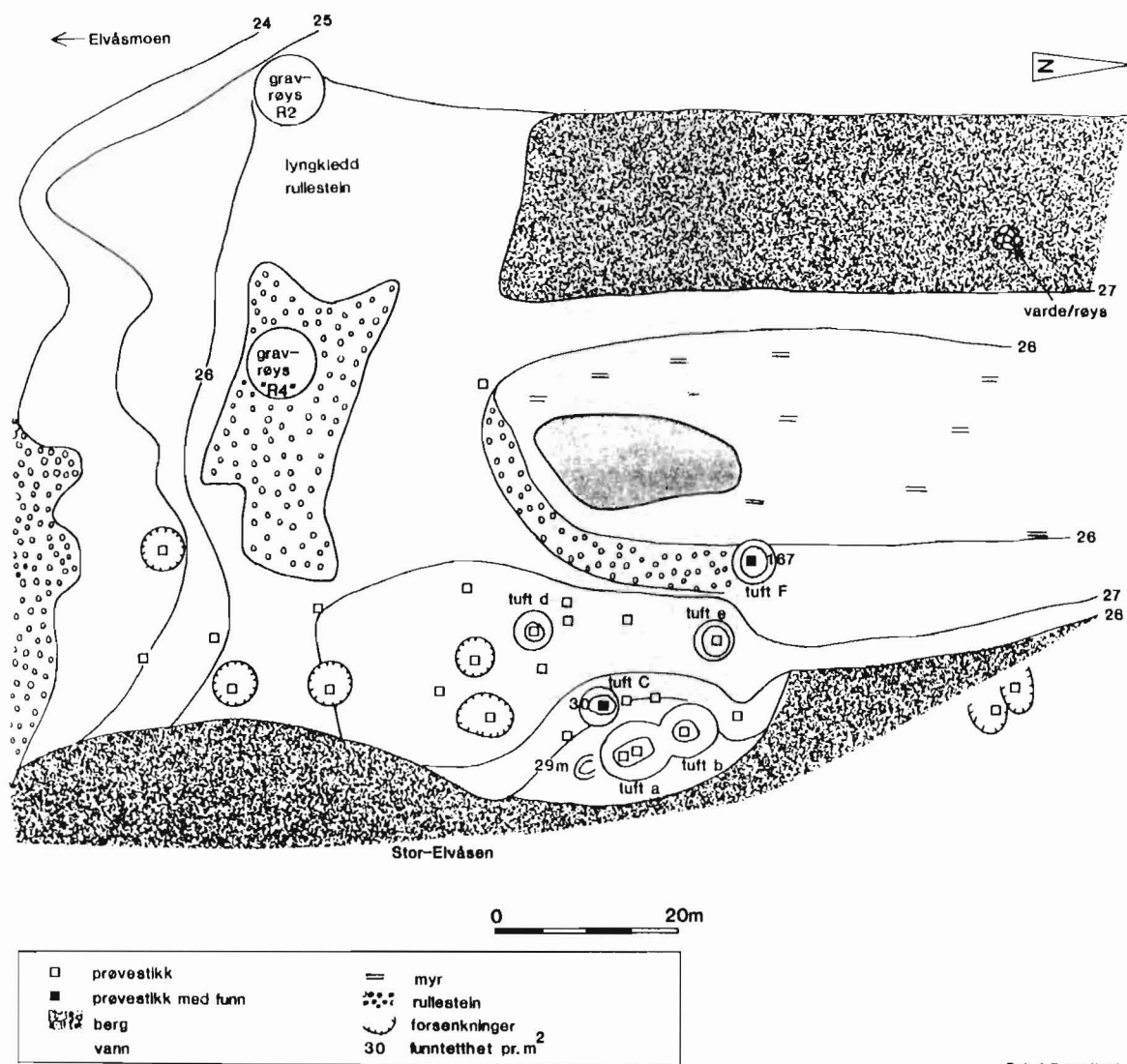
Tre meget godt synlige og markerte fordypninger omgitt av tydelige voller, med ytre tv. 6,0-7,2 m, hvorav 1 gav 50 flintavslag og -flekke ved prøve-stikking (tuft F). Dertil 3 mindre godt synlige fordypninger med voll rundt, med 6 flintavslag i prøve-stikk i den ene (tuft C). Tuftene med artefaktfunn

Fig. 15

Steinaldertuftområde og gravrøys, Elvåsen 9

Lauvøya gnr.bnr. 2/25. Vikna, N-Tr.lag

Plantegning 2.8.87 ved H.C.Søborg

(C og F) regnes som sikre. De 2 andre tydelige fordypninger/voller regnes som sannsynlige (a og b). De resterende 2 (d og e) oppfattes som mulige steinalder-tufter. Prøvestikk i de sistnevnte viste isolerte trekullskikt og/eller koksteinslag.

Tuft a: (prøvestikk 5 og 6). Oval tuft, orientert NNV-SSØ, meget godt synlig og markert. Reinmose på vollen i Ø og S, lyng i V. Dvergbjørk ned i tuften og på vollen i N mot tuft b. Bygd av kantrundete stein, 0,15-0,40 m store.

Indre mål: L: 4,2 m. Br.: 2,5 m. Dybde: 0,35 m.

Vollbredde i Ø: 2,2 m

Ytre mål: L: 7,2 m. Br.: 6,7 m.

Anm.: Inntil SØ-kanten av tuft a er en oval fordypning, orientert NNV-SSØ, med en ca. 0,5 m bred voll rundt. Den er godt synlig, men heller uklart markert.

Indre mål: L: 1,6 m. Br.: 1,4 m. Dybde: 0,4 m.

Tuft b: (prøvestikk 4) er bygd sammen med tuft a i SSØ. Rund fordypning med en opptil 1,8 m bred voll rundt. Meget godt synlig, men uklart markert i N og V. Litt mose på vollsteinene og noe lyng ned i. Men mest nakne stein som er rundete og kantrundete, 0,1-0,4 m i største mål.

Indre tvn.: 2,3 m. Dybde: 0,5 m.

Ytre tvn.: 6,0 m.

Tuft C: Prøvestikk 9 i tuft C er 6,0 m 250 ° SV for midten av tuft a. Oval fordypning, orientert NNV-SSØ, mindre godt synlig og uklart markert med antydning til voll, 0,9 m bred i Ø. Lyngovergrodd og ingen synlige stein, men disse kjennes under overflaten. En jordfast stein, 0,6 m stor i SV-kanten.

Antall artefakter i prøvestikket (50x40x50 cm³): 9 flintavslag og 1 strandflint-stykke. Under det 20 cm tykke torvlaget i prøvestikket lå et 15 cm tykt koksteinslag over det funnførende stein- og sandlaget.

Indre mål: L: 2,5 m. Br.: 2,0 m. Dybde: 0,3 m.

Ytre mål: L: 4,2 m. Br.: 3,8 m.

Tuft d: Prøvestikk 15 i tuft d er 17,0 m 264 ° SV for midten av tuft a og 10 m SV for midten av tuft C. Godt synlig, rund fordypning med antydning til voll, 1,1 - 1,2 m bred rundt. Overgrodd med lyng og dvergbjørk. Under 5 cm med torv var det et 15 cm tykt koksteinslag i prøvestikket.

Indre tvn.: 2 m. Dybde: 0,5 m.

Ytre tvn.: 4,3 m.

Tuft e: Prøvestikk 11 i tuft e er 10,7 m VNV for prøvestikk 4 midt i tuft b. Rund fordypning med bjørkekratt ned i og dvergbjørk og røsslyng på vollen rundt. Vollen er best synlig i VNV. Stein kjennes under overflaten og en 0,5 m stor stein ligger i dagen i NØ. Prøvestikk 11 viste spredte trekullbiter og skjørbrente stein, 10-15 cm ned i et steinlag, under 15 cm med torv.

Indre tvn.: 3,0 m.

Ytre tvn.: 4,6 m.

Tuft F: Prøvestikk 10 midt i tuft F er 18,8 m VNV for prøvestikk 4 midt i tuft b. Den ligger i N-enden av en skråning med naken rullestein ved Ø-kanten av myrdraget. Meget godt synlig oval fordypning med en opptil 1,9 m bred (målt i V) voll rundt. Vollen er uklart markert. Lyng vokser både ned i tuften og på vollen rundt. Ingen synlige stein, men de kjennes overalt under torven. Spredte trekullbiter i et 15 cm tykt humusholdig steinlag under 25 cm med torv.

Antall artefakter i prøvestykket (60x50x65 cm²): 50 avslag, hvorav 49 var av flint, 1 av kvarts.

Indre mål: L: 3,4 m. Br.: 1,9 m. Dybde: 0,6 m.

Ytre mål: L: 7,2 m. Br.: 5,0 m.

Til sammen 46 prøvestikk i området. Flere fordypninger i rullesteinen utenom de ovennevnte, men disse tolkes som naturdannelser. Man kan også ane flere mulige steinsetninger under torven.

Beregnet gjennomsnittsfunntetthet: 22 artefakter/m².

Beregnet absolutt funnmengde: ca. 8.580

Til sammen innsamlet: 56 artefakter.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

ELVÅSEN AUSTRE AV LAUVØYA

2/25

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Ragnvald Ovesens arvinger

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Terminalområde.

FUNNSTED FOR FLINTAVSLAG

Lok.navn: ELVÅSEN 10

Flyfoto: 1906 L6

Tilvekstnr.: T. 21147

Reg.v/: Kari Støren Binns

Dato: 10.06.87

ØK-kart: CS - 162 - 5 - 4

H.o.h.: ca. 13 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

110 m SØ for våningshuset på bruk 2/14 og ca. 30 m ØSØ for gårdsveien på Elvåsmoen.

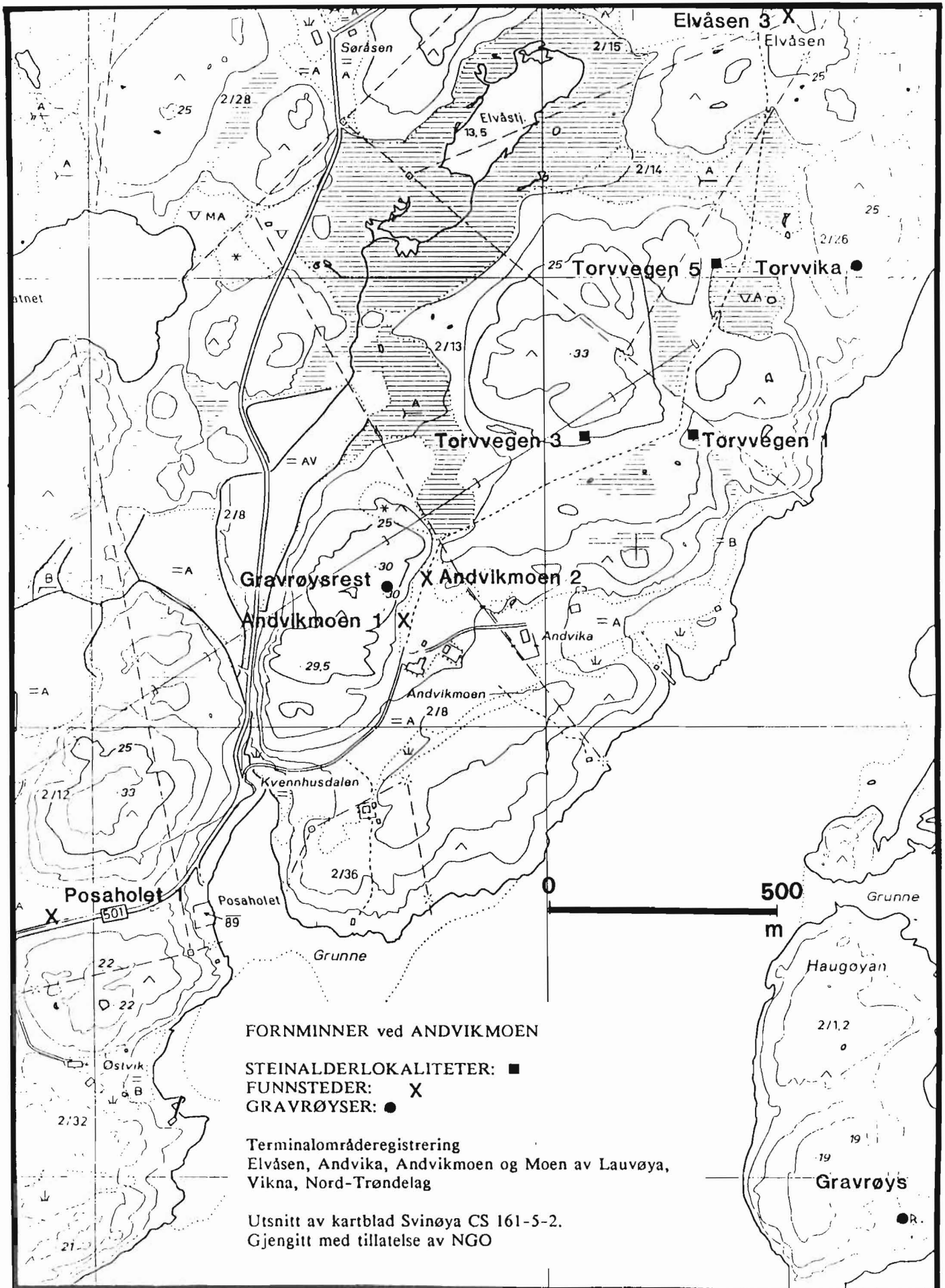
Terrengets art. Utsikt:

Innmark med enkelte bergknatter som skråer svakt mot SØ. Tykt løsmassedekke med skjellsand. Bevokst med gras, høymol. Utsikt mot Nærøysundet i SØ.

Mål/utstrekning: -

Beskrivelse:

Ett flintavslag funnet på overflaten i den lyse skjellsanden. Ti prøvestikk tatt i denne delen av innmarken. Stratigrafien i disse er fra toppen: ca. 20 cm matjord, 10 cm med (grå)brun trekullholdig sandjord og deretter minst 30 cm med lysere skjellsand.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

ANDVIKA AV LAUVØYA

2/13

Kommune
Vikna

Fylke

Nord-Trøndelag

Eier(e)
Asbjørn EmilsenAdresse
7900 Rørvik

STATOIL-prosjektet. Alternativ Lauvøya - Vikna 1987. Terminalområde.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn: TORVVEGEN 1

Flyfoto: 1906 - I6

Tilvekstnr.: T.21148

Reg.v/: Hans Chr. Søborg

Dato: 10.06.87

ØK-kart: CS - 161 - 5 - 2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1948/2-3

Dias: Arkivnr.: 43/I/12-13

H.o.h.: 19 m.o.h. (prøvestikk 1 - teodolittinnmålt)

Lokaliseringsoppgaver:

Lokaliteten ligger ca. 380 m NØ for tunet på Andvikmoen, 10-13 m SØ for et markert knekk i gamleveien (=Torvvegen) til Elvåsmoen. Prøvestikk nr. 1 er 28 m SØ for nærmeste elektrisitetsstolpe, 103 m 200 ° S for en transformatorstolpe der ledningen slutter og 43,2 m 142° SØ for telefonstolpe nr. 30.

Terrengets art. Utsikt:

Fuktig flate som heller svakt mot SØ mot en brattere skråning ned til en vik i SSØ. Bakom lokaliteten stiger nakne bergflater opp mot NV, og knausete bergrygger avgrenser området mot NØ og SV. På flaten vokser lyng, vier, rogn og gras. Utsikt mot sjøen i SØ.

Mål/utstrekning:

ca. 20 m²: 5 m NV-SØ x 4 m NØ-SV.

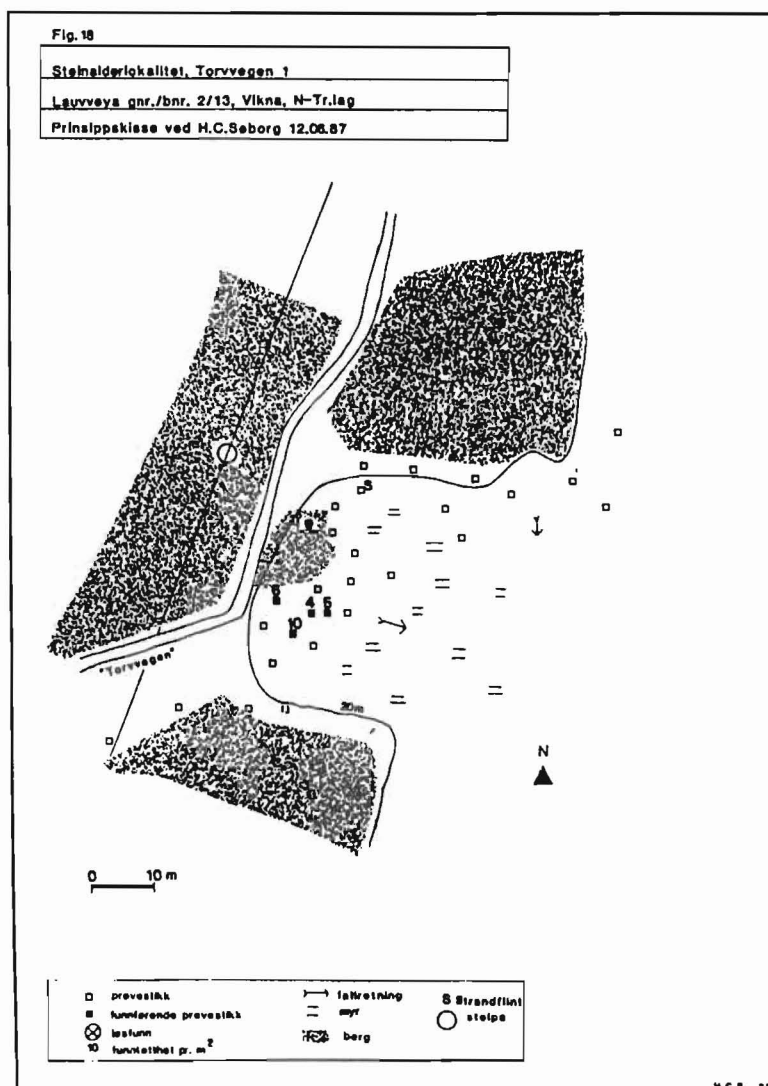
Beskrivelse:

5 flint- og kvartsittavslag og 3 strandflint funnet i 4 prøvestikk på flaten og 1 flintavslag på berget bakom i NV. Funnene gjort i de øverste 5 cm av et 20 cm tykt sandig, grusig steinlag under 10-40 cm med torv. Et 5,7 cm stort strandflintstykke i et femte prøvestikk. Til sammen 15 prøvestikk på flaten og 19 prøvestikk på bergryggene i NØ og SV. Massen fra funnførende stikk er såldet.

Gjennomsnitts funntetthet: 7 artefakter/m². Beregnet absolutt funnmengde: 140.

Fig. 17: Steinalderlokaliteten, Torrvegen 1, på innsiden av Lauvøya. Flintavslag på svaberg midt på bildet og i prøvestikk nedenfor. Gamleveien til Elvåsen i forgrunnen, Haugøyen i bakgrunnen. Tatt mot SØ. (Foto: H.C.Søborg)

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

ANDVIKA AV LAUVØYA

2/13

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Asbjørn Emilsen

Adresse

7900 Rørvik

STATOIL-prosjektet. Alternatiav: Lauvøya - Vikna, 1987. Terminalområde.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn: TORVVEGEN 3

Flyfoto: 1906 - I6

Tilvekstnr.: T.21149

Reg.v/ Leena Airola, Mona Gilstad, Hans Chr. Søborg

Dato: 12.06.87

ØK-kart: CS-161-5-2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1948/4-7

Dias: Arkivnr.: 43/I/14-15

H.o.h.: 24,2 - 25,5 (teodolittinnmålte prøvestikk med trekullskikt).

Lokaliseringsoppgaver:

Lokaliteten er ca. 300 m NØ for tunet på Andvikmoen og 30 m NV for gamleveien (=Torvvegen) til Elvåsmoen. Prøvestikk nr. 9 som angir lokalitetens V-lige avgrensning er 28,5 m 142 ° ØSØ for elektrisitetsstolpe nr. 63 og 38,5m 312 ° VNV for telefonstolpe nr. 29.

Terrengets art. Utsikt:

Ø-hellende flate i et ØSØ-VNV-orientert drag mellom en berghammer i N og en bergrygg i S. Lyng, dvergbjørk og einer vokser på flaten, og små bjørkeetrær i Ø-munningen til skaret. Vid utsikt mot sjøen (leia) på Lauvøyas innside i Ø og SØ og mot innmarken på Andvikmoen i SV.

Mål/Utstrekning:

Ca. 28 m²: 7 m Ø-V x 4 m N-S.

Beskrivelse:

Lag med trekull, skjørbrænte stein- og 1 flintavslag funnet ved prøvestikking. Trekullaget er 3-10 cm tykt og ligger ca. 10 cm ned i et sandlag som igjen er dekket av et ca. 10 cm tykt torvlag. Til sammen 12 prøvestikk i skaret. Massen fra prøvestikk med flintavslag er såldet. Trekullprøve innsamlet.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
ELVÅSEN AV LAUVØYA	2/26
Kommune	Fylke
Vikna	Nord-Trøndelag
Eier(e)	
Ragnvald Ovesens arvinger	
Adresse	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna. 1987. Terminalområde.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn: TORVVEGEN 5

Flyfoto: 1906 I6

Tilvekstnr.: T.21150

Reg.v/ Hans Chr. Søborg

Dato: 12.06.87

ØK-kart: CS - 161 - 5 - 2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1948/15-17

Dias: Arkivnr.: 43/I/22-23

H.o.h.: ca. 18,8 - 19,5 m.o.h. (teodolittinnmålte funnførende prøvestikk).

Lokaliseringsoppgaver:

Lokaliteten er ca. 550 m N for tunet på Andvikmoen (bnr. 2/8) og 20 m NV for gamleveien til Elvåsmoen. Prøvestikk nr. 3 er 22,7 m SSV for telefonstolpe nr. 34. Det ble prøvestukket S til ca. 6 m S for telefonstolpe nr. 33.

Terrengets art. Utsikt:

Langstrakt flate mellom myr i Ø og høydedrag med nakent berg i V og NV. Skarp knekk i terrengprofilen mot bergfoten mot i V. Flaten er kledd med lyng og dvergbjørk. Vid utsikt mot sjøen (leia) på Lauvøyas innside i SØ.

Mål/Utstrekning:

Artefakter: 5 m²: 2,5 m ØSØ-VNV x 2 m NNØ-SSV

Trekullskikt: ca. 300 m²: 30 m NNØ-SSV x 10 m ØSØ-VNV

Beskrivelse:

1 flint- og 1 kvartsavslag funnet i 2 ulike prøvestikk i et 1,0-1,5 cm tykt trekullskikt, 1-8 cm ned i et lyst sandlag under 3-20 cm med torv. Trekullskiktet har en mye videre utbredelse enn artefaktene, men kan også være spor etter opphold i steinalderen. Velutviklet pod-sol profil i alle de 20 prøvestikk i området. Løsmassedekket blir mer grusige mot veien i Ø, og et lite uttakssøkk ligger midt på flatens østre kant.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
ANDVIKMOEN AV LAUVØYA	2/8
Kommune	Fylke
Vikna	Nord-Trøndelag
Eier(e) Frank Rosenvinge	
Adresse	
7900 Rørvik	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna. Terminalområde.

FUNNSTED FOR STEINALDERSAKER

Lok.navn: ANDVIKMOEN 1

Flyfoto: 1906 - I6

Tilvekstnr.: T-21151

Reg.v/ Roar Sæterhaug og Isa Trøim

Dato: 10.06.87

ØK-kart: CS - 161 - 5 - 2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1948/9-13

Dias: Arkivnr.: 43/I/5-9, 17-20

H.o.h.: 18-19 m.o.h. (teodolittinnmålte punkter).

Lokaliseringsoppgaver:

Funn gjort i en NNØ-SSV-orientert dreneringsgrøft på V-siden av den nye driftsbygning på bruket. En trekullstripe i grøftens V-profil er 4,0 cm 360 ° NV for bygningens V-hjørne. Løsfunnene gjort fra 2 m N for denne stripen og 25 m SSV-over.

Terrengets art. Utsikt:

På gardstunet på flatt grasbevokst jordstykke inntil en 10-12 m høyere berghammer i V. Vid utsikt mot Ø (leia) og S.

Mål/Utstrekning:

ca. 50 m²: 25 m NNØ-SSV x 2 m VNV-ØSØ.

Beskrivelse:

På 5 forskjellige steder langs en 25 m lang strekning ble det funnet slätte steinartefakter i nedraste masser. Ingen artefakter funnet in situ. Disse saker er: 1 skiferavslag, 1 kjerne av flint og 3 avslag av flint. Dessuten et 8,2 cm stort frostsprengt strandflintstykke. I grøftens V-profil var det en 1,5 m lang og 10-15 cm tykk stripe med trekull og skjørbrente stein, 10 cm ned i et sandlag som igjen var dekket av 12-15 cm grastorv øverst og 3-4 cm trekull med moderne glass og lærbiter. To prøvestikk viser at det nedre trekullaget strekker seg minst 0,5 m V-over, men ikke så mye som 2,5 m V-over. Massen fra disse prøvestikk ble såldet.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

ANDVIKMOEN AV LAUVØYA 2/8

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Frank Rosenvinge

Adresse

7900 Rørvik

STATOIL-prosjektet. Alternativ Lauvøya - Vikna, 1987. Terminalområde.

FUNNSTED FOR FLINTSKAPER

Lok.navn: ANDVIKMOEN 2

Flyfoto: 1906 - I6

Tilvekstnr.: T.31152

Reg.v/Roar Sæterhaug og Isa Trøim

Dato: 11.06.87

ØK-kart: CS - 161 - 5 - 2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1948/8

Dias: Arkivnr.: 43/I/16

H.o.h.: 19 m.o.h. (teodolittinnmålt).

Lokaliseringsoppgaver:

I oppspadd jord i V-kanten av gamleveien mellom Andvikmoen og Elvåsmoen, 30 m VNV for V-hjørnet på brukets nye våningshus og 20 m ØSØ for brønnhuset, 50 m N for Andvikmoen I.

Terrengets art. Utsikt:

I NV-kanten av gardstunet på innmark som er spadd opp i forbindelse med vannledninger, husbygging og annet. Berghammer i V og bergrygg i N. Utsikt mot SØ.

Mål/Utstrekning: -

Beskrivelse:

Flintskraper med sterkt avrundet bruksflate nærmest den retusjerte egg på baksiden. Funnet på overflaten. Syv prøvestikk tatt ved funnstedet. Disse viser 10-25 cm grastorv, og deretter minst 30 cm med sand som er steinig N for funnstedet. Alle negative.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
MOEN VESTRE AV LAUVØYA	2/12
Kommune	Fylke
Vikna	Nord-Trøndelag
Eier(e) Harald Lona	
Adresse 7900 Rørvik	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Terminalområde.

FUNNSTED FOR BEARBEIDET FLINT

Lok.navn: POSAHOLET 1

Flyfoto: 1906 - L6

Tilvekstnr.: T.21153

Reg.v/ Isa Trøim

Dato: 10.06.87

ØK-kart: CS - 161 - 5 - 2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.:

Dias: Arkivnr.:

H.o.h.: Ca. 12,5 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

ca. 50 m ØNØ for der gårdsveien til Østvik kommer ut på fylkesvei 501, men på N-siden av sistnevnte vei i åkerkanten.

Terrengets art. Utsikt:

Jevn, flat dyrket mark mellom koller i N og S, og skråninger mot Posaholet i Ø og Lauvøyvågen i VSV. Sandig, skjellholdig undergrunn.

Mål/Utstrekning: -

Beskrivelse:

Ett 6,4 cm stort slått flintstykke funnet i åkerkanten ved veigrøften. Ett strandflintstykke oppsamlet noen meter unna.

7.1.1.2 Gravrøyser registrert i terminalområdet

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
ELVÅSEN AUSTRE AV LAUVØYA	2/25
Kommune	Fylke
Vikna	Nord-Trøndelag
Eier(e)	
Ragnvald Ovesens arvinger	
Adresse	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Terminalområde.

GRAVRØYS

Lok.navn: ELVÅSEN

Reg.nr.: R 4

Flyfoto: 1906 L6

Reg.v/ Ottar Vist

Dato: 10.08.87

ØK-kart: CS - 161 - 5 - 4

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1948/26, 1951/29,36

Dias: Arkivnr.: 43/I/27, 43/II/8,15

H.o.h.: ca. 25 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

ca. 250 m NØ for våningshuset på bruk 2/15, ca. 120 m V for gravrøysa R1 (1906 L6) og 50 m Ø for gravrøysa R2 (1906 L6).

Terrengets art. Utsikt:

På toppen av en naken rullesteinsvoll mellom et N-S-orientert myrdrag i N og en skråning ned mot dyrket mark og bebyggelse i S. Mindre bergknatt i V, høyere bergknaus i NØ. Vid utsikt innover øya mot NNV og mot Nærøysundet i SØ.

Mål/Utstrekning:

Tvm: 7,5 m H: 0,6 m

Beskrivelse:

Tydelig forhøyning som antas å være en utkastet uklart markert rundrøys. Noe mosedekt i SV, ellers åpen steinmasse som er omrotet og har ujevn overflate.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnamn

Gnr./Bnr.

ELVÅSEN AV LAUVØYA

2/26

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Ragnvald Ovesens arvinger

Adresse

STATOIL-prosjektet. Alternativ: LAUVØYA - VIKNA. 1987.

GRAVRØYS

Lok.navn: "TORVVIKA"

Flyfoto: 1906 L6

Reg.v/ Evy Berg og Jan Auestad

Dato: 30.07.1987

ØK-kart: CS-161-5-2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1952/5,6

Dias: Arkivnr.: 43/II/21,22

H.o.h.: ca. 22 m

Lokaliseringsoppgaver: ca. 190 m NØ for transformatorstolpe ved gamleveien mellom Andvikmoen og Elvåsmoen, ca. 120 m Ø for denne veien, ca. 80 m NV for sjøen og 35 m 242° SSV for en kartmålingsbolt på toppen av bergryggen.

Terrengets art. Utsikt: På toppflaten av en bergrygg med myr og lavere nakne bergrygger i N, S og V. Mot Ø faller terrenget bratt mot sjøen. Lite skar i toppflaten i SV. Høyeste punkt på ryggen ligger 30 m NNØ for røysa. Vidt utsyn innover øya mot NV og utover leia i Ø.

Mål/Utstrekning: Tvm.: 5,5 m. Høyde: ca. 0,5 m.

Beskrivelse: Rundrøys som er godt synlig, men uklart markert, bygd av kantrundete stein 20-40 cm store. Røysa er mosekledd i N, Ø og V, og en del stein er rast ut i Ø. I V-kanten er en steinblokk ca. 2x1,5x1 m³.

Anm.: På bergryggens høyeste punkt, ca. 30 m NNØ for røysa er en mosekledd steinlegning. Noen stein synlig i kanten mot S-SV. Tvm. ca. 2 m. H: 0,25 m.

7.1.2 Traséen.

7.1.2.1 Steinalderregistreringer i trasésonen

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
BORGANN	69/6 og 24
Kommune	Fylke
Vikna	Nord-Trøndelag
Eier(e)	
Bjarne Rognan	
Adresse	
Sigurd Slembes vei 22, 7562 Hundhamaren	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Trasé.

STEINALDERTUFTOMRÅDE

Lok.navn: BUSKARDET I

Flyfoto: 6875 E08

Tilvekstnr.: T.21154

Reg.v/ Hans Chr. Søborg, Gunnar Stenvik

Dato: 27.08.87

ØK-kart: CP 162 - 5 - 1 (Borgann)

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1953/8-26

Dias: Arkivnr.: 43/II/74-84, 43/III/1-5

H.o.h.: ca. 22-27 m.o.h. (funnførende prøvestikk i tufter).

Lokaliseringsoppgaver:

Ca. 300 m NNV for samfunnshuset på Borgann, på begge sider av kjerreveien gjennom Buskardet, NNØ-over fra steingjerdet midt i skaret. Tufta er 4,3 m 16 ° NNØ for vestre portstein i gjerdeåpningen.

Terrengets art. Utsikt:

Skar mellom langstrakte golde fjellformasjoner med runde, nakne topper etter hverandre, og storsteinsur i den nedre delen av fjellsiden. Lokaliteten ligger på en slak gras- og lyngkledd skråning mens det lenger nede i N står spredte bjørk i den brattere helling mot den flate grasengen i dalbunnen. Storslått utsikt mot NNØ, ut dalen, utover Borgann-skjærgården og fram til åpent hav.

Mål/Utstrekning: Ca. 2500 m², d.v.s. ca. 50 m NNØ-SSV x 50 m VNV-ØNØ

Beskrivelse:

Det er registrert 8 sikre og dertil 10 mulige steinaldertufter. Som sikre tufter (angies med stor bokstav) regnes runde/ovale fordypninger/flater omgitt av steinvoller som med ett unntak har tverrmål mellom 5,8 og 8,5 m, og som alle har steinalderfunn i prøvestikk. Mulige tufter (angies med liten bokstav) er fenomener med samme morfologiske trekk, men uten påviste artefaktfunn (p.g.a. tidsmangel ble det ikke tatt prøvestikk i alle mulige tufter). De fleste "usikre" tufter har også mindre tverrmål enn de "sikre". Det er tilsynelatende 2 rekker med tufter; en øvre (J-k-L og M) og en nedre (R-S-t).

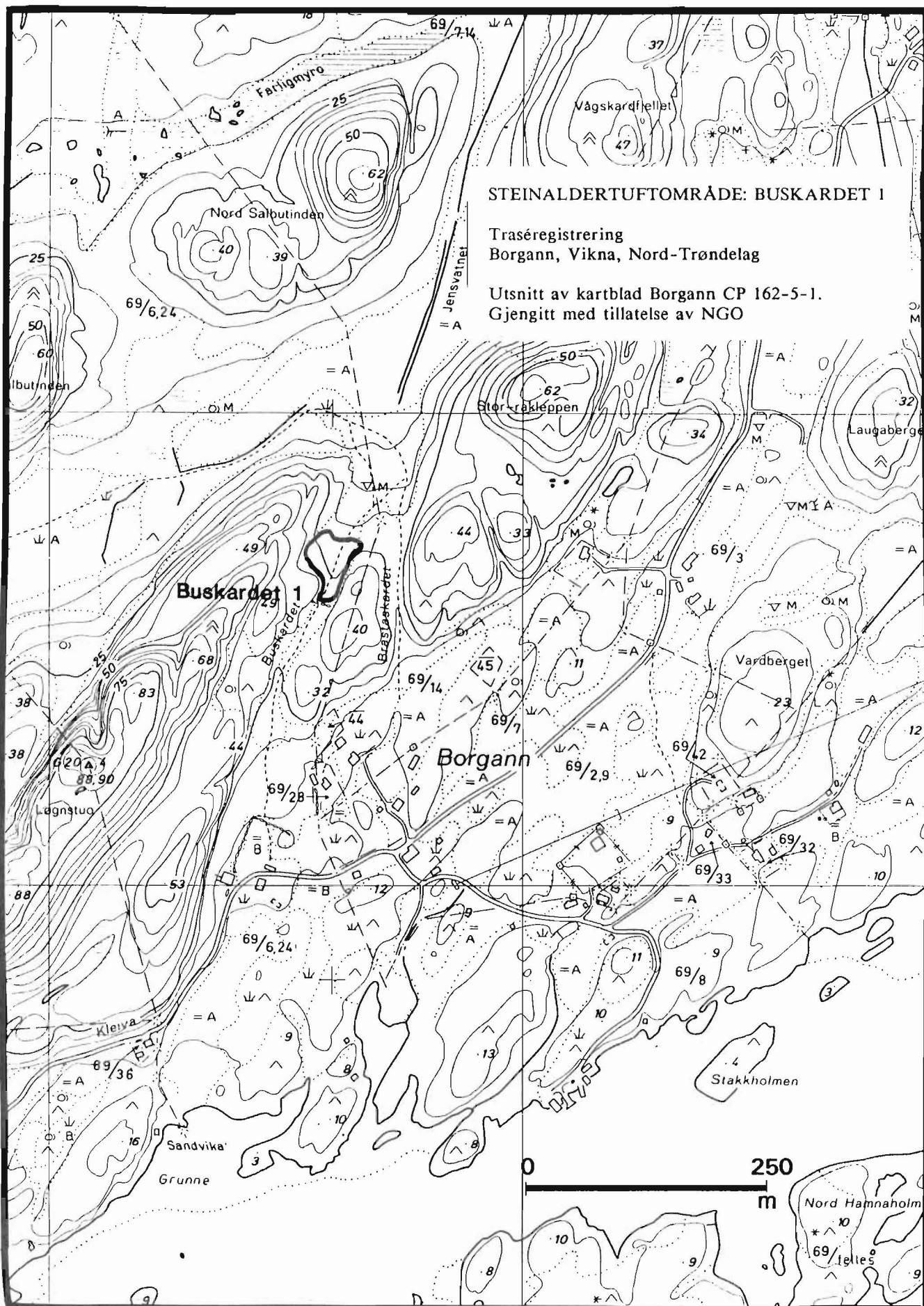
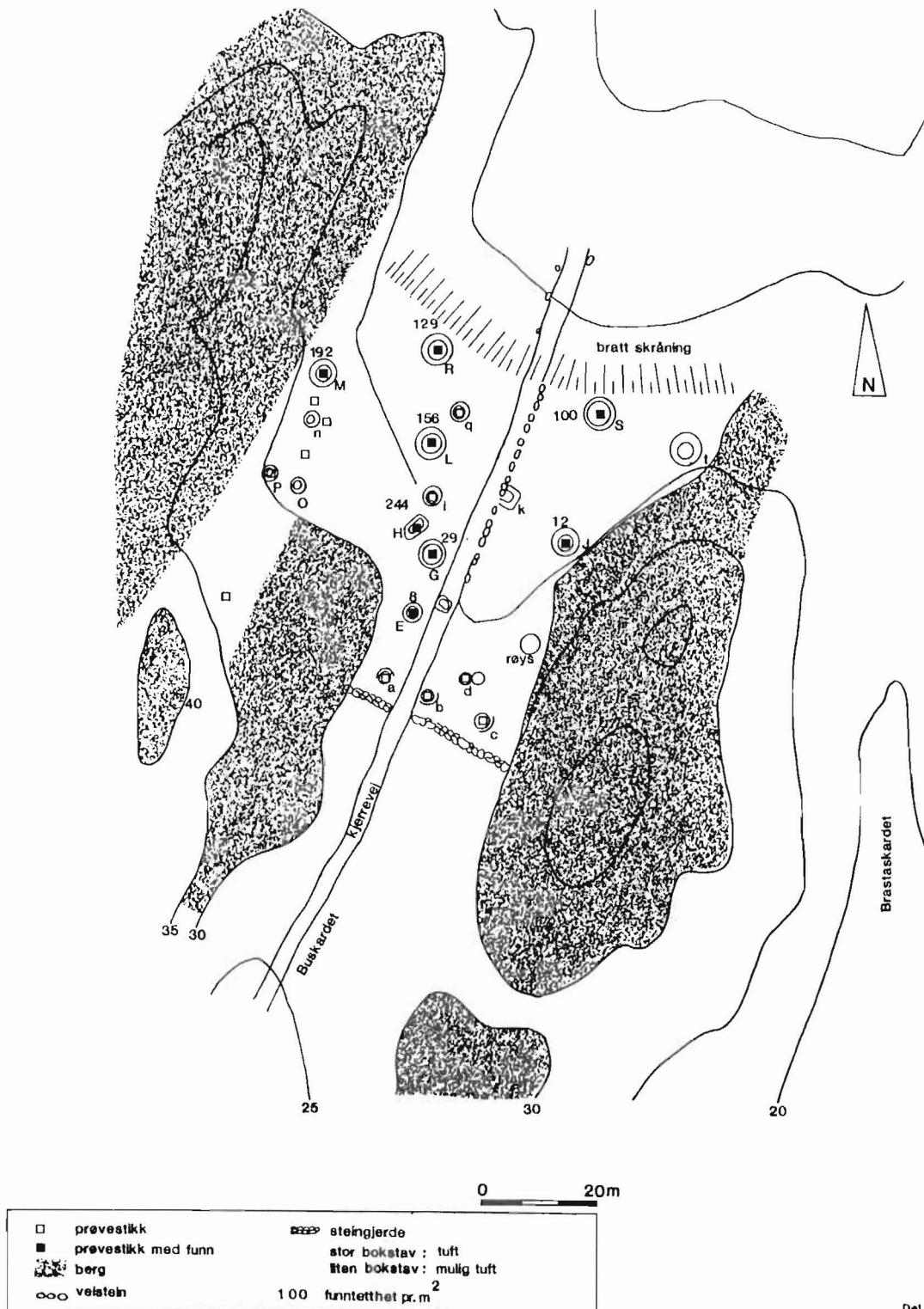

Fig. 22

Steinaldertuftområde, Buskardet 1

Borgann gnr./bnr. 69/6 og 24. Vikna, N-Tr.lag

Prinsippskisse tegnet 27.8.87 av G.Stenvik og H.C.Søborg

NB! Alle avstandsmål mellom tuftene gjelder avstandene mellom midtpunktene.

Tuft a: (prøvestikk 8) Tuft a er 2 m Ø for en 2,5 m høy bergvegg og er overskåret av kjerreveien i Ø.

Den tegner seg som en godt synlig, uklart markert, uregelmessig rund fordypning med en mulig lav, 1 m bred voll i N. Overgrodd med gras, lyng og engblomster. En 1 m stor flat blokk ligger SV i tuften.

Indre tvn.: 3 m. Dybde: 0,45 m.

Tuft b: (prøvestikk 7) 4,4 m ØSØ for a. Godt synlig, uklart markert, uregelmessig rund fordypning med en mulig 1,2 m bred voll i S. Gras- og engblomsterovergrodd. Vollen er muligens overskåret av kjerreveien i V.

Indre tvn.: 2,5 m. Dybde: 0,4 m.

Tuft c: (prøvestikk 6) 5,8 m SSØ for b. Godt synlig, dårlig markert, uregelmessig rund fordypning med en mulig lav, ca. 1 m bred voll i Ø og SØ. Overgrodd med lyng, gras og engblomster. Stein kjennes under overflaten.

Indre tvn.: 2,4 m. Dybde: 0,4 m.

Tuft d: (prøvestikk 5) 4,4 m NNV for c. To godt synlige, uklart markerte, uregelmessig runde fordypninger lagt inn til hverandre. Rogn i NV, ellers bevokst med gras og lyng. En 1,5 m stor blokk i NV-kant av V-fordypningen.

Indre mål: Ø-delen: tvn.: 2,3 m. Dybde: 0,45 m.

V-delen: tvn.: 2,5 m. Dybde: 0,4 m.

Tuft E: (prøvestikk 9) 12,4 m NNV for d, bygd inntil en 3,5 m høy bergvegg i V. Godt synlig, uregelmessig rund fordypning med en 1 m bred steinvoll rundt. Lyng på vollen, gras i midten. Stein (opptil 0,8 m store) kjennes under torven i vollen. Uklar ytre vollkant. En 1,2 m stor blokk ligger i ytre kant i SV. Firkantet fordypning i midten av tuften. 1 flintavslag i prøve-stikk 9 (40x30x20 cm³).

Indre mål: Tvn.: 1,8 m. Dybde: 0,45 m. Ytre tvn.: 3,8 m.

Tuft f: 5 m ØNØ for E, overskåret på midten av kjerreveien.

Godt synlig, uklart markert, uregelmessig rektangulær fordypning, orientert ØSØ-VNV, med en mulig 1,0-1,5 m bred voll i S. Lyng-, einer- og grasovergrodd. Fire 0,5 m store stein ligger i dagen i V og N.

Indre mål: L: 2,8 m Br.: 1,4 m. Dybde: 0,5 m

Ytre mål: L: 4,0 m Br.: 3,6 m.

Tuft G: (prøvestikk 10) 6,8 m N for f.

Godt synlig og markert rund fordypning med voll rundt som er 1,8-2,0 m bred. Røsslyng på vollen, gras nedi.

Antall avslag i prøve-stikk 10 (40x35x20 cm³): 4, derav 3 flint, 1 skifer.

Indre mål: Tvn.: 3,4 m. Dybde: 0,45 m.

Ytre mål: Tvn.: 7,2 m.

Tuft H: (prøvestikk 11) 6,8 m NNV for G. Vollen går i ett med ytterkanten til G i S.

Godt synlig fordypning med noe uklart markert, 1,9 m bred (i ØNØ) voll rundt. Den er uregelmessig rektangulær, orientert ØNØ-VSV. Gras i midten, røsslyng på vollen, rogn i NNV.

Antall artefakter i prøve-stikk 11 (40x40x30 cm³): 38, alle flint: 37 avslag, 1 bipolar kjerne.

Indre mål: L: 3,8 m Br.: 2,3 m. Dybde: 0,4 m.

Ytre mål: L: 6,9 m Br.: 5,7 m

Tuft i: 4,5 m NNØ for H, 6,6 m VNV for kjerreveien.

Godt synlig, uklart markert, uregelmessig oval fordypning, orientert ØNØ-VSV. Lyngovergrodd. En 2,0 m stor blokk ligger i indre kant i Ø.

Indre mål: L. 3,0 m. Br.: 2,4 m. Dybde: 0,55 m.

Tuft J: (prøvestikk 4) 18,3 m Ø for i, 8,2 m Ø for kjerreveien.

Meget godt synlig, uklart markert rund fordypning omgitt av en 1,8 m bred (i Ø) voll. Gras i midten, lyng, einer og rogn på vollen.

Antall artefakter i prøve-stikk 4 (35x35x30 cm³): 16, alle flintavslag.

Indre mål: Tvm.: 4,5 m. Dybde: 1,0 m

Ytre tv.: 8,2 m.

Tuft k: 7,5 m NV for J, overskåret av kjerreveien i V.

Oppfattes som en trekantet rest av en opprinnelig rektangulær fordypning. Synlig, men vanskelig å avgrense. Einer og bregner ned i, lyng og rogn rundt. Opptil 0,8 m store blokker ligger over tuften i V. Voll (1,8 m bred) bevart i NØ.

Indre mål: L. 4,0 m. Br. 3,5 m. Dybde 0,6 m.

Tuft L: (prøvestikk 13) 13,5 m VNV for k, 8,2 m VNV for kjerreveien.

Meget godt synlig, noe uklart markert, uregelmessig rund fordypning omgitt av en 2,0 m (i N) bred voll. Osp, einer og lyng ned i, lyng på vollen.

Antall avslag i prøve-stikk 13 (40x40x35 cm³): 25, 24 flint, 1 skifer.

Indre mål: Tvm.: 5,5 m. Dybde 0,9 m.

Ytre tv.: 8,5 m

Tuft M: (prøvestikk 1) 16,8 m VNV for L, og 1 m mellom ytre vollkant og bergrygg som avgrenser lokaliteten i Ø.

Meget godt synlig, uregelmessig rektangulær fordypning omgitt av en 1,2 m bred (i S) voll. Lyng ned i, og lyng, bjørk og vier på vollen.

Antall avslag i prøve-stikk 1 (35x35x25 cm³): 25, 23 flint, 2 kvarts/kvartsitt.

Indre mål: L: 3,6 m. Br.: 2,4 m. Dybde: 0,9 m.

Ytre mål: L: 5,8 m. Br.: 4,6 m.

Tuft n: 13,5 m SSV for M.

Godt synlig, uklart markert, rund fordypning med en 0,8 m bred voll rundt. Lyng rundt, bjørkekratt ned i.

Indre mål: Tvm.: 2,0 m. Dybde: 0,5 m.

Ytre mål: 3,6 m.

Tuft o: 8,6 m SV for n.

Godt synlig, rund fordypning med lav, men markert 0,7 m bred voll rundt. Bjørk ned i, lyng rundt på vollen.

Indre mål: Tvm.: 2,0 m. Dybde: 0,5 m.

Ytre tv.: 3,4 m.

Tuft p: (prøvestikk 16) 4,8 m VNV for o, bygd inntil fjellfoten.

Godt synlig, rund fordypning med markert voll (1,0 m bred i S) rundt. Bjørk ned i, lyng på vollen.

Et 10 cm tykt lag med kokstein under 20 cm med torv i prøve-stikket.

Indre mål: Tvm.: 2,1 m. Dybde: 0,4 m.

Ytre tv.: 4,0 m.

Tuft q: 7,8 m NNØ for L.

Godt synlig, uklart markert, uregelmessig oval fordypning med antydning til en

1,5 m bred voll i NV. Orientert NNV-SSØ. Lyng, einer, rogn og mose ned i og rundt. En 3 m stor flat blokk ligger i Ø i Tuften. Fire meterstore blokker ligger rundt tuftens indre kant.

Indre mål: L: 3,7 m. Br.: 2,0 m

Tuft R: (prøvestikk 2) 10,2 m N for q ved skråningskrenten til området i N.

Meget godt synlig og klart markert, uregelmessig rund fordypning med 2,0 m bred voll rundt. Gras ned i, lyng og rogn på vollen. En 0,9 m stor "dørstokk"-stein ved skråningskanten i N. Tre andre stein, 0,5-0,7 m store i NV.

Antall avslag i prøvestikk 2 (40x35x25 cm³): 18, 12 flint, 2 kvarts, 4 skifer.

Indre mål: Tvm.: 4,0 m. Dybde: 1,1 m.

Ytre tvn.: 8,0 m.

Tuft S: (prøvestikk 3) 23,3 m 114 ° Ø for R.

Meget godt synlig, uklart markert, rund fordypning med tydelig voll, 2,2 m bred i V og N. Bygd inntil 3 m stor blokk i SSV. Lyng og einer rundt, mer gras ned i. Stein (20-25 cm) synlige i N.

Antall artefakter i prøvestikk 3 (40x40x30 cm³): 16, hvorav 10 er flintavslag, 5 skiferavslag og 1 er emne av skifer.

Indre mål: Tvm.: 3,4 m. Dybde 1,1 m.

Ytre tvn.: 7,6 m.

Tuft t: 11,6 m ØSØ for S, bygd inntil bergrabb i Ø.

Godt synlig, uklart markert, rund fordypning med lav, utydelig 1-2 m bred voll i N og V. Bjørk ned i, gras og lyng rundt.

Indre mål: Tvm.: 4,2 m. Dybde: 0,8 m.

Ytre tvn.: 7,2 m.

En røys ligger 8,5 m ØSØ for skjæringen mellom tuft f og kjerreveien. Den er godt synlig og markert unntatt mot NØ. Den har oval form, og er orientert NNØ-SSV. Bygd av 0,6-0,8 m store kantrundete blokker. Noe overgrodd av lyng.

Mål: L: 3,2 m. Br.: 2,3 m.

Det ble innsamlet 1 trekullprøve (fra tuft M).

Tilsammen innsamlet 162 artefakter.

Beregnet gjennomsnittsfunnthet: 98 artefakter/m².

Beregnet absolutt funnmengde: ca. 245.000.

**UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING**

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
RAMSTAD	66/2
Kommune	Fylke
<u>Vikna</u>	<u>Nord-Trøndelag</u>
Eier(e)	
Erling Valø	
Adresse	
7924 Austafjord	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Trasé.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn: RØYTVATN 1

Flyfoto: 6875 - F08

Tilvekstnr.: T.21155

Reg.v/ Gunnar Stenvik og Hans Chr. Søborg

Dato: 28.08.87

ØK-kart: CQ 162 - 5 - 3

Foto: Sv/hv; Arkivnr.: 1953/32-34

H.o.h.: ca. 25 - 26 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

ca. 950 m ØSØ for gårdstunet på bruket, ca. 140 m V for vannkanten på det utstikkende neset på V-siden av Røytvatn og ca. 100 m V for hytta på neset.

Terrengets art. Utsikt:

Flate mellom foten av Ramstadkeipen-massivet og en kolle på neset ved det langstrakte Røytvatn. Lokaliteten ligger i tett blandingsskog ved kanten av et myrdrag. Tuet lyngundervegetasjon. Begrenset utsikt p.g.a. trær.

Mål/Utstrekning: ca. 10 m²: 5 m N-S x 2 m Ø-V

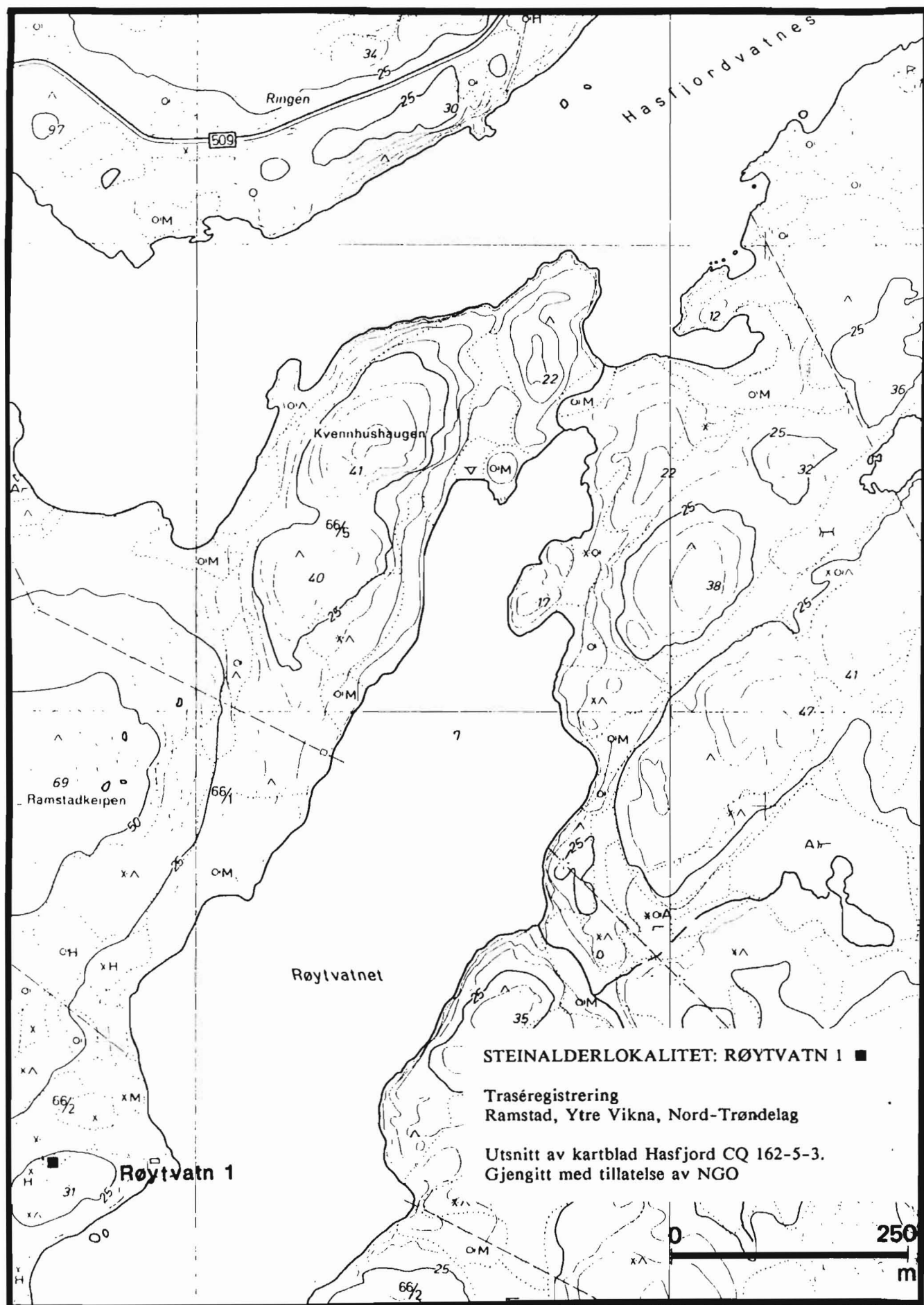
Beskrivelse:

2 flintavslag i 2 prøvestikk. Funnene gjort i et grusig sandlag under 20-30 cm med torv. Spredte trekullbiter i samme lag også i et tredje prøvestikk.

Beregnet gjennomsnittets funntetthet: 8 artefakter/m²

Beregnet absolutt funnmengde: 80 artefakter.

Anm.: P.g.a. tidsmangel ble denne lokaliteten muligens ikke tilstrekkelig undersøkt. Den kan være større.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

KVALFJORDEN

33/1

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Alv Vikestad

Adresse

7920 Gardstad

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Trasé.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn: KVALFJORDEN 1

Flyfoto: 6875-G14

Tilvekstnr.: T.21156

Reg.v/ Hans Chr. Søborg, Gunnar Stenvik

Dato: 01.09.87

ØK-kart: CQ 161-5-2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1954/7-12, 23

Dias: Arkivnr.: 43/II/59-62

H.o.h.: 23 - 24 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

På Nesa, ca. 480 m SV for spissen av Kvalfjordneset ved møtet mellom det Ø-V-gående Dragspøyta og de N-S-gående Kvalfjorden, ca. 380 m S for den førstnevnte fjordarmen og ca. 150 m V for det sistnevnte.

Terrengets art. Utsikt:

Røsslyngkledd flate i lite skar i den slake fjellsiden ned mot Kvalfjordneset mellom mosekledd bergrabber i N og S og skråninger med blandingsskog mot Ø og V. Sterkest skråning og mest berg i dagen mot Kvalfjorden i Ø. Begrenset utsikt i alle retninger p.g.a. berg og skog. Men fjelltopper på Ytre og Mellom Vikna rager opp i horisonten i NV, NØ og SØ.

Mål/Utstrekning: Ca. 150 m²: dvs. ca. 15 m VNV-ØSØ x 10 m NNØ-SSV.

Beskrivelse: Flint- og kvartsavslag og 1 bipolar kjerne av flint funnet i til sammen 5 prøvestikk i de øverste 5 cm av et sandig gruslag under ca. 7 cm med torv. Pimpstein og strandflint ble også innsamlet fra prøvestikkene. Til sammen 15 prøvestikk i området. Massen ble ikke såldet.

Til sammen innsamlet 14 artefakter.

Beregnet gjennomsnittsfunntetthet: 11 artefakter/m².

Beregnet absolutt funnmengde: Ca. 1.650 artefakter.

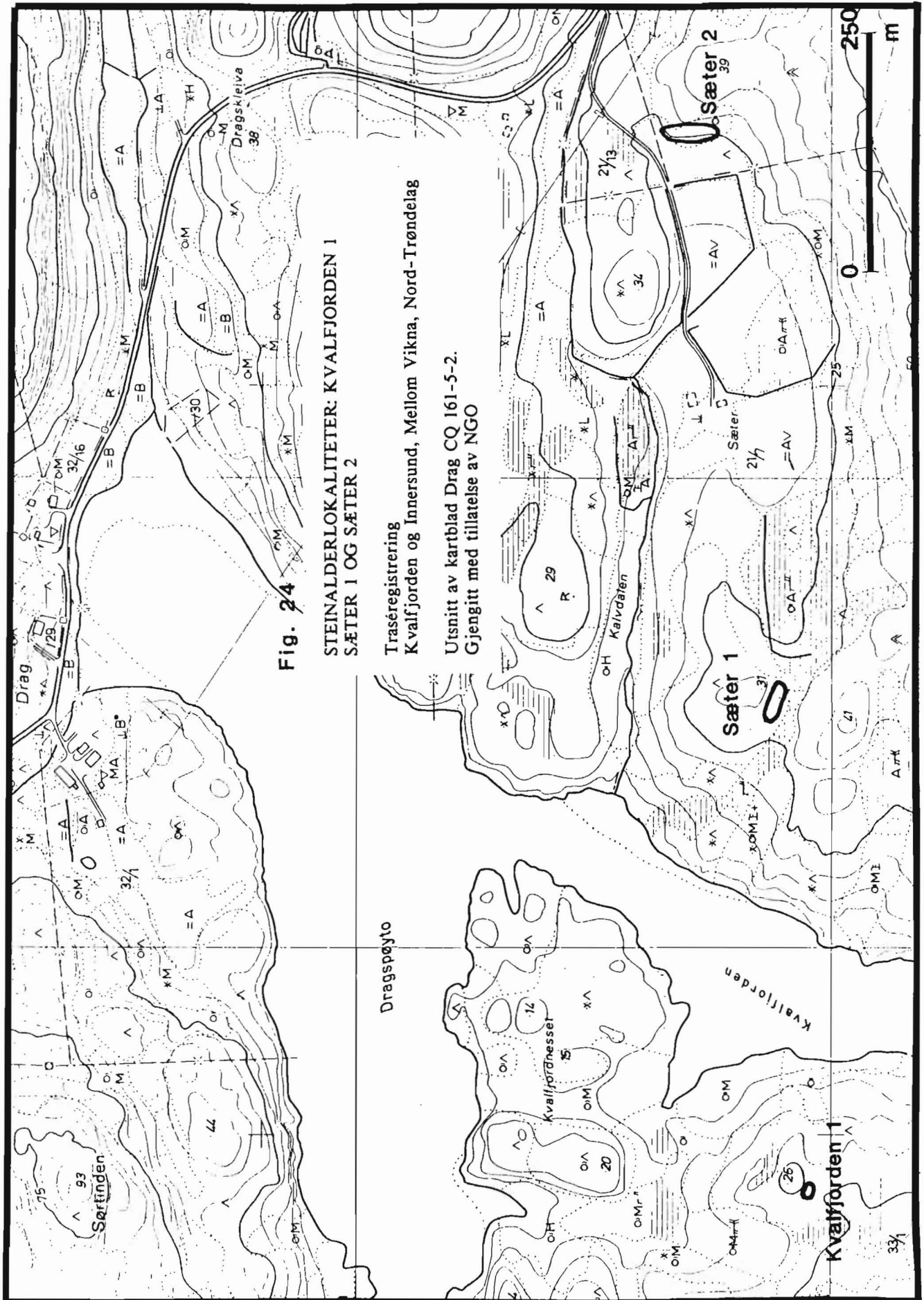

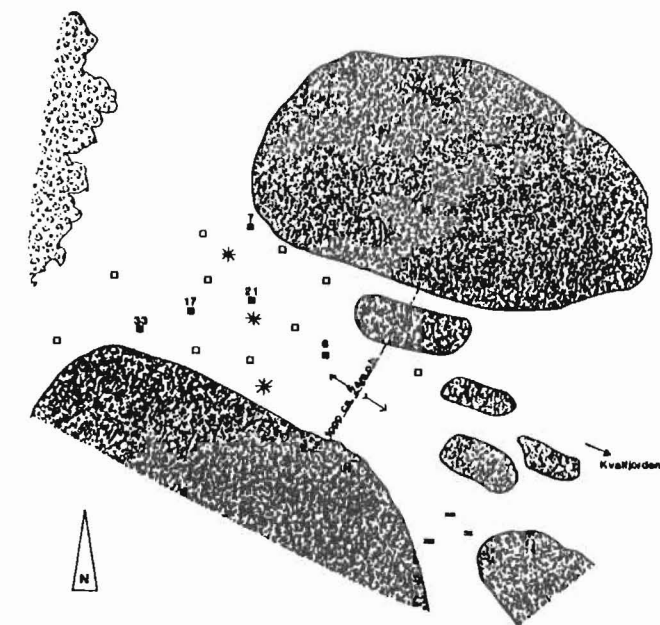
Fig. 25 Kvalfjorden på Mellom Vikna. Steinialderlokaliteten Kvalfjorden 1 angitt med pil. Tatt fra lokaliteten Sæter 1 på Ø-siden av fjorden, mot VSV. (Foto: H.C.Soborg)

Fig. 26

Steinalderlokalitet, Kvalfjorden 1

Kvalfjorden gnr./bnr. 33/1, Vikna, N.Tr.Jag

Prinsippskisse tegnet 1.9.87 av G.Stenvik

M ca. 1:250

0 10m

□	prøvestikk	17 21 33	skog
■	prøvestikk med kull	←	ledetråkk
⬢	berg	⬢	myr
⌘	trær	33	funnitetthet pr. m ²

Det. A.Bjørnsen

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

SÆTER AV INNERSUND

21/7

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Thore Aune

Adresse

Drag, 7900 Rørvik

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Trase.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn: SÆTER I

Flyfoto: 6875 G14

Tilvekstnr.: T.21157

Reg.v/ Hans Chr. Søborg, Gunnar Stenvik

Dato: 02.09.87

ØK-kart: CQ 161-5-2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1954/14-18

Dias: Arkivnr.: 43/II/63-67

H.o.h.: Ca. 27 - 29 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca. 330 m VSV for revehusene på Sæter, ca. 630 m VSV for det nåværende våningshuset på bruket og ca. 230 m Ø for Kvalfjorden på S-siden av Kalvdalen.

Terrengets art. Utsikt:

Nedover begge de slake skråninger fra midten av et skar mellom 2 koller i den nederste delen av fjellsiden til Sundsfjella. Skarskråningene er røsslyngkledde, på høydene i NØ og SV er det mest nakent berg med litt mose, og nedenfor skaret i Ø og V er det myret med spredte furu. Begrenset utsikt fra selve skaret, Kvalfjorden og Dragspøyta sees fra kollene. Fjellene på Ytre og Mellom Vikna rager opp i horisonten.

Mål/Utstrekning: Ca. 340 m²: d.v.s. ca. 42 m VNV-ØSØ x 8 m NNØ-SSV.

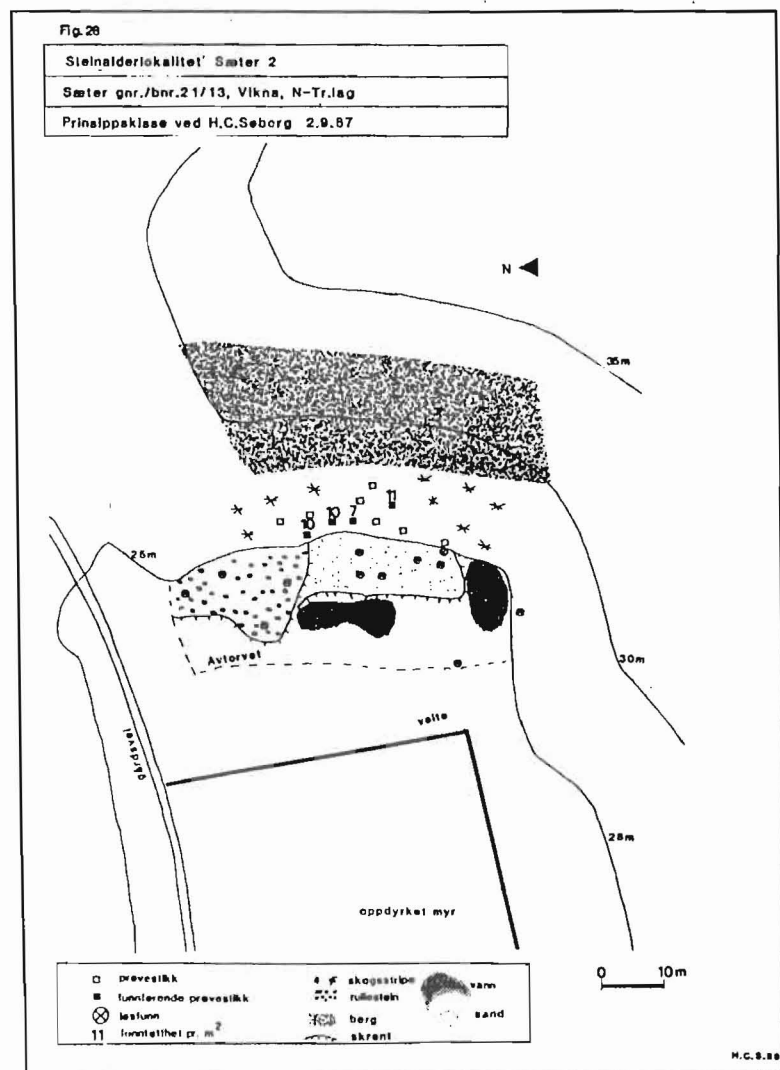
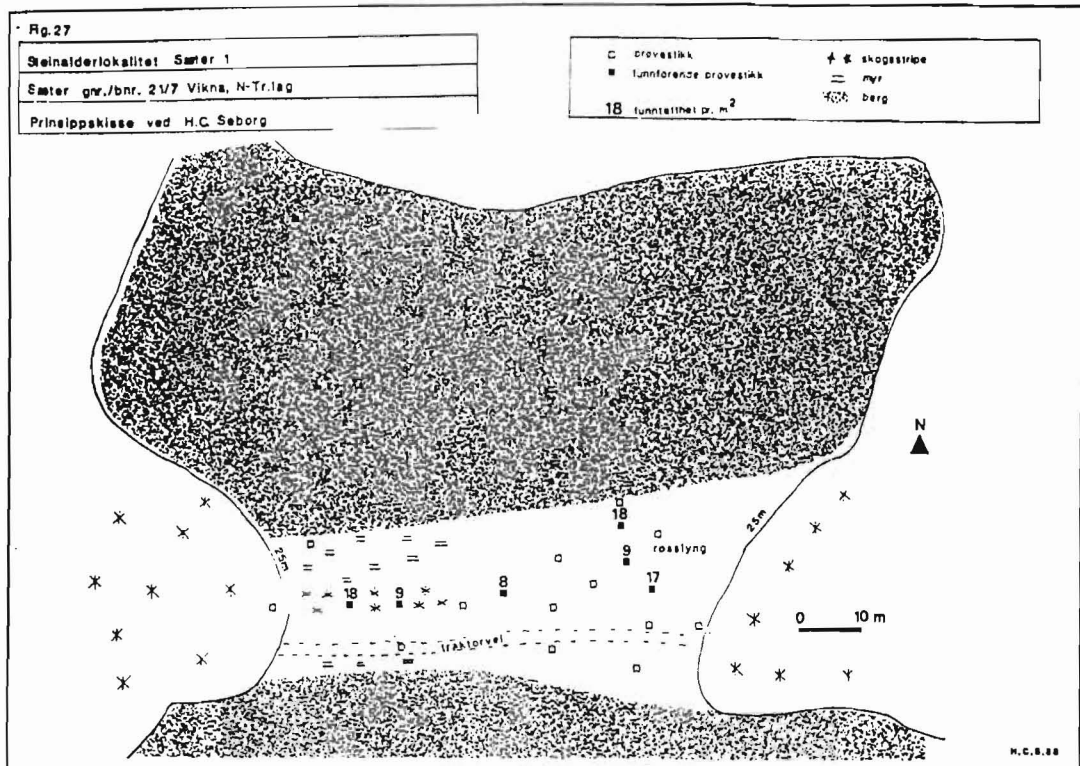
Beskrivelse:

Avslag av flint (derav flere retusjerte) funnet i de øverste 5 cm av et grusig sandlag under 10-30 cm med torv i 6 prøvestikk. Spredte kullbiter i samme nivå. Til sammen 18 prøvestikk i området.

Til sammen innsamlet 9 artefakter.

Beregnet gjennomsnittsfunnthet: 8 artefakter/m².

Beregnet absolutt funnmengde: ca. 2.720 artefakter.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
SÆTER AV INNERSUND	21/13
Kommune	Fylke
Vikna	Nord-Trøndelag
Eier(e)	
Thore Aune	
Adresse	
7900 Rørvik	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Trasé.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn: SÆTER 2

Flyfoto: 6875 G14

Tilvekstnr.: T.21158

Reg.v/ Hans Chr. Søborg, Gunnar Stenvik

Dato: 02.09.87

ØK-kart: CQ 161-5-2

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1954/25-29

Dias: Arkivnr.: 43/II/68-69

H.o.h.: ca. 24 - 27 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca. 50 m S for våningshuset på bruket, ca. 30 m Ø for sving i gårdsveien mot grunnmurene etter det gamle gårdstunet (der det i dag står revehus), og ca. 60 m SV for høyspentledningstrasé.

Terrengets art. Utsikt:

Ved Ø-enden av et langstrakt Ø-V orientert myrdrag som nå er oppdyrket, i den nedre delen av skråningen opp mot en bergknaus. Blandingsskog. Utsikt mot V utover innmarken.

Mål/Utstrekning:

ca. 1100 m²: ca. 60 m N-S x 18 m Ø-V (funnførende område som delvis er ødelagt ved masseuttak. Minst 1/3 av lokaliteten er i behold).

Beskrivelse:

Flint og skiferavslag funnet på 12 ulike steder i profilskjæringen til masseuttak og i avtorvete blotninger. Dessuten funn i 5 prøvestikk i de øvre 8 cm av et steinig sandlag under 8-18 cm med torv. Trekullskikt og/eller spredte trekullbiter funnet 2-8 cm ned i samme lag. En god del pimpstein både i blotninger og prøvestikk. Til sammen 11 prøvestikk i området.

Til sammen innsamlet 30 artefakter.

Beregnet gjennomsnittsfunnthet: 5 artefakter/m².

Beregnet absolutt funnmengde: 5.500 derav ca. 1.800 i ikke-avtorvete områder.

**UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING**

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

Hansvik

5/1

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Arnfinn Grande

Adresse

7900 Rørvik

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Trasé.

STEINALDERLOKALITET

Lok.navn: GRØNDALEN 1

Reg.nr.: x 2

Flyfoto: 6875 H22

Tilvekstnr.: T.21159

Reg.v/ Hans Chr. Søborg

Dato: 07.09.87

ØK-kart: CR 161-5-4

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1956/3-9

Dias: Arkivnr.: 44/III/9-11

H.o.h.: 50 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

Ca. 1,4 km SV for bebyggelsen ved Hansvikvågen oppover veien gjennom Grøndalen, 90 m SØ for avkjørselen fra denne veien til sandtaket/bossfyllingen som lokaliteten ligger i SØ-hjørnet av. Masten på Falkhetta ligger langs en peilelinje 210 ° SSV.

Terrengets art. Utsikt:

Vid torvmyrkledd flate ved passpunktet i bred dalbunn mellom Digermulen i N og Falkhetta i S. Enkelte koller stikker opp, og det er mer knauset terreng i SSV. Vid utsikt mot Nærøyfjellene i ØSØ og utover flaten mot Falkhetta i SSV.

Mål/Utstrekning:

ca. 100 m²: 13 m ØSØ-VNV x 8 m NNØ-SSV (område med skjørbrrente stein, trekull, avslag).

Beskrivelse:

8 flint- og 1 skiferavslag funnet i profilskjæringen til masseuttak og i avtorvete flekker innenfor kanten. Skjørbrrente stein og trekullskikt 2-4 cm ned i finkornet sand under 5-30 cm med torv. 6 prøvestikk tatt innenfor kanten.

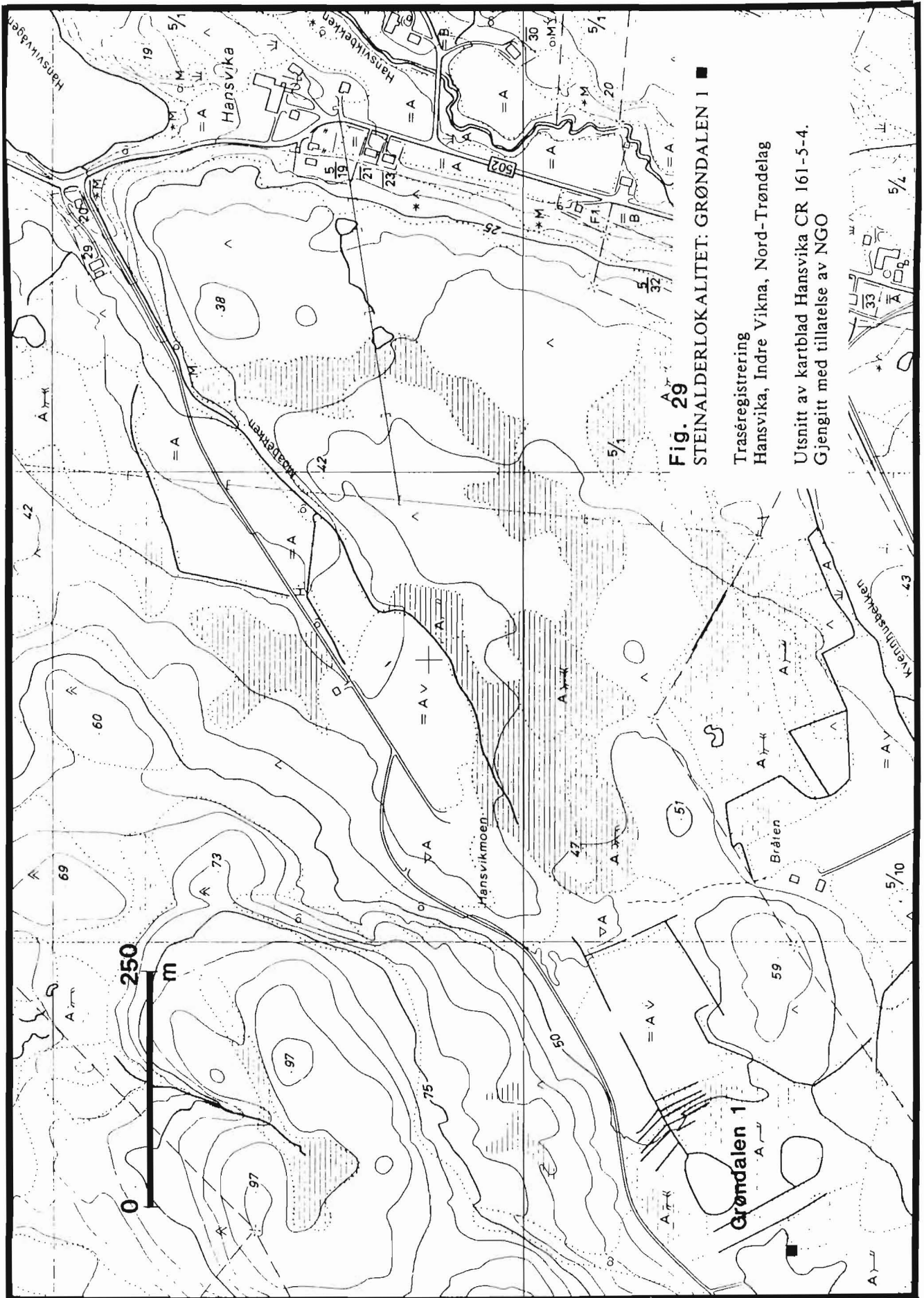

Fig. 29
STEINALDERLOKALITET: GRØNDALEN 1 ■

Traséregistrering
Hansvika, Indre Vikna, Nord-Trøndelag
Utsnitt av kartblad Hansvika CR 161-5-4.
Gjengitt med tillatelse av NGO

7.1.2.2 Gravrøyser registrert i trasésonen.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
RAMSTAD	66/2
Kommune	Fylke
Vikna	Nord-Trøndelag
Eier(e)	
Erling Valø	
Adresse	
7924 Austafjord	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Trasé.

GRAVRØYS MED STEINKISTE

Lok.navn: RAMSTADKEIPEN

Flyfoto: 6875 G 14

Reg.v/ Gunnar Stenvik

Dato: 28.08.87

ØK-kart: CP - 162 - 5 - 4

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1953/36-37, 1954/1-5

Dias: Arkivnr.: 43/III/36-40

H.o.h.: ca. 50 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

På N-siden av skaret på S-siden av Ramstadkeipen, ca. 750 m ØSØ for tunet på bruket og ca. 300 m VNV for Røytvatn.

Terrengets art. Utsikt:

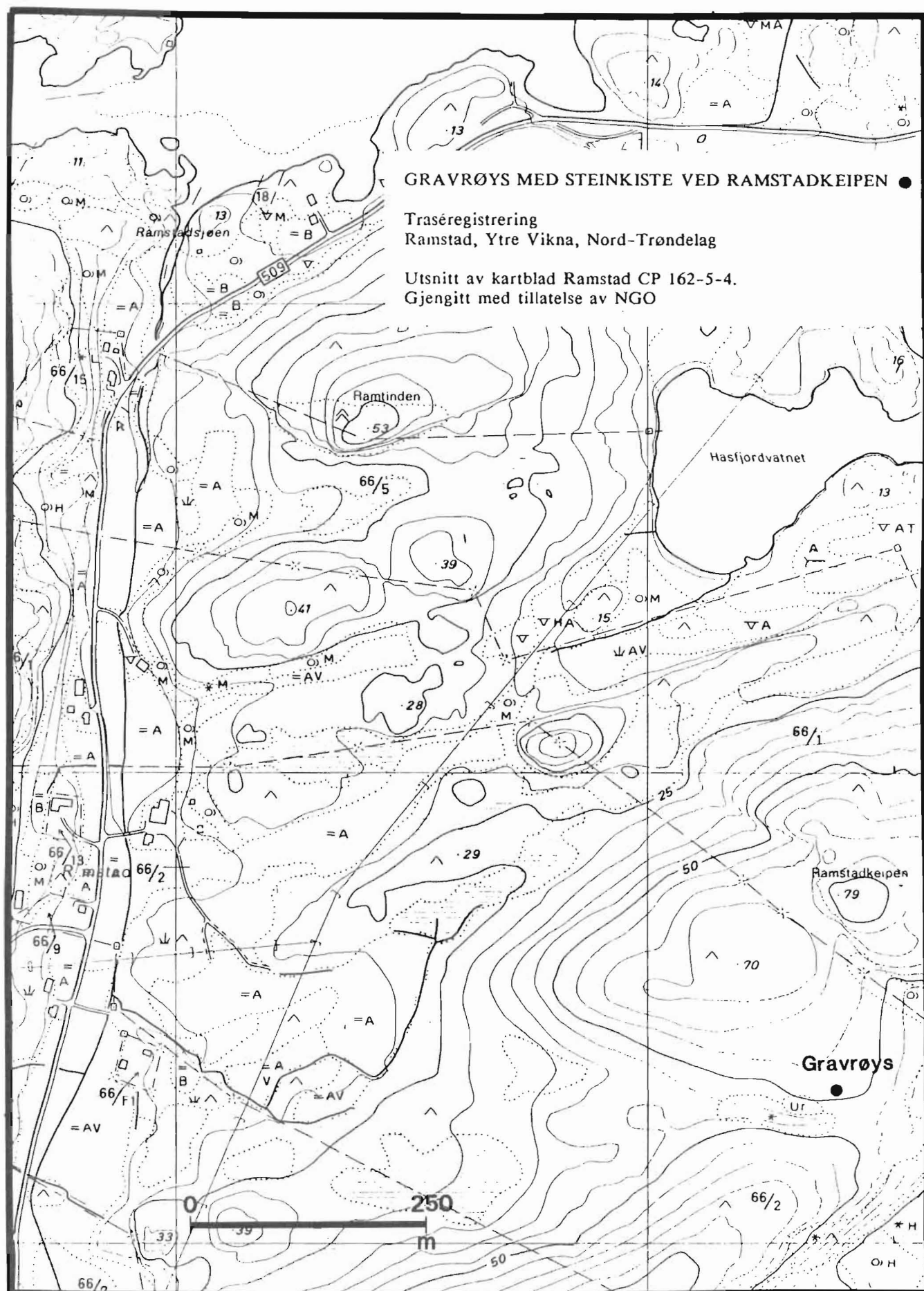
I nedre del av fjellskråning på svakt SØ-hellende berg i passpunktet til et trangt skar mellom et myrdrag mot innmark i V og en brattere skråning ned mot Røytvatn i Ø. Myr og ur i skaret. Skrint vegetasjonsdekke i fjellskråningen (mose, lav, gras) med noe lauv- og furukratt på lunere plasser. Utsikt mot Ramstad-gårdene i VNV og Røytvatn i ØNØ.

Beskrivelse:

Godt synlig rundrøys bygd av kantstein med en blottlagt, NNØ-SSV-orientert, steinkiste i midten. Kistens langsider består av 1-2 lag med blokker opptil 1,7m lange, men for det meste 0,3 - 0,6 m. I tverrendene mindre flate steinblokker. Et par av dekkhellene ligger fortsatt på plass. Delvis overgrodd av mose, lav og lyng.

Mål - kisten: L: 2,65 m Br: 0,55 m Dybde: 0,5 m

Mål - røysa: Tvm.: 4 m Høyde: 0,6 m

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn

Gnr./Bnr.

YTTERSUND

57/1

Kommune

Fylke

Vikna

Nord-Trøndelag

Eier(e)

Gunnar Vogt Ramsle

Adresse

7924 Austafjord

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Trase.

GRAVRØYS

Lok.navn: DRAGVIKA

Flyfoto: 6875 G14

Reg.v/ Hans. Chr. Søborg

Dato: 08.09.1987

ØK-kart: CQ 161 - 5 - 1

Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1955/26-27

Dias: Arkivnr.: 43/III/41

H.o.h.: ca. 25 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

ca. 1,7 km SV for gårdstunet på Yttersund, ca. 300 m NØ for Dragvika og ca. 120 m VSV for utløp av en myrtjønnbekk på NV-siden av Langsundet, på toppen av en kolle ved dens bratte kant mot sjøen. Stedet ligger ca. 60 m SSV for kollens høyeste punkt.

Terrengets art. Utsikt:

Kolle med bratt fall mot et sund i SSØ, og mot en myr med åpent vann i ØNØ, men med slakere skråning mot slåttenger i VSV. Spredte furu og litt mose, lav og lyng på toppen, og blandingsskog nedover skråningene. Storslått utsikt langs med sundet både mot NØ og SV og mot Mellom Vikna i SØ. I N stenger Sundsfjellet.

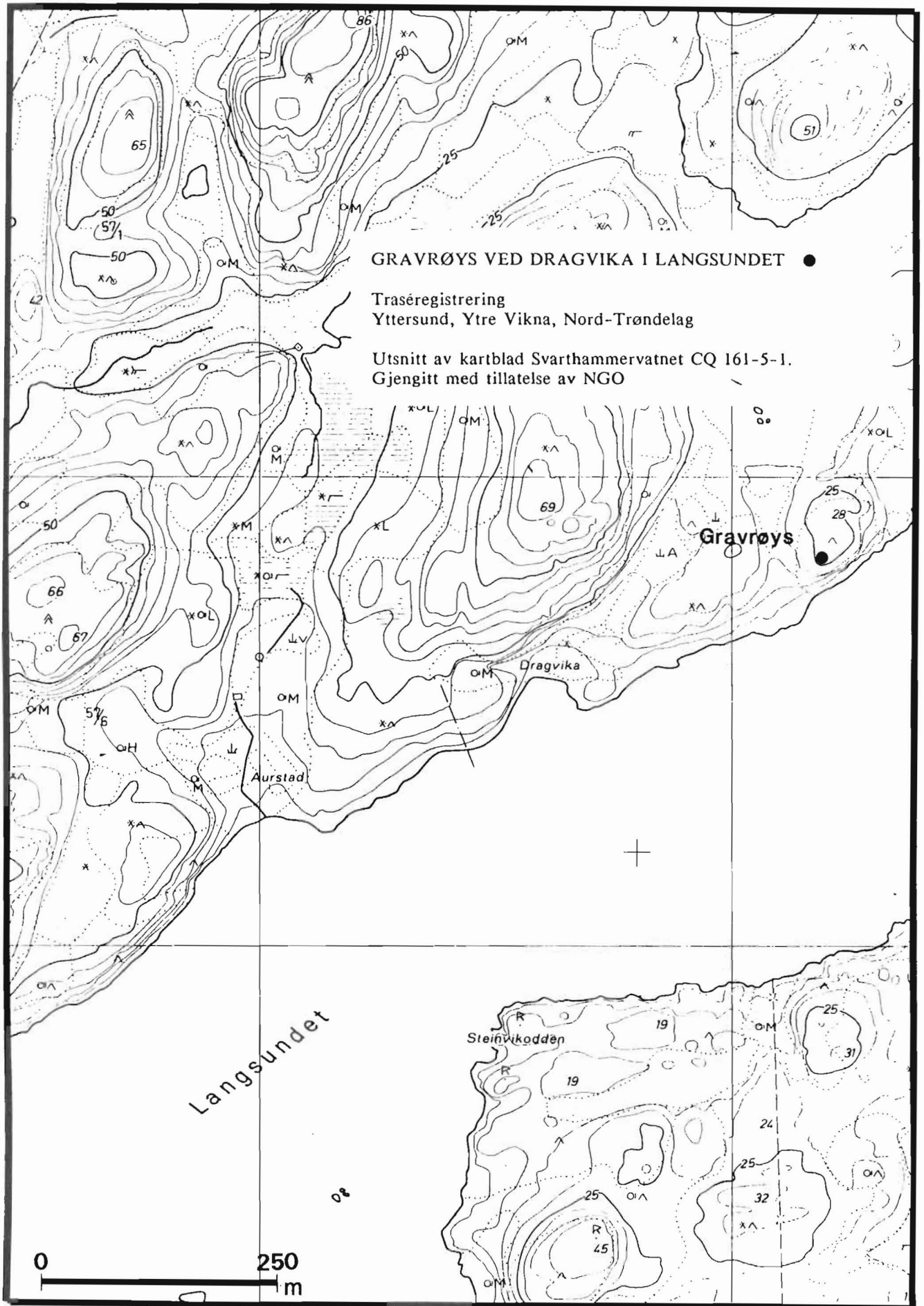
Beskrivelse:

Tilnærmet oval røys orientert NNV-SSØ, som er godt synlig, men uklart markert. Overgrodd med einer og lyng i NNV. I SSØ ligger svartlavkledde kantrundete og kantete stein, med største mål 0,3-0,7 m. Noe utrast i NNV. En furu står ved kanten i SSØ.

Mål: L: 8 m. Br.: 6 m Høyde: 0,6 m.

Anm.:

3 m V for røysa, på en lavere bergavtsats er en steinring, ca. 1,2 m i tvrm.. Steinene er kantrundete, 0,3-0,7 m i største mål.

7.1.2.3 Tuft registrert i trasésonen.

UNIVERSITETET
I
TRONDHEIM
VITENSKAPSMUSEET
ARKEOLOGISK AVDELING

Gårdsnavn	Gnr./Bnr.
VALAUNET AV NORDAUNET	27/3
Kommune	Fylke
Vikna	Nord-Trøndelag
Eier(e)	
Geir Kvalø	
Adresse	
7900 Rørvik	

STATOIL-prosjektet. Alternativ: Lauvøya - Vikna, 1987. Trasé.

TUFT AV UKJENT ALDER

Flyfoto: 6875 H19
Reg.v/ Hans Chr. Søborg, Ottar Vist
Dato: 12.08.87
ØK-kart: CR 161 - 5 - 3
Foto: Sv/hv: Arkivnr.: 1953/22

H.o.h.: ca. 20 m.o.h.

Lokaliseringsoppgaver:

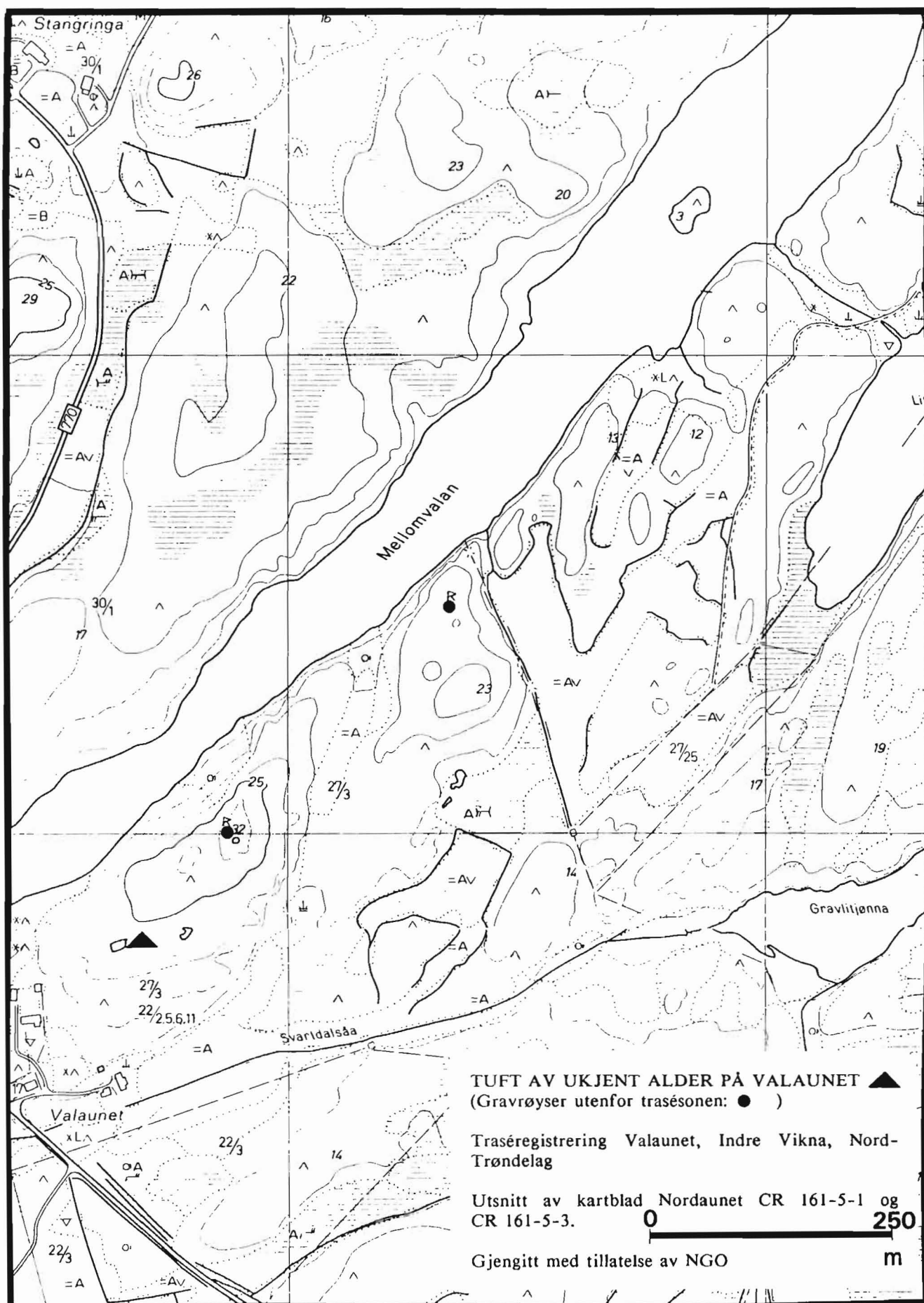
ca. 200 m NØ for våningshuset på bruket, ca. 160 m Ø for broen over Mellomvalen, ca. 150 m SV for toppen av et høydedrag der gravrøysen R13 (6875-H8) ligger og 14 m Ø for det SV-lige av 2 myrtjønn.

Terrengets art. Utsikt:

På en avsats i den trappetrinnsformete S-skråningen til en ca. 30 m høy NØ-SV orientert bergrygg. På avsatsen er det nakent berg ut mot kanten og myr lenger inne. Panoramautsikt mot Ø, S og V.

Beskrivelse:

Rektangulær flate, orientert NØ-SV, avgrenset av enkle steinrekker på 3 sider mens det er åpent i NØ. Overgrodd av mose og lyng. Steinene ligger på berg i SØ. Spredte stein under torven. Kuppelstein i NV og Ø. Prøvestikk i midten viste 22 cm med torv, derunder 2 cm trekullblandet torv og 4 cm med smågrus. Rombeformet jernnaglehode ved overgangen til grusen.
Mål: 4,7 x 3,5 m².

7.2. Vegetasjonshistoriske undersøkelser på Lauvøya, Vikna i Nord-Trøndelag, ved Synøve Fjeldstad Selvik.

7.2.1. Innledning

Undersøkelsen er en del av det arkeologiske registreringsprosjektet som utføres i Vikna i 1987-1988 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken (se 1.1.). Arbeidet utføres ved Arkeologisk avdeling, Vitenskapsmuseet, Universitetet i Trondheim, (UNIT), og etter avtale har lokaler ved Botanisk Institutt, AVH, UNIT, vært daglig arbeidsplass. Det foreliggende arbeidet må oppfattes som et forprosjekt, og formålet har primært vært å kartlegge muligheten for å gjennomføre pollenanalytiske undersøkelser på Lauvøya.

7.2.1.1. Planlegging

Arbeidet skal utgjøre 43% av et 8 måneder langt engasjement der innsatsen fordeles på undersøkelser i tre områder langs kysten av Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal. Områdenes muligheter ved pollenanalytiske undersøkelser skal utredes ved:

- feltarbeid i form av befaringer og prøvetaking
- laboratoriearbeid i form av materialebeskrivelse, preparering og analyser i den utstrekning tidsrammene tillater
- tolkning av de samlede resultatene

Til sammen vil undersøkelsene danne grunnlag for vurdering av lokalitetenes muligheter og deres verdi som kilde til kulturhistorisk kunnskap, og av områdets totale datapotensiale.

Arbeidet er delt i to faser: en innledende fase til og med utarbeidelse av rapport, og en fase med utfyllende etterarbeid i laboratoriet. Første fase utgjør ca. 8 ukeverk og omfatter planlegging, feltarbeid, forberedende laboratoriearbeid, eventuelle analyser og rapportering. Andre fase vil utgjøre ca. 6 ukeverk og vil omfatte supplerende analysearbeid, grafisk framstilling av resultater og supplerende skriftlig framstilling. Så langt materialet tillater det i første fase, vil områdets forskningspotensiale bli vurdert i forhold til bestemte problemstillinger:

- omgivelsenes historie i lokal sammenheng
 - 1) i tilknytning til registrerte kulturspor
 - 2) gjennom påvisning av kulturspor som ikke er registrert gjennom arkeologiske undersøkelser
- omgivelsenes historie i regional sammenheng gjennom utredning av et totalt vegetasjonshistorisk bilde

Problemstillingene i tilknytning til kulturspor er utformet mer detaljert i samarbeid med prosjektleder.

7.2.1.2. Lokal vegetasjonshistorie

Undersøkelsene på Lauvøya er konsentrert om yngre steinalder, ca. 5500 - ca. 3500 ¹⁴C-år før nåtid (se 1.3. og 8.). Der hvor det allerede er registrert spor etter tilhold og menneskelig aktivitet, vil to aspekter ved den lokale vegetasjonshistorien bli undersøkt:

- Hvilke muligheter har omgivelsene gitt i form av ly og plantemateriale til forskjellige formål, f.eks. mat og brensel?
- Hvordan har bosetningen påvirket vegetasjonen på stedet?

Hittil uopdagete kulturspor kan tenkes registrert i form av:

- nye spor etter tilholdssteder
- tegn på menneskelig aktivitet tidligere enn 5000 år før nåtid
- tegn på jordbruksaktivitet i yngre steinalder

Det er antatt at det har vært gårdsanlegg i jernalder (ca. 500 f.Kr. - ca. 1000 e.Kr.) ved Elvåsmoen på Lauvøya (se 1.3. og 10.), men av synlige kulturminner er det utelukkende registrert gravrøyser. Pollenanalyse vil bli benyttet til å etterspore eventuell jordbruksaktivitet for å teste hypotesen om gårdsanlegg.

Ved utredning av lokale forhold bør materialet hentes fra lokaliteter så nær kultursporene som mulig, eventuelt fra kultursporene selv. Slikt materiale kan ventes å reflektere de lokale forholdene, mer eller mindre bestemt av menneskelig aktivitet på stedet. Jordbruksaktivitet kan som regel registreres ved hjelp av indikerende pollentyper, men for undersøkelse av menneskelig tilhold uten jordbruk, må metodene utprøves. Registrering av kullstøv i pollenpreparatene har vist seg nyttig i påvisning av menneskelig aktivitet. I tillegg kan det tenkes at vegetasjonen på og ved et tilholdssted har hatt særpreg som kommer til uttrykk i pollendiagrammene. Spesielle typer vegetasjon kan ha vært foretrukket, og vegetasjonen ved f.eks. en boplass kan ha fått en spesiell utforming gjennom menneskelig påvirkning.

For at eventuelle typiske trekk i diagrammene skal kunne oppdages, bør resultatene fra et større antall lokaliteter, eventuelt også fra flere områder, sammenlignes. Materialet bør dessuten sammenlignes med resultater fra andre typer lokaliteter.

7.2.1.3. Regional vegetasjonshistorie

Andre typer lokaliteter til sammenligningsgrunnlag bør velges fra steder hvor vegetasjonen ikke har vært utsatt for intens menneskelig påvirkning i den perioden som undersøkes. Slike lokaliteter vil også egne seg for undersøkelse av den generelle vegetasjonshistorien i området. Den vegetasjonshistoriske forskningen ved Botanisk Institutt, UNIT, har blant annet omfattet treslagenes innvandring til Trøndelagsområdet (Hafsten 1987). Muligheten for å kunne påvise og datere innsvandringen av hassel (*Corylus avellana*) er vurdert i det foreliggende arbeidet.

Både i arkeologisk og naturhistorisk forskning i et kystområde er det viktig å kjenne landhevningens forløp. Under befaringene ble mulighetene for å utrede områdets strandlinjeforskyvning vurdert.

Til sammen vil resultater fra flere typer lokaliteter bidra til et samlet bilde av områdets vegetasjonshistorie, inkludert utviklingen av vegetasjonstyper som er påvirket av menneskelig aktivitet.

7.2.2. Metoder

7.2.2.1. Feltarbeid

Det ble utført befaringer på myrområder og ved enkelte tjern. Områdene ble valgt ut fra aktuelle problemstillinger i samråd med prosjektleder. Lokalitetene ble vurdert med hensyn til beliggenhet og beskaffenhet, og dybdesonderinger ble utført ved hjelp av ei peilestang. Sedimenter fra to tjern ble undersøkt ved hjelp av Hillerbor.

Fra fire myrlokaliteter ble det samlet inn materiale til pollenanalyse. Prøvene ble samlet inn ved hjelp av plastrør med innvendig diameter ca. 10 cm, etter metoden beskrevet av Hafsten (1985). Det ble tatt opp materiale i sammenhengende serier gjennom de organiske avsetningene og ned i de underliggende minerogene lagene. Metoden innebærer liten risiko for forurensning av materialet, og gir muligheter til å ta ut presise prøver til radiologisk datering. Fra en av de registrerte steinaldertuftene ble det tatt ut enkeltprøver ved hjelp av spatel for hver 5. cm i profilveggen (se 6.2.).

Feltarbeidet ble utført 19.-21. juli og 28.-29. august 1987 med hjelp fra Ulf Hafsten, Gunnar Stenvik og Hans Christian Søborg.

7.2.2.2. Laboratoriearbeid

Det ble saget ut langsgående lokk i plastrørene slik at materialet kunne blottlegges for stratigrafisk beskrivelse og prøveuttak. Materialets humifiseringsgrad ble bestemt etter skalaen hos von Post & Granlund (1926). Enkeltprøver til pollenanalyse ble tatt ut for hver 5. cm, eller tettere dersom materialet viste ekstraordinære stratigrafiske forhold.

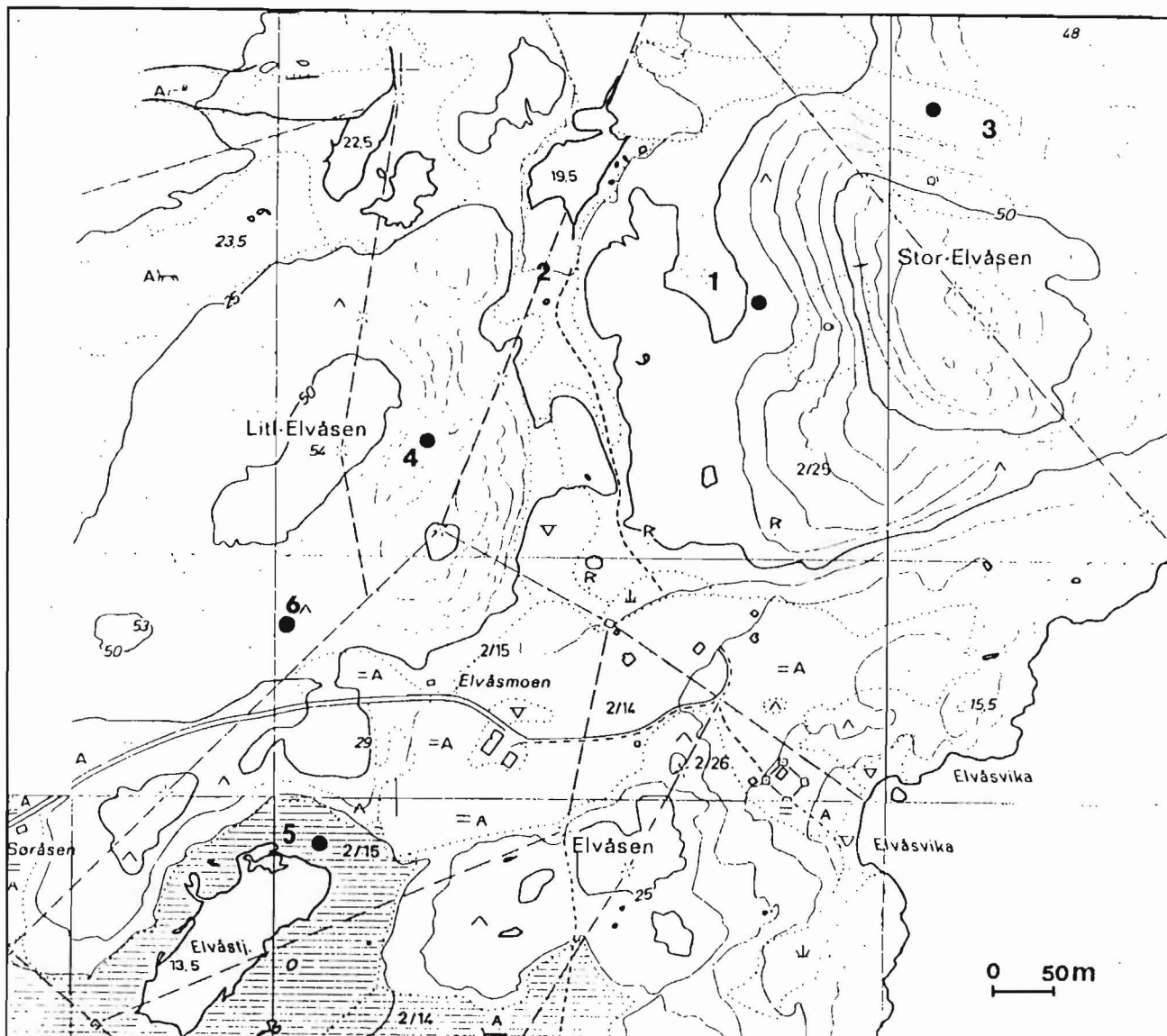
Av utvalgte enkeltprøver er ca. 1,4 cm³ preparert med KOH-behandling og acetylse etter metoden som er beskrevet hos Fægri & Iversen (1975). De volumbestemte prøvene ble tilsatt et kjent antall sporer av mjuk kråkefot (*Lycopodium clavatum*), slik at absolutt pollenfrekvens kan beregnes (Stockmarr 1971). Etter kalilutbehandlingen ble materialrester med minste mål 250 µm studert under lupe. Resultatene benyttes ved materialbeskrivelser og i tolkning av resultatene.

De mikroskopiske undersøkelserne er utført med 10 x okularer og 25, 40 eller 63 x objektiver og eventuelt med fasekontrast. For kvalitetsbedømmelse er materialet under ett 22 mm² dekkglass systematisk undersøkt. Ved kvantitative analyser er registreringer gjennomført til det er talt 400-500 pollenkorn fra treslag. Kullstøvpartikler er registrert parallelt med pollen og sporer.

Paula Utigard Sandvik har utført en del av prepareringsarbeidet. Hun har også kommentert deler av manuskriptet.

7.2.3 Undersøkte lokaliteter.

Områdets plassering er vist på fig. 1, og de lokalitetene som er undersøkt for vegetasjonshistorisk utredning er merket av på fig. 33. De vanligste plantene i myrvegetasjonen var torvmoser (*Sphagnum* spp.), starr (*Carex* spp.), molte (*Rubus chamaemorus*), krekling (*Empetrum nigrum*), blokkebær (*Vaccinium uliginosum*), røsslyng (*Calluna vulgaris*), dverbjørk (*Betula nana*) og bjørk (*Betula pubescens*).

Utsnitt av økonomisk kart (gjengitt med tillatelse fra NGO).

Fig. 33

Kart over de undersøkte lokalitetene.

- Prøvetakningssteder for pollenanalyse
- 1 Stor-Elvåsen I
- 2 Tjern og myrområde mellom Stor-Elvåsen og Littl-Elvåsen
- 3 Stor-Elvåsen II
- 4 Littl-Elvåsen
- 5 Elvåstjern

7.2.3.1 Myr N for Elvåsen 9 (steinaldertufter), V for Stor-Elvåsen i ca. 24-ca. 2m høyde (lok.1, fig. 33).

Problemstilling: Lokale forhold i yngre steinalder, og eventuelt ettersporing av jordbruksaktivitet i jernalderen.

Beskrivelse: Myra ligger ca. 150 m N for de registrerte tuftene Elvåsen 9. Mye av myra er preget av torvskjæring, og i S-enden av myra fantes steiner opp til overflaten. Ø i myra, noe over 25 m nivå, fantes et parti som virket mer uberørt.

Omgivelser: Åpent landskap med en del nakent berg. Skrånende terreng opp mot Stor-Elvåsen, ellers relativt flatt.

Myrdybder: Ca. 0,8- ca. 1,0 m i de laveste partiene, opp til 1,5 m i den østlige, uberørte delen.

Undergrunn: Sand og stein/fjell.

Prøvetaking: En torvsøyle (Stor-Elvåsen I) fra det mest uberørte partiet. Materialet er beskrevet på fig. 34.

Analys: 8 prøver er preparert, og foreløpige undersøkelser viser at materialet er av normalt god kvalitet.

7.2.3.2. Tjern og myrområde mellom Stor-Elvåsen og Litl-Elvåsen 19,5 m-ca. 25 m.o.h. (lok.2, fig.33).

Problemstilling: Strandlinjeforskyving, generell vegetasjonshistorie og vegetasjonshistorie i tilknytning til registrerte steinalderlokaliteter Elvåsen 1 og Elvåsen 2 (se 7.1.).

Beskrivelse: Myra utgjør den sørligste delen av et stort forgreinet myrområde som dekker store arealer på den nordlige delen av Lauvøya. Det undersøkte partiet strekker seg fra et tjern i 19,5 m høyde og oppover mot passpunktet mellom Stor-Elvåsen og Litl-Elvåsen. Det var mange spor etter torvskjæring i myra.

Omgivelser: Flate og skrånende partier rundt tjernet og V for myra, liten bergvegg i Ø.

Vegetasjon: I tjernet dominerte bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*) og nøkkerose (*Nymphaea* sp.). Myrvegetasjonen er beskrevet under 7.2.3.

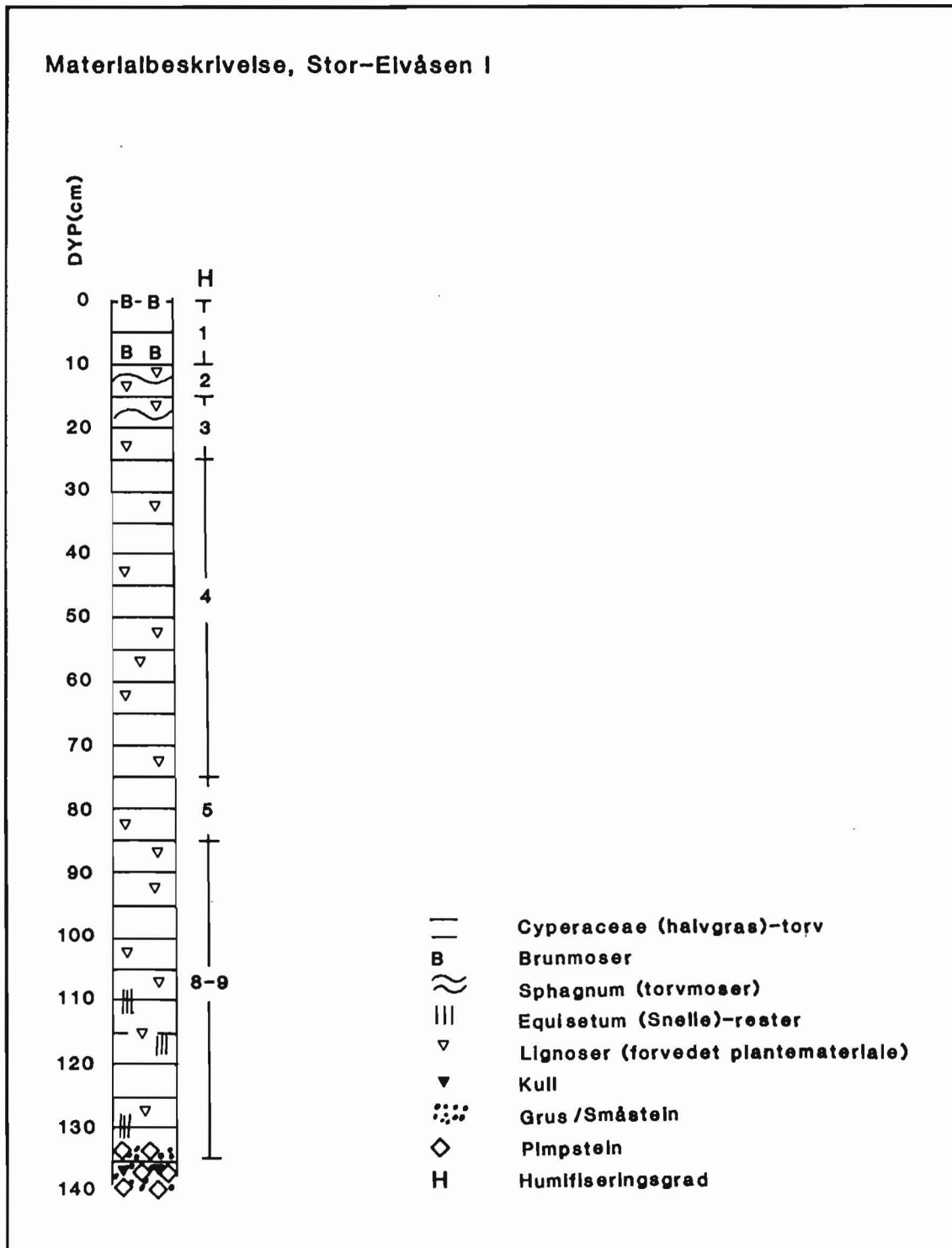
Dybdeforhold: Ca. 0,75 - ca. 2,70 m i myra, dypest ved tjernet og grunnet i de høyestliggende delene. I tjernet ble det boret ned til ca. 5 m under vannflaten.

Undergrunn: Sand/grus.

Undersøkt materiale: Avsetningene i S-enden av tjernet ble undersøkt ved hjelp av Hillerbor. Til og med ca. 2,65 m dyp var materialet torv. Herfra forekom innblanding av sand, grus og småstein i det organiske materialet, og i ca. 4,5 - ca. 4,9 m dyp dominerte sand og grus. I ca. 4,9 m - ca. 5,0 m dyp

fantas finere minerogent materiale med skjellfragmenter. Det ble ikke registrert noen tydelig isolasjonskontakt i materialet.

Fig. 34

7.2.3.3 Myrområde N for Stor-Elvåsen, ca. 25 - ca. 35 m.o.h. (lok. 3, fig. 33).

Problemstilling: Generell vegetasjonshistorie.

Beskrivelse: Lokaliteten ligger i en forsenkning mellom Stor-Elvåsen og en kolle lenger N, og utgjør en arm av et større, forgreinet myrområde på den nordlige delen av Lauvøya. Det var få spor etter torvskjæring i de laveste delene av lokaliteten. Overflaten var tuet, med vegetasjon som beskrevet under 7.2.3. Myra fortsatte mot ØNØ i en skråning fra ca. 25 m høyde til et høyere-liggende platå. Her var overflaten ujevn med mange spor etter torvskjæring. Videre undersøkelser omfattet de laveste delene av lokaliteten.

Omgivelser: Fra kantene av myra var det relativt bratte skråninger mot N og S med kratt og småskog av bjørk (*Betula pubescens*) og vier (*Salix* spp.), best utviklet S for myra. Mot VNV skrå terrenget nedover mot lavereliggende deler av det store myrkomplekset. Også i begynnelsen av denne skråningen forekom busker av bjørk.

Myrdybder: Ca. 1,5 - ca. 2,2 m i sentrale deler av myra.

Undergrunn: Sand og grus.

Prøvetaking: En torvsøyle (Stor-Elvåsen II) i den dypeste delen av myra. Materialet er beskrevet på fig. 35.

7.2.3.4 Tuft A, Elvåsen 7, ca. 30 m.o.h. (lok. 6, fig. 33).

Problemstilling: Muligheter for detaljundersøkelser fra et kulturspor.

Beskrivelse: Se 7.1.

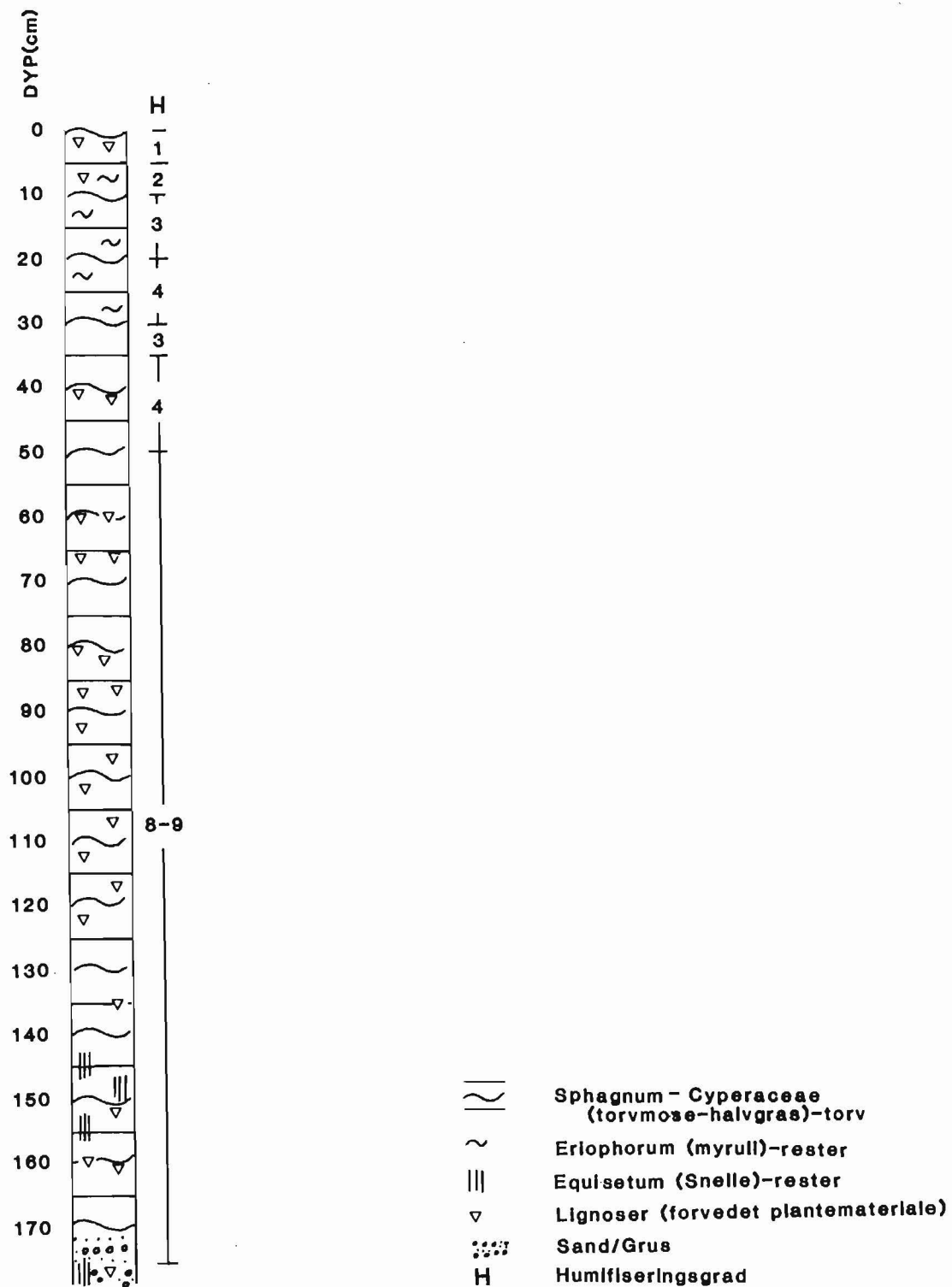
Omgivelser: Åpne rabber og nakent berg i slakt skrånende terreng. Ca. 75 m V for tuftene ble det observert et mindre myrparti i ei trang kløft.

Vegetasjon: Tuftene lå i småskog med mye bjørk (*Betula pubescens*) og noe furu (*Pinus silvestris*), rogn (*Sorbus aucuparia*) og osp (*Populus tremula*). I feltsjiktet vokste tyttebær (*Vaccinium vitis-idaea*), blåbær (*V. myrtillus*), blokkebær (*V. uliginosum*) og røsslyng (*Calluna vulgaris*).

Prøvetaking: I profilveggen ved 9,80 y, 9,90 x og ca. 10 cm inn fra opprinnelig profilvegg, ble det tatt ut prøver for hver 5. cm fra og med steinlaget ca. 40 cm under dagens overflate. Materialet var tørt og sandig med lett rødlig, brun farge.

Analyser: Det er preparert 4 prøver fra lokaliteten. Pollentettheten ser ut til å variere en del, men materialet kan sannsynligvis analyseres. Prøvene har stort minerogent innslag, og bør antakelig behandles med fluss-syre før videre bearbeidelse.

Materialbeskrivelse, Stor-Elvåsen II

7.2.3.5 Myr på Litl-Elvåsen, ca. 40 m.o.h. (lok. 4, fig. 33).

Problemstilling: Lokale forhold i yngre steinalder, eventuelt generell vegetasjonshistorie.

Beskrivelse: Myra ligger i en smal forsenkning i retning SV-NØ mellom toppen av Litl-Elvåsen og en kolle SØ for toppen. Foruten den vanlige myrvegetasjonen (se 7.2.3), fantes bjønnskjegg (*Scirpus cespitosus*) og einer (*Juniperus communis*) på myra.

Omgivelser: Bratt li mot toppen av Litl-Elvåsen i V. I overgangen mellom myra og lia vokste småskog av bjørk (*Betula pubescens*) med litt osp (*Populus tremula*) og rogn (*Sorbus aucuparia*). SV for myra ligger et mindre myrparti som er sterkt preget av torvskjæring. Torvlagene her var bare 0-0,5 m dype, og det var stein i undergrunnen. Landskapet er dominert av lynghei med noe einer, og det er mye nakent berg.

Myrddybder: Opp til ca. 2,1 m ble registrert.

Undergrunn: Sand/grus.

Prøvetaking: To torvsøyler i den dypeste delen av myra, hvorav den ene (Litl-Elvåsen) når ned i minerogene lag. De dypeste delene av denne er beskrevet på fig. 36.

7.2.3.6 Elvåstjern og nordlige deler av myra omkring, 13,5 m.o.h. (lok. 5, fig. 33).

Problemstilling: Strandlinjedatering og ettersporing av eventuell jordbruksaktivitet i jernalderen.

Beskrivelse: Elvåstjern ligger i N-enden av et stort, flatt myrparti mellom lave rygger i åpent terreng. I tillegg til tjernet finnes mindre partier med åpent vann lenger S.

Omgivelser: Lynghei dominerte landskapet. I skråningene mot V fantes noe skog av bjørk (*Betula pubescens*), og i N grenser myra til dyrket mark.

Vegetasjon på lokaliteten: I tjernet vokste flaskestarr (*Carex rostrata*) og bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*). I myra N for tjernet fantes mange vanlige myrplanter (se. 7.2.3.), men også noen arter som ikke ble observert på de andre lokalitetene. Bukkeblad vokste også ute på myra. Dessuten forekom gras (*Poaceae* sp.), sløke (*Angelica sylvestris*), jåblom (*Parnassia palustris*), øyen-trøst (*Euphrasia* sp.) og blåknapp (*Succisa pratensis*). På tuene fantes tyttebær (*Vaccinium vitis-idaea*), einer (*Juniperus communis*) og myrhatt (*Comarum palustre*).

Dybdeforhold: I myra ble det målt dybder opp til ca. 2,5 m, og i V-enden av tjernet ble det boret ned til ca. 5,2 m under vannflaten.

Undergrunn i myra: Sand, grus og av og til stein.

Prøvetaking: En torvsøyle (Elvåstjern) N for Elvåstjernet og ca. 60 m S for dyrket mark på Elvåsmoen. Materialet er beskrevet på fig. 37. Under boring

Fig. 36

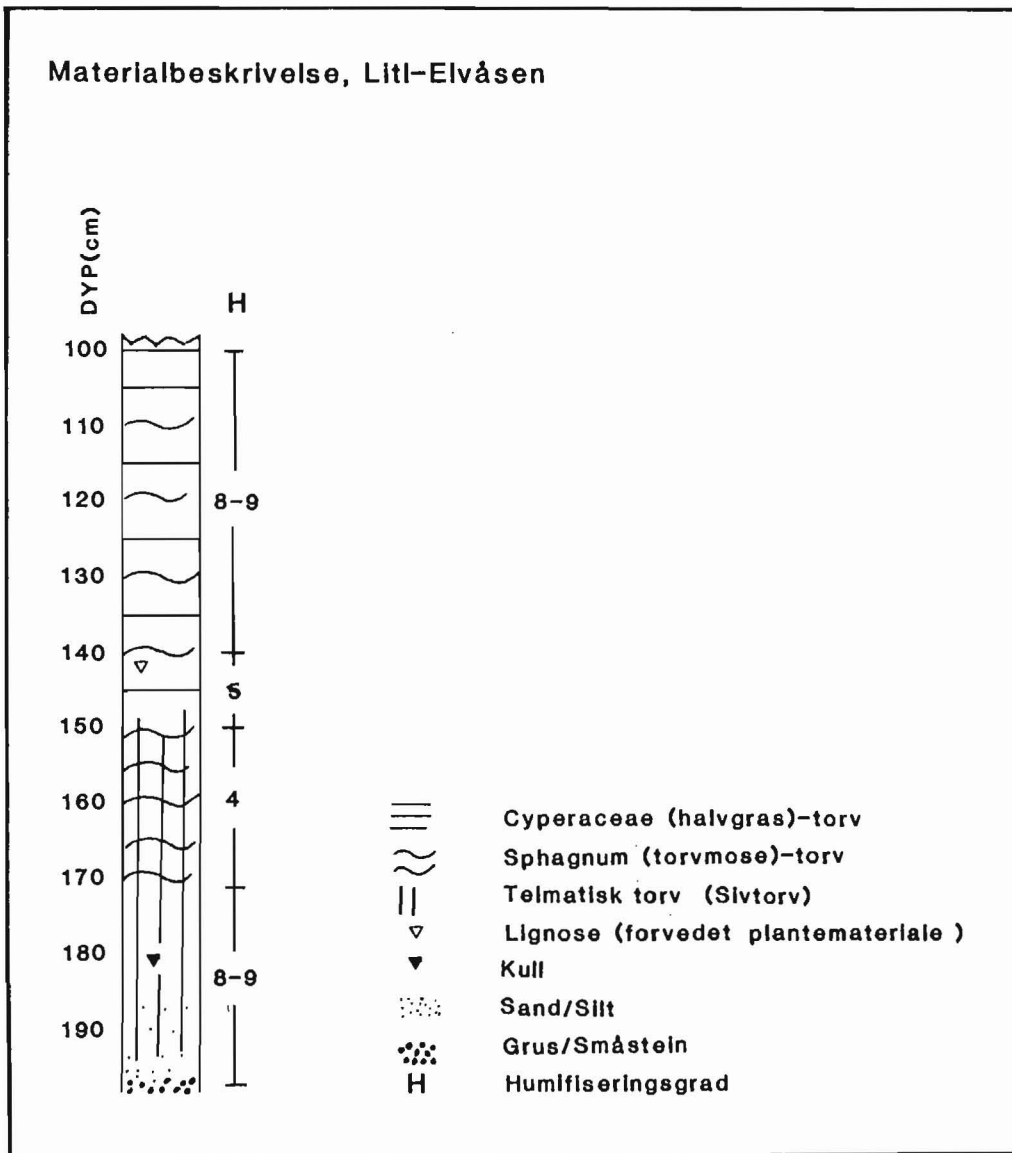
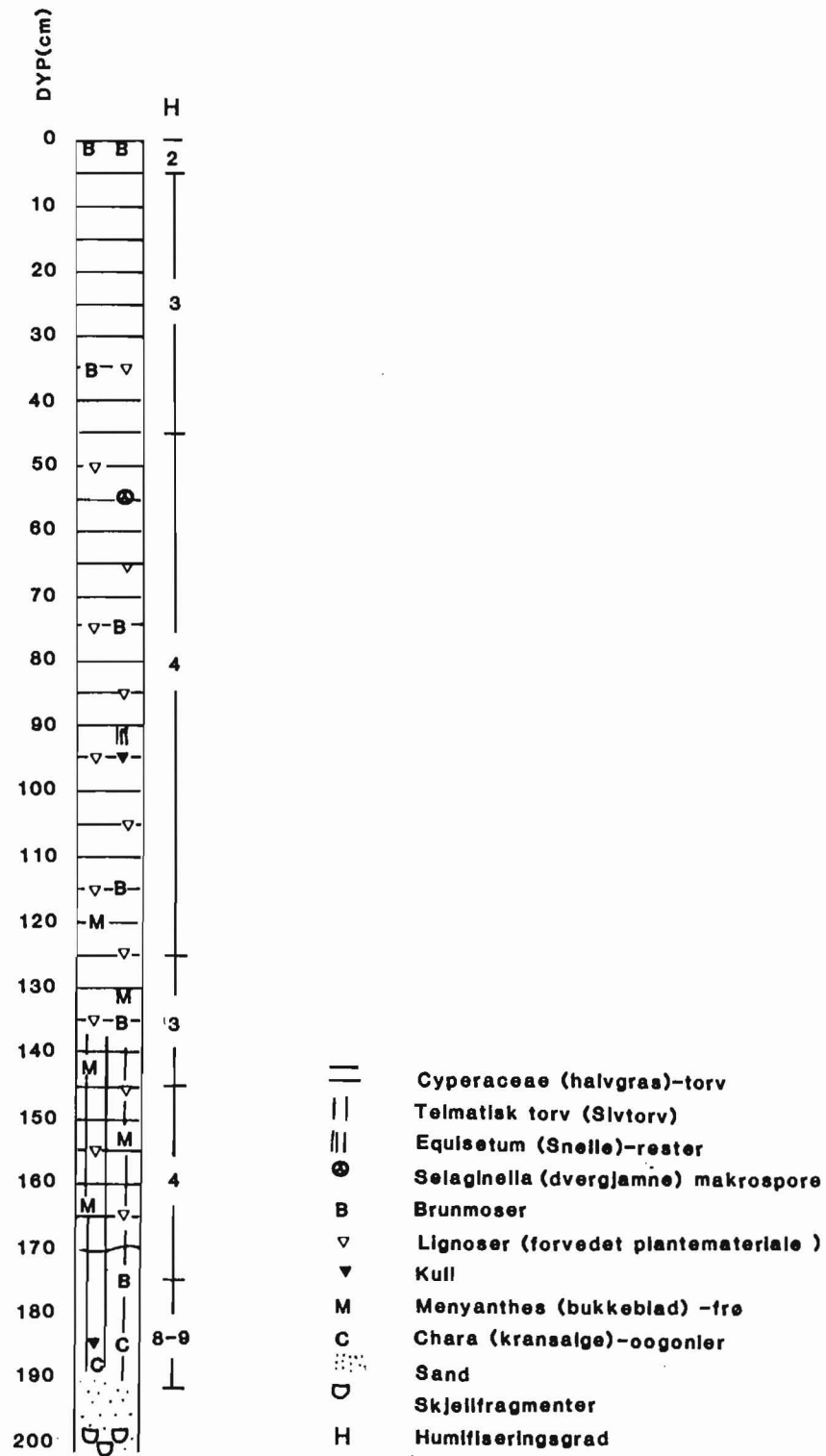

Fig. 37

Materiålbefkrivelse, Elvåstjern

med Hillerbor i tjernet ble det observert marint materiale i de dypeste lagene, men det ble ikke påvist noen isolasjonskontakt. Høyere opp fantes torv som delvis var dårlig konsolidert. Fra ca. 3,6 m dyp og ned hadde materialet minerogent innslag.

Analyser: Fra torvsøylen er det preparert 10 prøver for pollenanalyse. Materialet har lav pollentetthet og vil være tidkrevende å analysere. Lagene fra ca. 140 cm nivå og nedover er sannsynligvis avsatt i vann.

7.2.4 Områdets muligheter

For ettersporing av et eventuelt jernalder-gårdsanlegg på Elvåsmoen er det valgt ut to lokaliteter (se. 7.2.3.1 og 7.2.3.6). Eventuell jordbruksaktivitet ventes å gjøre seg gjeldende i materialet gjennom forekomst av spesielle pollentyper. Lenger Ø i Namdalen er landnåmsfasen datert til romersk jernalder, og i Nærøy er det samtidig registrert tegn til avskogning (Vorren 1969, Ramfjord 1979). Dersom det blir påvist jordbruksaktivitet i jernalderen, kan radiologisk datering benyttes til mer nøyaktig tidfesting. "Principal components analysis" (PCA) av pollenanalytiske data i kombinasjon med fosfatkartlegging har vist seg å kunne gi detaljert informasjon av utnyttelsen av landskapet i bronsealder/jernalder (Prøsch-Danielsen & Simonsen 1987). En slik undersøkelse vil kunne bidra med viktig kulturhistorisk kunnskap dersom det blir påvist en jernaldergård.

Materialet som er samlet i tilknytning til registrerte steinalderlokaliteter vil i kombinasjon med materialet fra Stor-Elvåsen II kunne brukes i forsøk på å beskrive lokale forhold i yngre steinalder. En pollenanalytisk undersøkelse vil gi informasjon om hvilke ressurser som fantes i vegetasjon og landskap, og tolkning av resultatene vil vise om det kan spores faktorer som kan ha hatt betydning for bosetningen. I materiale fra Vestlandet har in-context pollenanalyse vist seg å gi detaljerte opplysninger om hvordan og i hvilken grad et område er blitt utnyttet i overgangen mesolitikum-neolitikum (Bjerck 1987). Slike undersøkelser kan utføres dersom det kan finnes egnede kulturlag. På Lauvøya er det foreløpig registrert en lokalitet med kulturlag, Elvåsen 6 (se 7.1).

Materiale fra Stor-Elvåsen II kan sannsynligvis brukes til utredning av generell vegetasjonshistorie i kombinasjon med andre lokaliteter. Det er ikke registrert kulturspor i de nærmeste omgivelsene, så materialet skulle også egne seg godt som sammenligningsgrunnlag for mer lokale studier (se 7.2.1.2 og 7.2.1.3). Det er ikke registrert lokaliteter som kan antas å reflektere hassel (*Corylus avellana*)-innvandringen til området. I materiale fra Nærøy forekommer hassel-pollen helt fra preboreal tid, 10.000-9.000 ^{14}C -år før nåtid (Ramfjord 1982), og det er antatt at hassel innvandret til Trøndelag omkring 8.000 ^{14}C -år før nå (Hafsten 1987). I følge en strandlinjeforskyvningskurve fra Nærøy (Ramfjord 1982), ca. 20 km Ø for Lauvøya, finnes lokaliteter med materiale av slik alder fra 55 m.o.h. og oppover. På Lauvøya er det ikke registrert egnede lokaliteter få høyt i terrenget.

For fullstendig utredning av strandlinjeforskyvningen er det nødvendig med egnede lokaliteter i forskjellige h.o.h. I det undersøkte området er mulige lokaliteter registrert bare i nivåer under 25 m.o.h., og dermed er det bare siste fase av landhevingen som eventuelt kan beskrives. Strandlinjeforskyvningskurven fra Nærøy (op.cit.) må antas å kunne beskrive forholdene også på Lauvøya.

Det er registrert spor etter torvskjæring i mange av de undersøkte myrene. Også i tidligere tider kan torvlagene ha blitt forstyrret av slik virksomhet, og denne mulige feilkilden må vurderes i tolkningen av det innsamlede materialet.

7.2.5 Konklusjoner.

Det er mulig å finne lokaliteter til pollenanalyse i tilknytning til kulturspor, for ettersporing av kulturspor og for generell vegetasjonshistorie i det undersøkte området på Lauvøya. Området gir muligheter til å forsøke pollenanalyse for å

- 1) skaffe supplerende informasjon om forholdene i yngre steinalder
- 2) påvise kulturspor som ikke er registrert i de arkeologiske undersøkelsene
- 3) utrede vegetasjonshistorien i området.

Det er ikke funnet egnet materiale til å undersøke hassel-innvandringen til området, og det er heller ikke registrert egnede lokaliteter til fullstendig undersøkelse av strandlinjeforskyvningen.

7.2.6 Videre arbeid.

Tidsrammene antas å tillate supplerende analyser av ca. 20 prøver.

Ettersporing av eventuell jordbruksaktivitet på Elvåsmoen i jernalderen vil bli prioritert i det videre arbeidet. Myra ved Elvåstjernet (kalt Elvåstjernet) ble valgt som lokalitet for denne problemstillingen fordi den ligger så nær det sannsynlige gårdsområdet. Det ble også antatt at jordbruksaktivitet på Elvåsmoen vil reflekteres i Stor-Elvåsen I. Siden analyser av materialet fra Elvåstjernet vil ta svært lang tid, blir problemstillingen først forsøkt på Stor-Elvåsen I, med supplerende prøver fra Elvåstjernet.

Materialet for undersøkelse av lokale forhold i yngre steinalder og generell vegetasjonshistorie vil bli forsøkt aldersbestemt gjennom analyse av stikkprøver, men dette arbeidet vil bli lavest prioritert. For nøyaktig aldersbestemmelse vil materiale som kan belyse de ulike problemstillingene bli foreslått til radiologisk datering.

Pollenanalytiske data vil bli gjenstand for relative og absolutte beregninger, og det vil bli gjort forsøk på grafisk framstilling av resultatene ved hjelp av EDB. Det er planlagt en kort, skriftlig framstilling fra det supplerende arbeidet.

LITTERATUR

- Bjerck, L.G.B., 1987: *In-context pollen diagrams from 3 archaeological sites in western Norway: Towards a unified model of land use in the late mesolithic and neolithic I periods.* 168 s. Magistergradsavh., Univ. i Bergen.
- Fægri, K. & Iversen, J. 1975: *Textbook of pollen analysis.* 3. ed. 295 s. Munksgaard, København.
- Hafsten, U. 1985: Med torvbor og geigerteller på jakt etter gran-skogens historie i Norge. *Forskningsnytt* 4:5-10.
- Hafsten, U. 1987: Vegetasjon, klima og landskapsutvikling i Trøndelag etter siste istid. *Norsk geogr. Tidsskr.* 41:101-120.
- von Post, L. & Granlund, E. 1926: Södra Sveriges torvtillgångar I. *Sveriges Geol. Under. Ser. C. No 335:*1-127.
- Prøsch-Danielsen, L. & Simonsen, A. 1987: Principal components analysis of pollen and soil phosphate data as a tool in prehistoric land use investigation at the Forsandmoen site, SW-Norway. *4th Nordic Conference on the Application of Scientific Methods in archaeology. Abstracts.* Arkeologisk Museum, Stavanger.
- Ramfjord, H. 1979: *Vegetasjons- og klimahistorie gjennom de siste 9000 år i Nærøy, Nord-Trøndelag.* 108 s. Hovedfagsoppg., Univ. i Trondheim.
- Ramfjord, H. 1982: On the late Weichselian and Flandrian Shoreline displacement in Nærøy, Nord-Trøndelag. *Norsk geol. Tidsskr.* 62:191-205.
- Stockmarr, J. 1971: Tablets with spores used in absolute pollen analysis. *Pollen et Spores* 13: 615-621.
- Vorren, B., 1969: *Jordbruks, vegetasjons- og klimautvikling i Skage i Overhalla, Namdalen.* 95 s. Hovedfagsoppg., Univ. i Trondheim.

7.3 Rapport - fosfatundersøkelser.

Elvåsen, Lauvøya. Vikna. Bruk nr. 2/14 - 15 og 25, v/ Jørgen Fastner.

7.3.1 Bakgrunn for undersøkelsen.

Undersøkelsen skulle, om mulig, være med for, om mulig, å påvise bosteder fra jernalderen i området rundt Elvåsen. Variasjon i jordens fosfatinnhold ville kunne gi en indikasjon på tidligere bosteder, selv om det ikke var synlige rester på overflaten. Området ved Elvåsen ble valgt fordi det finnes gravfelt her fra jernalder og området med stor sansynlighet har vært bebodd i tilknytning til gravfeltet. En bebyggelse fra jernalder kunne ikke spores gjennom undersøkelse av overflatestrukturen på grunn av senere tids jordplanering ved dyrking.

7.3.2 Feltarbeidets omfang.

Undersøkelsen foregikk 4.-6. september 1987 med d.4. og 6. hovedsakelig som reisedager. Til prøvetaking bistod Hans Chr. Søborg og Gunnar Stenvik, mens Jørgen Fastner utførte fosfattenesten.

Det ble lagt 4 prøvelinjer i terrenget av opp til 210 meters lengde, og foretatt 59 prøvestikk med opp til 5 prøver i dybden. Tilsammen ble 252 jordprøver testet for fosfatinnhold.

7.3.3 Undersøkelsen.

I området ved Elvåsen er det tykke jordlag som veksler fra sort moldjord, brun jord, gul sandjord og hvit skjellsand. Skjellsanden finnes i store mengder, og terrenget har til dels skiftet utseende gjennom flyvesand-avleiringer. På samme måte bærer området preg av å ha vært dyrket gjennom lang tid, og kan tenkes å ha blitt tilført dyrkningsjord fra andre steder.

Det området arkeolog H. Chr. Søborg har utpekt som mest aktuelt for en eventuell jernalderbebyggelse, ligger nedenfor jernaldergravfeltet, og er i dag bebygget med 2 tidligere husmannsplasser. En nærmere undersøkelse med jordbor i området viste at terrenget er sterkt omrotet pga. nedgravet søppel, dybe plogfurer og nå nedrevne bygninger. Forsøksvis spottest for fosfat viste høye konsentrasjoner, men kunne ikke tillegges noen verdi pga. innflytelsen fra nyere tid.

De 4 prøvestriper ble lagt som følgende: (alle kompasshenvisninger av 400°) (se fig. 39.).

OMRÅDE 1.

- A: O-punkt for prøvelinje 20,3 m 120° ØSØ for SØ-lige hjørne av bygning på N-siden av veien bruk 2/15, og 44,4 m 353° NV for NV-lige hjørne på låven bruk 2/15. Prøvelinjen lagt i 53° NØ-lig retning i en lengde av 40 m. Prøvestikk hver 10. meter.
- B: Parallell med A i 10 meters avstand SØ for denne, startende fra A's 15 m og ut til 65 m. Prøvestikk hver 10. meter.

OMRÅDE 2.

- C: Linjens 50 m punkt 17,6 m 228° SSV for SØ-lige hjørne av våningshus bruk 2/15, og 5,0 m 298° V for elektrisitets-stolpe i innmarken. Linjen lagt i 53° NØ-lig retning. Lengde 210 m med prøvestikk hver 10. meter.
- D: Parallell med C i 10 meters avstand SØ for denne og i samme lengde. Prøvestikk hver 10. meter.

7.3.4 Spot-test fosfatanalysen.

En jordsøyle tas ut med vanlig jordbor og prøvene samles i prøveglass fra dybder med f.eks. 10 cm mellomrom ned til størst mulige dybde. På Elvåsmoen ble tatt prøver med 10 cm mellomrom ned til 60 cm dybde. Til analysen anvendes en metode som beskrevet av Bakkevik, Stavanger Museum. Eventuell fosfat løses på filterpapir med en blanding av saltsyre og ammoniumheptamolybdat og reduseres deretter med ascorbinsyre som dermed danner en blåfarging avhengig av fosfatmengden. Blåfargingen av filterpapiret graderes i en skala fra 0 til 5, hvor ingen reaksjon vurderes til 0, antydning til blåfarge 1 og blåfarging med antydning til radialer 2 etc. Reaksjonshastigheten under spottesten gir på samme måte et inntrykk av prøvens fosfatmengde. Spottesten ble på Elvåsmoen utført på stedet. Ren, hvit skjellsand viste ingen eller kun antydning til fosfatinnhold, i motsetning til den sorte moldjorden som på Elvåsmoen kunne gi fosfatmengder vurdert til 4.

7.3.5 Resultat.

OMRÅDE 1. Undergrunn av rullestein ved linjene A og B gjorde det umulig å ta jevne dype stikk. Overflaten (10 cm dybde) gav lavt fosfatinnhold, mens fosfatinnholdet i de dypere stikkene i området 0 til 25 m var noe høyere. Fosfatmålingene for området gav ingen anledning til tolkning i retning av tidligere bosted.

OMRÅDE 2. Prøvestikkene på linjene C og D gikk stort sett alle til 60 cm dybde, og skulle med dette gjøre sammenligningen av resultatene lettere. Tykkelsene av de forskjellige jordlagene varierte derimot vesentlig som følge av undergrunnen og utjevningen gjennom dyrking. Da de forskjellige jordlagene binder fosfaten forskjellig, var utjevningen av området med til å vanskeliggjøre inntrykket av fosfatfordelingen som stammet fra eldre tider.

Innholdet av fosfat i overflaten (20 cm dybde) virket større enn i område 1.

Området SØ for våningshuset på Elvåsmoen gav større fosfatkonsentrasjoner også i dybden, og dette kan tyde på eldre bosetning av stedet. Enden av prøvelinje C lå nær husmannsplassen 2/14, og dette kommer fram i fosfatbestemmelsen. Hele område 2 er sikkert dyrket intensivt med jevnlig gødslings også i moderne tid.

7.3.6 Resultater av spottest for fosfatinnhold i jordprøver fra Elvåsmoen.

Tallene 0 til 5 angir utslaget av fosfat ved spottesten med 0 som minimum.

Fig. 39:

PRØVELINJE A og B:

		B	A
			a b c
		0	: 1 2 3
		5	:
a b c d e		10	: 1 3 2
1 1 2 2 2	:	15	:
	:	20	: 1 1 2
1 2 3	:	25	:
	:	30	: 1 2
1	:	35	:
	:	40	: 2
1	:	45	:

Fig. 39 (forts...)

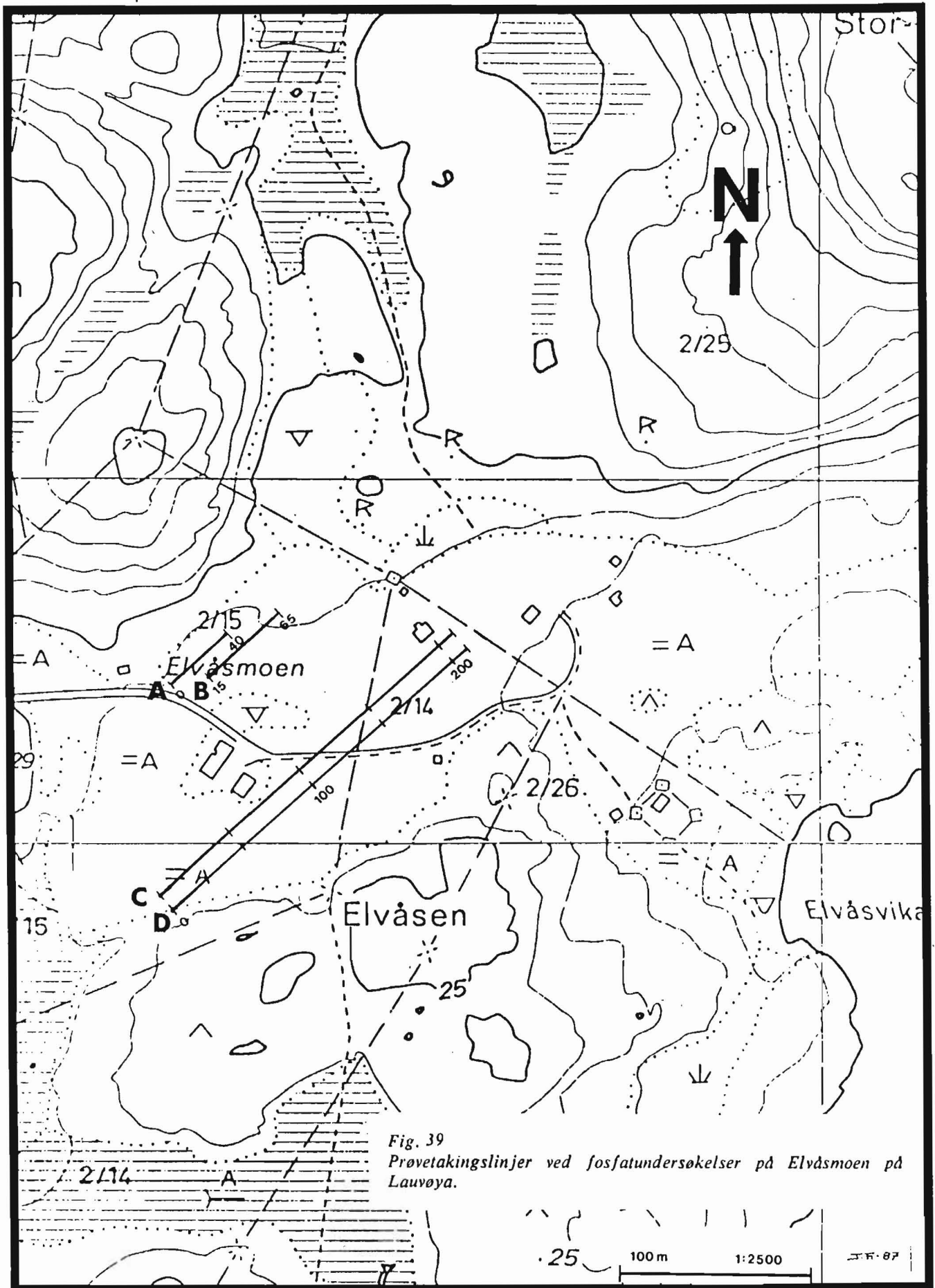
					B	A			
a	b	c	d	e			a	b	c
					:	50			
2					:	55			
					:	60			
2					:	65			
						m.			

Dybde av prøve: a) 10 cm b) 20 cm c) 30 cm d) 40 cm e) 50 cm.

PRØVELINJE C og D:

					D	C						
a	b	c	d	e			a	b	c	d	e	
3	0	1	2	2	:	0	:	1	2	1	1	0
3	1	1	0	1	:	10	:	1	0	0	1	0
3	1	2	2	1	:	20	:	2	0	0	1	0
3	0	2	1	1	:	30	:	0	0	1	0	0
1	0	1	2	1	:	40	:	2	1	1	0	
1	1	1	2	0	:	50	:	2	1	0	0	
3	1	1	2	0	:	55	:	1	1	2	2	1
1	2	0			:	60	:	3	3	2	2	3
2	1	0			:	65	:	1	2	0		
4	0	1	4	0	:	70	:	3	0	0	0	2
1	1	2			:	80	:	3	1	2	2	0
2	1	1	2	2	:	90	:	3	2	2	2	3
3	1	2	2	2	:	100	:	3	2	2	1	2
1	1	1	2	2	:	110	:	2	2	2	2	2
2	1	1	1	2	:	120	:	4	1	0	2	0
2	1	1	1		:	130	:	3	2	2	1	2
1	1	2	2		:	140	:	2	1	3	1	2
1	3	2	1	1	:	150	:	1	2	2	1	2
2	2	2	2	2	:	160	:	2	2	1	2	1
0	1	1	1	1	:	170	:	1	1	1	1	2
3	0	1	1	0	:	180	:	1	2	2	1	3
2	1	2	1	1	:	190	:	1	1	2	1	2
1	1	1	1	1	:	200	:	3	2	4	2	2
1	1	2	1	1	:	210	:	2	2	2	1	1
						m.						

Dybde av prøve: a) 20 cm b) 30 cm c) 40 cm d) 50 cm e) 60 cm

7.3.7 Konklusjon.

Undersøkelsen gav ikke det ønskete resultat med hensyn til muligheten for indikasjoner på eldre bosteder ved Elvåsen. Dette skyldes primært at området er sterkt forstyrret av dyrkning og nåværende bebyggelse, men også sandvandring i eldre tid. Man antar at ytterligere fosfattest i området ikke kan gi bedre resultat. Ved evt. utbygging i området anbefales en arkeologisk undersøkelse av området rundt gården Elvåsmoen for å se etter mulige spor av eldre bebyggelse.

Sverre Bakkevik: Phosphate Analysis in Archaeology.
Problems and Recent Progress.
Norw. Arch. Rev., Vol. 13, No.2, 1980.

Sverre Bakkevik: Results obtained in the Field by the use of
Phosphate Spot Test in Norway, and the cost and
Utility compared to other Methods.
Revue d'Archéométrie, bind 5, 1981.

Inger og Sven Österholm: Spot test som metod för fosfatanalys i
fältpraktiska erfarenheter.
Riksantikvarieämbetets Gotlandsundersökningar,
RAGU, 1982:6.

7.4 Marinarkeologisk undersøkelse av aktuelt område for ilandføring fra Haltenbanken til Lauvøya i Vikna, v/Klaus Livik.

7.4.1. Innledning

Gjennom sitt engasjement i marinarkeologi besitter mange av medlemmene i FOLLA DK marinarkeologisk kompetanse tilstrekkelig til selvstendig å kunne gjennomføre marinarkeologiske registreringsprosjekter. Kunnskapene er tilegnet gjennom flere tidligere gjennomførte prosjekter av denne art - da i samarbeide med Kystmuséet i Nord-Trøndelag, Woxengs Samlinger og Museet ved Universitetet i Trondheim.

På dette grunnlag ble Folla DK kontaktet av ansvarlige museumsmyndigheter med spørsmål om bistand til å undersøke bunnen i området omkring Lauvøya fra 0 til 20 meters dybde. Hensikten var å eventuelt registrere funn av marinarkeologisk interesse. Dette i henhold til gjeldende lov før en havneutbygging kunne starte.

Folla DK takket ja til dette tilbud. Prosjektet ble gjennomført på sensommeren 1987.

7.4.2. Saksbehandling

Folla DK's formelle oppdragsgiver ble Muséet i Trondheim med Jørgen Fastner som kontaktperson/veileder. I lokalmiljøet ble Woxengs Samlinger på Rørvik ved konservator Petter Søholt benyttet som veileder og medarbeider på rent faghistoriske spørsmål. Både Jørgen Fastner og Petter Søholt innehar i tillegg betydelig erfaring og kunnskap om marinarkeologiske prosjekter av denne art.

Før prosjektet startet ble Folla DK som den utøvende part akseptert og tilskrevet med oppdragsspesifikasjon. Her ble prosjektets omfang hva angår tidsfrister, geografisk område og økonomisk ramme klargjort.

Da det formelle var klarert ble selve gjennomføringen diskutert og detaljplanlagt. Følgende punkter ble nærmere bestemt:

- * metode for gjennomføring
- * nødvendig utstyr
- * nødvendig antall dykkere
- * nødvendige sikkerhetstiltak
- * realistisk tid for gjennomføring
- * regnskapsmessig budsjett
- * rapport for ferdig prosjekt

Som hovedkonklusjon fra selve planleggingen framkom at behovet for dykkere ville være ca. 10. Det området som var av interesse hadde dybder fra 0 til 20 meter. Det ble bestemt at hele området måtte undersøkes ved at det ble gjennomsvømt i kort avstand fra bunnen. De sikkerhetsmessige tiltak for gjennomføringen som har vært vanlig å praktisere (ved tilsvarende tidligere gjennomførte prosjekter i regi av Muséet i Trondheim) ble funnet tilstrekkelige.

Selve gjennomføringen måtte skje innenfor den gitte økonomiske ramme på 25.000,- kroner. Dette gjaldt dekning av direkte utgifter samt honorar til dykkerne etter Hovedredningssentralens takstnorm for bistand fra sportsdykkere.

Etter de nevnte selvpålagte retningslinjer ble så prosjektet gjennomført som planlagt for sum utgift på 23.655,- kroner.

7.4.3. Områdebeskrivelse

Lauvøya ligger i Vikna kommune i Nord-Trøndelag. Øya ligger nord i kommunen og med sin østside mot skipsleia ut Humulen i relativt skjermet område. Øyas vestsider ligger mere værhardt til og med beskyttelse fra storhavet bare fra noen få holmer og skjær. Både vestsider og østside er undersøkt innenfor utbyggingsområdet.

Dybden omkring det aktuelle område er karakterisert ved en svært smal aktuell sone på østsiden og betydelig bredere på vestsiden og omkring holmene i området.

Strandlinjens lengde i det undersøkte område er ca. 9 km. På grunn av de rådende dybdeforhold måtte enkelte områder på øyas vestsider undersøkes med to dykkere i bredden.

Bunnforholdene rundt Lauvøya var karakterisert ved relativ liten vegetasjon, noe steinur, men mest sand og steingrunn.

7.4.4. Gjennomføring

Selve dykkingen ble gjennomført av 8 deltagende dykkere fordelt på 3 dager á 5 timer og med henholdsvis 7, 2 og 3 deltakere pr. dag. Dykkingen ble gjennomført både fra land og fra båt. Foruten selve dykkingen ble det benyttet 1 dag til rekognosering og planlegging.

Foruten parydning og dykking med line, ble det benyttet selvlaget undervannslede med dykker som styrmann og som ble slept etter båt. Denne metode ble spesielt benyttet på øyas østside der strandsonen var smal og dybden fort oversteg de 20 meter som var avtalt som største dybde. I den øverste strandsonen ble funnet rasjonelt å benytte vannkikkert fra båt som søksmetode.

Funnresultatet fra den beskrevne dykking og søking ble negativt. Ingen funn av marinarkeologisk interesse ble gjort!

Selv om øyas vestsider ligger slik til at eventuelle vrak innkommet fra havet ville kunnet stanse mot Lauvøya, ble ingen spor etter slike funn, selv i et område som Vikna der historien kan fortelle om utallige forlis opp gjennom flere hundrede år.

Heller ikke rester etter eventuelle handelsplasser, ankerplasser eller bosetninger ble registrert. Dette gjelder både havbunnen og landskapet innenfor. Kun på 1 plass er rester etter interessant bosetning observert. Dette er i Sagstøa på øyas vestsider - men syd for det området som i henhold til avtalen skulle undersøkes.

7.4.5. Mulige feilkilder

Undersøkelsene er foregått etter beste skjønn og på en måte som forhåpentligvis har minimalisert feilkilder som kan betvile resultatet.

Med mulige kilder til feil, tenkes primært på følgende forhold:

Bunnforhold.

Omkring Lauvøya er bunnforholdene i hovedsak dominert av løsmasser. Dette kan føre til at gjenstander - både små og store - over tid blir helt eller delvis nedauret og dermed helt eller delvis usynliggjort. Der mange funn er samlet og ligger konsentrert er likevel som regel alltid en del av materialet synlig på bunnen.

De rådende bunnforhold med i hovedsak sand og stein er derfor en mulig feilkilde - spesielt hva angår enkeltfunn av liten størrelse.

Eventuelle vrakfunn ville vært synlig i det aktuelle området som ble undersøkt.

Dårlig sikt.

Dykkingen ble gjennomført under "hund-dagan". Dette er en periode på året med generelt dårlig sikt på grunn av mye organisk materiale på drift i sjøen selv ytterst ved den nakne ø. I tillegg var sjøtemperaturen høy på grunn av vedvarende godvær med østavind. Alle disse faktorer ga som resultat en sikt i sjøen som var dårligere enn normalt for området.

Den dårlige sikten - spesielt i de øverste skikt ned til ca. 10 meter gjorde at et grundig søk ble vanskeliggjort med tilgjengelige ressurser. Disse forhold må betraktes som en betydelig usikkerhet for at eventuelle gjenstander kan være oversett. Dette gjelder spesielt mindre enkeltfunn.

Oppspist treverk.

Pelemarken er alt treverks bane etter et visst antall år på bunnen. Dette medfører at treverk fra f.eks. eldre vrak blir totalt oppspist av pelemarken. Dette gjelder de deler som ikke er dekket av bunnmateriale. Oppdagelse av rester av eldre vrak er derfor prisgitt observasjoner av enkeltgjenstander av alt annet enn treverk. Pelemarken må derfor karakteriseres som en mulig feilkilde for at ingenting ble funnet.

I tillegg til de her forklarte mulige feilkilder må tas i betraktning områdets store omfang. En detaljert finsøking overhodet uten usikkerhet ville kreve ressurser av en annen størrelsesorden enn benyttet av Folla Dykkeklubb. En strandlinje på ca. 9 km + diverse bukter og viker må nødvendigvis undersøkes etter en strategi tilpasset både tilgjengelige ressurser og ikke minst ut fra en marinarkeologisk faglig begrunnet innfallsvinkel. Disse forhold er i den gjennomførte undersøkelse forsøkt optimalisert etter beste evne.

7.4.6. Kildemateriale

Før dykkingen startet ble informasjon fra ulike kilder innsamlet og vurdert. Kildene kan beskrives på følgende vis:

- ** Lokalhistoriske nedtegnelser av Paul Woxeng ble gjennomlest. Av ca. 40 konkrete forlisposisjoner omkring Vikna fra år 1701 og fram til 1930 var ingen stedfestet til Lauvøya.
- ** Ekstraretsprotokoller og Notariatsprotokoller i Statsarkivet i Trondheim er lest for hele 1800-tallet og delvis for 1700-tallet. Et betydelig antall skipsforlis i Namdalen finnes her beskrevet, men ingen kan stedfestes til Lauvøya.
- ** Kartmateriale er gjennom søkt for om mulig å finne stedsnavn som gir indikasjon på forlis eller aktivitet i området. Ingen slike stedsnavn ble funnet.
- ** Aktuelle muntlige informanter er intervjuet av Woxengs samlinger. Ingen opplysninger fremkom.
- ** Lokale dykkere med marinarkeologisk interesse ble kontaktet for om mulig å komme med informasjon av interesse. Ingen opplysninger fremkom.

Ingen av de kildene som ble ansett som relevante og dermed ble undersøkt, kom med informasjon som indikerer sannsynlighet for marinarkeologiske funn i det undersøkte området.

7.4.7. Konklusjon

Prosjektets hovedkonklusjon er at i det undersøkte området ble det ikke gjort funn av marinarkeologisk interesse.

Selv med de refererte muligheter for feilkilder mener Folla DK at oppdraget er gjennomført som forlangt av oppdragsgiver. Sammenholdes kildemateriale, mulige feilkilder og gjennomført dykking, vil Folla DK påstå at sannsynligheten for at området inneholder gjenstander av marinarkeologisk interesse er svært liten. Finnes slike, så er det etter all sannsynlighet enkeltgjenstander som ikke har tilknytning til aktivitet eller forlis i det undersøkte område.

8. OPPSUMMERING AV RESULTATENE

8.1 Arkeologiske undersøkelser

Antall fornminner.

I 1987 ble det registrert 15 nye fornminner i utbyggingsområdet på Lauvøya. Fra før var det kjent 5 stk. To av de nyoppdagete fornminner er samlinger med steinaldertufter. Antall objekter (enkeltfornminner) er da 27.

Langs traséen ble det gjort 9 nyregistreringer med til sammen 16 objekter (en av registreringene er et område med 8 tufter). Medregnet de tidligere kjente gravrøysene på Storvika på Indre Vikna er det tale om 10 fornminner med 37 objekter (se tabell i resyméet s. 9).

Dette er alt sammen minimumstall. Registreringene langs traséen må nærmest karakteriseres som stikkprøver. Bare det som oppfattes som sikre fornminner er tatt med. I tillegg kommer mulige forhistoriske strukturer delvis i forbindelse med de sikre steinaldertufter og delvis for seg selv. Notater om de sistnevnte ligger i museets arkiver.

Fordeling i terreng og etter type.

De forhistoriske kulturminner i terminalområdet er avgrenset til strekningen Stor-Elvåsen - Posaholet på innsida av Lauvøya (se fig. 40, s. 116). Leteintensiteten har nok vært størst her, men vi har også gått relativt grundig over resten av området. Fornminnene utenfor utbyggingsområdet (SV på Lauvøya) er likeledes konsentrert til innsiden. De registrerte fornminner langs traséen fordeler seg noenlunde jevnt på de ulike deler av Vikna (se fig. 41, s. 117).

Fornminnene som er beskrevet i denne rapport faller i 2 hovedkategorier: steinalderlokaliteter/-funnsteder og gravrøys (fra bronse- og/eller jernalder). På Lauvøya domineres kulturminnebestanden av steinalderfunn, mens disse ikke var kjent fra utbyggingsområdet tidligere. Dette skyldes antagelig at selv om påvisning av slike lokaliteter er tidkrevende, er det samtidig noe vi (som var med på arbeidet) har fagkunnskaper om, praktisk erfaring fra og de nødvendige arbeidsredskap for å klare å få fram. Vi manglet imidlertid kanskje den innsikt, trening og "øynene" som skal til for å se f.eks. steinaldergraver og jernalderboplasser. Traséregistreringen måtte nødvendigvis i stor grad dreie seg om leting etter steinalderlokaliteter. Dette skyldes både rammebetingelsene (dvs. at vi måtte innskrenke oss til "passpunkter" som oftest lå i utmark) og den valgte metode (dvs. utpeking av leteområder på forhånd på kart).

STEINALDERLOKALITETER

Lokaliseringsfaktorer.

I tabellen på side 118 er 16 av de 19 registrerte steinalderlokaliteter og funnsteder karakterisert etter faktorer som kan ha bestemt beliggenheten. I denne form viser oppstillingen kanskje ikke annet enn at vi først og fremst lette på lite hellende flater større enn 100 m², som så ut til å ha hatt adgang til gode ("sikre") havner i steinalderen. Ved utvelgelsen av leteområder var vi derimot mindre oppmerksomme på overflatejevnhet og undergrunnens sammensetning. Områdene varierer også mer når det gjelder disse faktorer enn de førstnevnte. Hvilke vindretninger som det var ly for, var heller ikke noe vi festet oss særlig ved på forhånd.

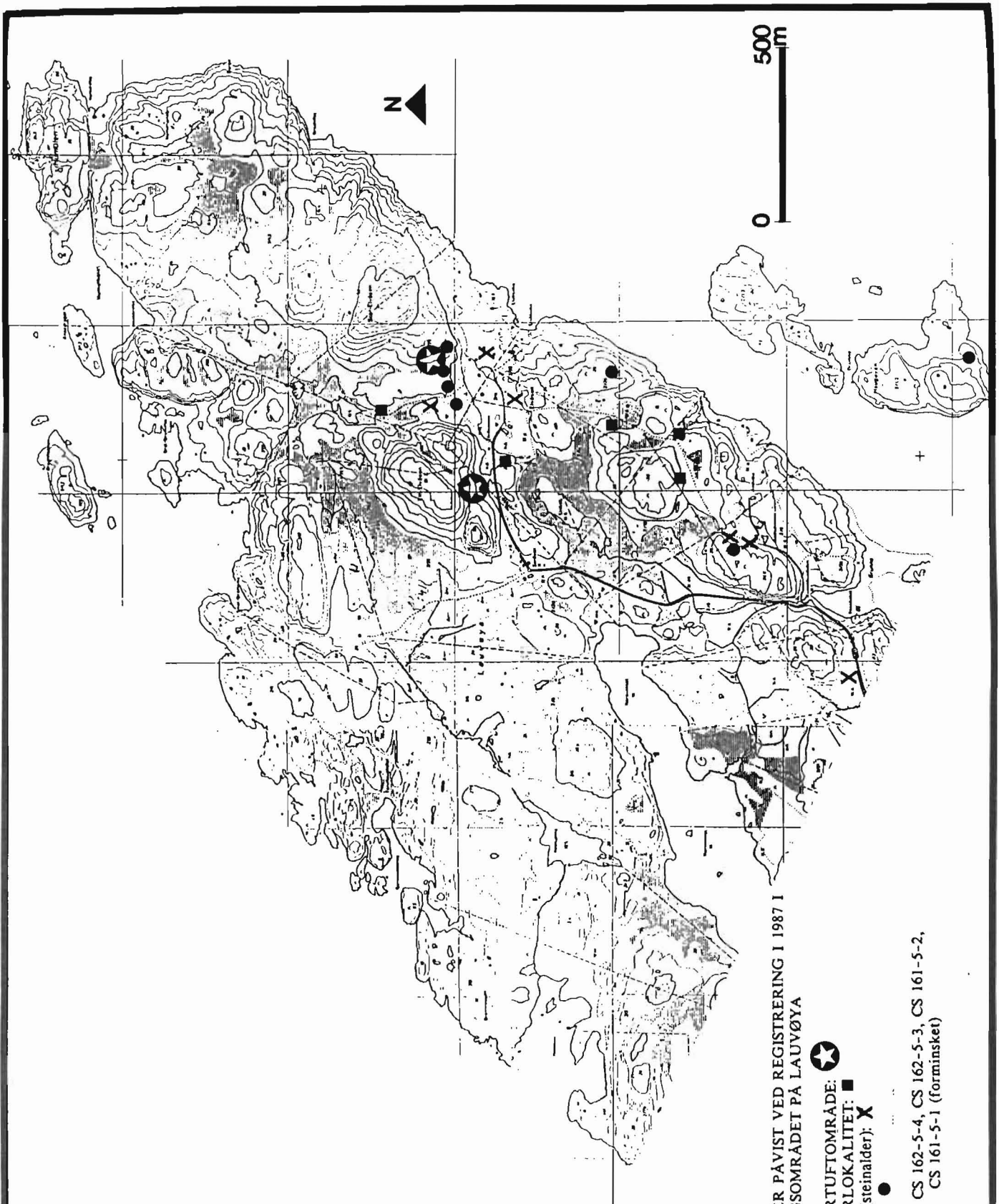

Fig. 40

FORNMINNER PÅVIST VED REGISTRERING I 1987 I
UTBYGGINGSOMRÅDET PÅ LAUVØYA

STEINALDERTUFTOMRÅDE: ★
STEINALDERLOKALITET: ■
FUNNSTED (steinalder): X
GRAVRØYS: ●

Kartgrunnlag: CS 162-5-4, CS 162-5-3, CS 161-5-2,
CS 161-5-1 (forminsket)

Fig. 41

FORNMINNER REGISTRERT LANGS TRASEEN

STEINALDERTUFTOMRÅDE: ★

STEINALDERLOKALITET: ■

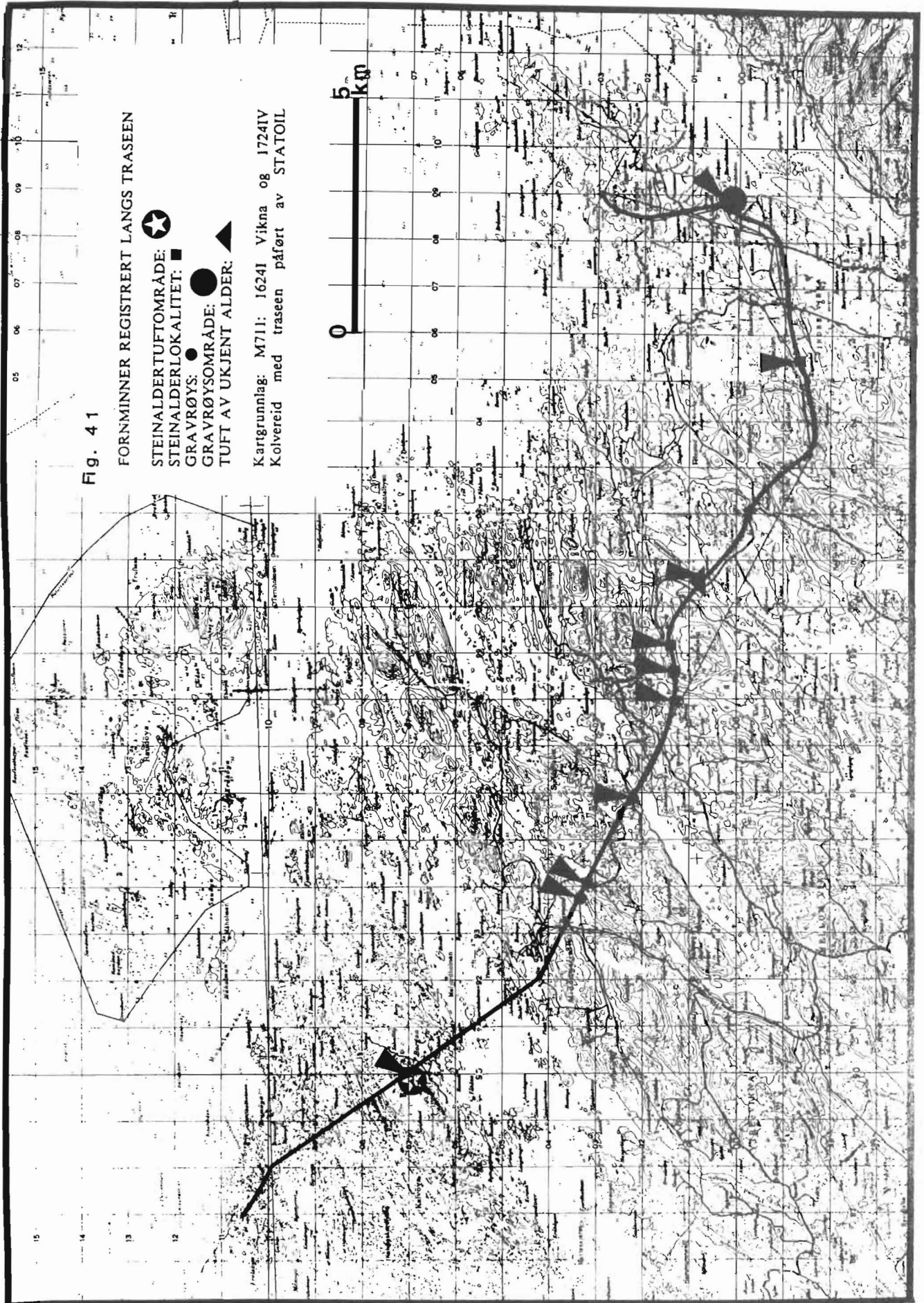
GRAVRØYS: ●

GRAVRØYSOMRÅDE: ○

TUFT AV UKJENT ALDER: ▲

Kartgrunnlag: M711: 16241 Vikna og 17241V
Kolvereid med traseen påført av STATOIL

0 5 km

POTENSIELL BOFLATE							
Lok. navn	Størrelse	Ly for vind	Helling	Jevnhet	Undergrunn	HAVN	STØRRELSEN PÅ ØYA DENGANG
							H.o.h.
Elvåsen 1	Stor	SV-V	Flatt	Middels	Spredte middels kornete løsmasser	Sikker	550 m
Elvåsen 2	Middels	Ø og V	Svak	Ujevn	Spredte middels kornete løsmasser	Sikker	1100 m
Elvåsen 3	Middels	SØ-S-SV	Flatt	Jevn	Finkornet løsmasse-dekke	Brukbar	250 m
Elvåsen 6	Middels	N, SØ og V	Svak	Jevn	Flygesandsdekke	Sikker	1500 m
Elvåsen 7	Stor	N-Ø-SØ og SV-V	Svak	Middels	Middels kornet løsmassedekke	Sikker	500 m
Elvåsen 9	Stor	NØ-Ø	Svak	Middels	Grovkornet løs-massedekke	Brukbar	1100 m
Torrvegen 1	Middels	SV-V og N-NØ	Svak	Middels	Spredte middels kornete løsmasser	Brukbar	800 m
Torrvegen 3	Middels	SV-V-N-NØ	Svak	Jevn	Finkornet løs-massedekke	Dårlig	250 m
Torrvegen 5	Middels	V-SV	Flatt	Jevn	Finkornet løs-massedekke	Sikker	800 m
Andvikmoen 1	Stor	SV-V-NV og NØ	Svak	Jevn	Finkornet løs-massedekke	Sikker	800 m
Buskardet 1	Stor	Ø-S-V-NV	Svak	Jevn	Middels kornet løsmassedekke	Sikker	2400 m
Røytvatn 1	Stor	SØ-S-V-NV	Flatt	Jevn	Middels kornet løsmassedekke	Sikker	4900 m
Kval-fjorden 1	Middels	(N)	Svak	Middels	Middels kornet løsmassedekke	Sikker	2400 m
Sæter 1	Stor	SØ-S-SV og NV-N	Svak	Jevn	Middels kornet løsmassedekke	Sikker	2400 m
Sæter 2	Stor	SØ-S-SV	Skråning	Ujevn	Middels kornet løsmassedekke	Brukbar	3700 m
Grøndalen 1	Stor	(NV)	Flatt	Jevn	Finkornet løs-massedekke	Sikker	7000 m
Buskardet 1	Stor	Ø-S-V-NV	Svak	Jevn	Middels kornet løsmassedekke	Sikker	2400 m
Røytvatn 1	Stor	SØ-S-V-NV	Flatt	Jevn	Middels kornet løsmassedekke	Sikker	4900 m
Kval-fjorden 1	Middels	(N)	Svak	Middels	Middels kornet løsmassedekke	Sikker	2400 m
Sæter 1	Stor	SØ-S-SV og NV-N	Svak	Jevn	Middels kornet løsmassedekke	Sikker	2400 m
Sæter 2	Stor	SØ-S-SV	Skråning	Ujevn	Middels kornet løsmassedekke	Brukbar	3700 m
Grøndalen 1	Stor	(NV)	Flatt	Jevn	Finkornet løs-massedekke	Sikker	7000 m

TERMINAL

TRASSE

[Vedr. tabell s. 118: Graderinger (etter H.B.Bjerck 1987: Størrelse: Liten (<100m²), middels (>100<1000m²), stor (>1000m²). Helling: Bratt, skråning, svak helling, flatt. Jevnhet: Ujevn, middels jevn, jevn. Undergrunn: hovedsakelig berg, spredte løsmasser, løsmassedekke av ulike slag. Havn: Dårlig, brukbar, sikker.]

Ly for vind fra SØ, SV og V er de typer som forekommer oftest. Meteorologiske undersøkelser i Vikna idag viser at vind fra SSØ forekommer hyppigst og dominerer i januar, mens vind fra VSV dominerer i juli. Vind fra omkring V er sterkest (Johannessen et.al. 1980, Klemsdal 1982). Størrelsen på den potensielle boflate, helling og havneforhold vil fremdeles hevdes å være viktige. Men å sannsynliggjøre dette ville ha krevd en gjennomgang av de 60 "negative" leteområder, noe som ikke er gitt plass i denne rapporten.

Lokalitetenes størrelse og funnmengde.

I tabellen nedenfor er alle steinalderlokaliteter oppført med deres beregnete størrelse, funntetthet og absolutte artefaktmengde. Alle steinalderfunn (unntatt Grøndalen 1) må være fra yngre steinalder. De er antagelig mellom 3500 og 5500 år gamle.

Steinalderlokaliteter (alle er nyregistreringer, unntatt Grøndalen 1):

Lok.navn	Størrelse*	Antall funn	Funn-tetthet	Absolutt artefaktmengde	Tolking av funnene
----------	------------	-------------	--------------	-------------------------	--------------------

TERMINAL

Elvåsen 1	Funnsted	4	-	-	Sitteplass
Elvåsen 2	18 m ²	4	-	-	Sitteplass
Elvåsen 3	Funnsted	3	-	-	Sitteplass
Elvåsen 6	70 m ²	26	18/m ²	1 300	Leir
Elvåsen 7	680(370)m ²	609**	45/m ²	17 000	Basisboplass
Elvåsen 9	650(390)m ²	56	22/m ²	8 600	Basisboplass
Elvåsen 10	Funnsted	1	-	-	-
Torvvegen 1	20 m ²	6	7/m ²	140	Sitteplass
Torvvegen 3	5 m ²	1	-	-	Sitteplass
Torvvegen 5	5 m ²	2	-	-	Sitteplass
Andvikmoen 1	Funnsted	6	-	-	Sitteplass
Andvikmoen 2	Funnsted	1	-	-	-
Posaholet 1	Funnsted	1	-	-	-

TRASE

Buskardet 1	2 500 m ²	162	98/m ²	245 000	Basisboplass
Røytvatn 1	10 m ²	2	8/m ²	80	Sitteplass
Kvalfjorden 1	150 m ²	14	11/m ²	1 650	Leir
Sæter 1	340 m ²	9	8/m ²	2 700	Leir
Sæter 2	1 100 m ²	38	5/m ²	5 500	Leir
Grøndalen 1	100 m ²	9	-	-	Sitteplass

- : Grunnlag for utregning er for usikkert

* : Funnførende areal i parentes på tuftområdene

** : 153 av disse ved prøvestikking, resten ved prøvegraving

Det er altså stor variasjon i lokalitetenes størrelse og funnmengde. De fleste på Lauvøya er små og med få funn. De kan muligens karakteriseres som "sitteplasser" (etter H.B.Bjerck 1987).

Tuftområdene utmerker seg med relativt mange funn og stort areal. De kan kanskje tolkes som "basisboplasser". Mens gjennomsnittet for Elvåsen 7 bare er 45 artefakter/m², ble det funnet 289 artefakter/m² i tuft A, og prøvestikking i tuft B antydte at den kan være enda funnrikere.

Lokalitetene langs traséen viser samme variasjonsbredde, men flere er av middels størrelse (100-1000 m²). Tuftområdet på Borgann skiller seg ut med minst 8 tufter og en antatt utstrekning på ca. 2 500 m².

Råmateriale og artefakttyper.

Flint er hovedråmaterialet. det er ikke mer enn 1 artefakt av andre bergarter (kvartsitt, skifer) på 16 av 19 lokaliteter/funnsteder. På Buskardet 1 utgjør flint 90% av materialet, men det er også 11 skifersaker (7% av det totale). På Elvåsen 6 er skiferandelen 6 av 26 innsamlete artefakter. Det er særlig tuftområdet, Elvåsen 7, som utmerker seg. Skiferandelen er der opp i 34% (210 av 609 artefakter).

Materialet består nesten utelukkende av avslag. Av 917 innsamlete artefakter er det 7 kjerner fra 6 ulike boplasser. Tre av kjernene er bipolare. Flekker er bare funnet enkeltvis på de tre lokaliteter ved Kvalfjorden på Mellom Vikna (Kvalfjorden 1, Sæter 1 og 2). I tillegg kommer 6 flekker fra hvert av tuftområdene Elvåsen 7 og 9. Alle 6 på Elvåsen 9 er fra prøvestikket i tuft F.

To emner til redskaper av rød skifer ble funnet ved prøvegravningen i tuft A på Elvåsen 7. Et skiferemne stammer fra prøvestikkingen på tuftområdet Buskardet 1 på Borgann. De eneste andre redskaper er skrapere og andre retusjerte avslag. Slike er konstatert på små og mellomstore lokaliteter: Torvvegen 1 (1 stk.), Andvikmoen 2 (1 stk.), Sæter 1 og 2 (2 hvert sted). Ettersom det totale innsamlede materialet fra de sistnevnte steder er lite, kan det være en svak antydning om at det dreier seg om spesialaktivitet-lokaliteter.

Elvåsen 6 har liten utstrekning (ca. 70 m²), men kulturlaget er opptil 16 cm tykt og inneholder brente bein. Noen små prøver av det osteologiske materialet er analysert ved Zooløgisk Museum i Bergen. Alle de 43 innsamlete bein viste seg å være av fisk, men intet kunne artsbestemmes. Fire fragmenter må likevel være av Torskefisk-familien, og førstekonservator Rolf W. Lie mener det er grunn til å tro at mesteparten av knoklene tilhører torsk, Gadus morhua (brev fra Lie, datert 20.01.88)

Bevaringstilstand og verdikriterier.

Alle de 6 "funnsteder" på Lauvøya er antagelig helt eller delvis ødelagte fornminner. To av lokalitetene langs traséen er delvis ødelagt av masseuttak (Grøndalen 1 og Sæter 2). De bevarte deler av boplassene kan gi viktig informasjon. Sæter 2 er relativt stor, og Grøndalen 1 kan stamme fra eldre steinalder (ligger 50 m.o.h.). Etter h.o.h. kan den sistnevnte lokalitet kanskje være 7000 år gammel.

Med unntak av en kjerrevei på Buskardet 1, er tuftområdene urørt av moderne

Fig. 42 Utsikten fra steinaldertuftområdet. Buskardet 1, Borgann. Nord Salbutinden t.v., Vågs kardfjellet t.h. Risøyvika i bakgrunnen. Tatt mot NNØ. (Foto: H.C.Søborg)

Fig. 43 Utsikten fra terrassen med steinaldertuftområdet, Elvåsen 7. Flest tufter inn i skogen t.v. og midt på bildet Elvåsvika og bruk 2/14 i bakgrunnen t.h. Tatt mot Ø. (Foto: H.C.Søborg)

Gravrøyser:

Lok.navn	ØK-reg.nr.	Tvm./LxBr.	Høyde
<u>Terminal</u>			
Elvåsen	R1 (1906-L6)	2 m	0,3 m
Elvåsen	R2 (1906-L6)	7,5 m	0,5 m
Elvåsen	R3 (1906-L6)	8 m	1 m
Elvåsen	nyregistrert	7,5 m	0,5 m
"Torvvika"	nyregistrert	5,5 m	0,5
Andvikmoen	XI (1906-I6)	-	-
Haugøya	R4 (1906-I6)	7 m	1 m

Trasé

Ramstadkeipen	nyregistrert	4 m	0,6 m
Dragvika	nyregistrert	6 m	0,6 m
Storvika	R1 (1906-G6)	13 m	1,5 m
"	R2 "	13 m	1,5 m
"	R3 "	13 m	1,2 m
"	R4 "	8 m	0,7 m
"	R5/1 "	5 m	0,7 m
"	R5/2 "	4 m	0,4 m
"	R5/3 "	4 m	0,4 m
"	R5/4 "	6 m	0,6 m
"	R5/5 "	4 m	0,4 m
"	R5/6 "	3 m	0,5 m
"	R5/7 "	3 m	0,4 m
"	R5/8 "	5 m	0,7 m
"	R5/9 "	4 m	0,4 m
"	R6 "	5 m	0,6 m
"	R7/1 "	20x7 m	1,2 m
"	R7/2 "	6 m	0,3 m
"	R7/3 "	5 m	0,3 m
"	R7/4 "	2 m	0,2 m
"	R7/5 "	2 m	0,4 m
"	R2/1 (1906-G4)	-	-
"	R2/2 "	-	-

Gravminnenes bevaringstilstand og verdikriterier.

Alle gravrøysene er mer eller mindre skadet. Røysa på Haugøya (R4 1906 I6) og den i "Torvvika" (mellom Elvåsen og Andvikmoen) er best bevarte. Haugøyrøysa har fotgrøft hele veien rundt og er jordblandet. Disse er begge av "kystrøys-typen", som er en relativt lite utforsket fornminnetype, til tross for at den er typisk for denne økologiske sone.

Opplevelsesverdien til gravrøysfeltene på Storvika (se fig. 44, s. 124) er betydelig ettersom mange er velbevarte og godt synlige, og de finnes i flere størrelser og utforminger. To av røysene som er tatt med (R2/1-2, 1906-G4) er det imidlertid nesten ingen ting igjen av. Landskapet er lite preget av moderne inngrep, men samtidig er det et bra samspill mellom røysene, båt og skipstrafikken i sundene i N og Ø og Lauvøybroen. Beliggenheten er "klassisk" ut mot et smalt sund og leia (se fig. 45 og 46, s. 125). Gravrøysen ved Dragvika på Ytre Vikna er også fantasieggende med den dominerende beliggenheten ved en innsnevring i Langsundet på en kolle med vid utsikt i 3 himmelretninger (se fig. 50, s. 130). Slike røyser har vært betraktet som minner om ferdselsveier i eldre tid. Dette kan kanskje også gjelde den plyndrete steinkiste i skaret ved Ram-stadkeipen på Ytre Vikna (se fig. 49, s. 130). For å kunne bruke disse fornminner til forskning omkring ferdsel, må man holde seg til prinsippet om at "døden avspeiler livet". Dette gjelder også røysene på Elvåsen, men da som minner om en gårdsbosetning basert på en kombinasjon av jordbruk og fiske som må ha eldgamle røtter her i landet. Opplevelsesverdien til gravrøysene på Elvåsen skyldes altså ikke så mye et ruvende utseende, men hva de representerer, og det at de ligger i utkanten av et felt med steinaldertufter (Elvåsen 9).

Resultat av leting etter andre fornminner.

Det er ikke påvist spor etter et eventuelt forhistorisk gårdsanlegg. Vi gikk relativt nøye over den nåværende innmark på Elvåsen for å se om det var oppløyd kulturlagspor, tuftvoller eller steingarder av eldre type. Slike ble ikke konstatert.

Fosfatkarteringen gav antydninger om hvor eldre aktiviteter kan ha foregått på innmarken ved relativt høye og dyptliggende fosfatkonsentrasjoner, men ikke noe grunnlag for sikre konklusjoner.

Nausttufter og båtoppdrag er ikke påvist noen steder NØ på Lauvøya til tross for at vi har undersøkt terrenget ganske grundig mellom 10 m-koten og nåværende strandnivå. Informanter har fortalt at båter av og til ble trukket opp i Brei-Dramvika på øyas NV-side, for å slippe å ro rundt øya til havnene på innsiden. Men de kjente heller ikke til spor etter båthus der.

Sesongfiske er noe man må kunne gå ut fra har foregått også i tiden før 1500-tallet. Men på vår korte registrering på de ytterste øyene (ved Frelsøya) ble ikke sikre forhistoriske tufter påvist. De marinarkeologiske registreringer ved Lauvøya synes å være entydig negative (se kap. 7.4). Det er nokså brådypt utenfor øyas bebodde innside. Bedre bevaringsforhold finnes kanskje i skjærgården utenfor Borgann, der ledningen eventuelt skal komme i land.

Ett kulturminne (en tuft på Valaunet) er tatt med hovedsakelig som en påminnelse om de mange spor av usikker alder som kan finnes langs traséen. I det planlagte terminalområdet er det en mengde gjerder, røyser og voller i Sjømyra sør for Elvåsen og innenfor Smal-Dramvika. Disse skal være fra nyere

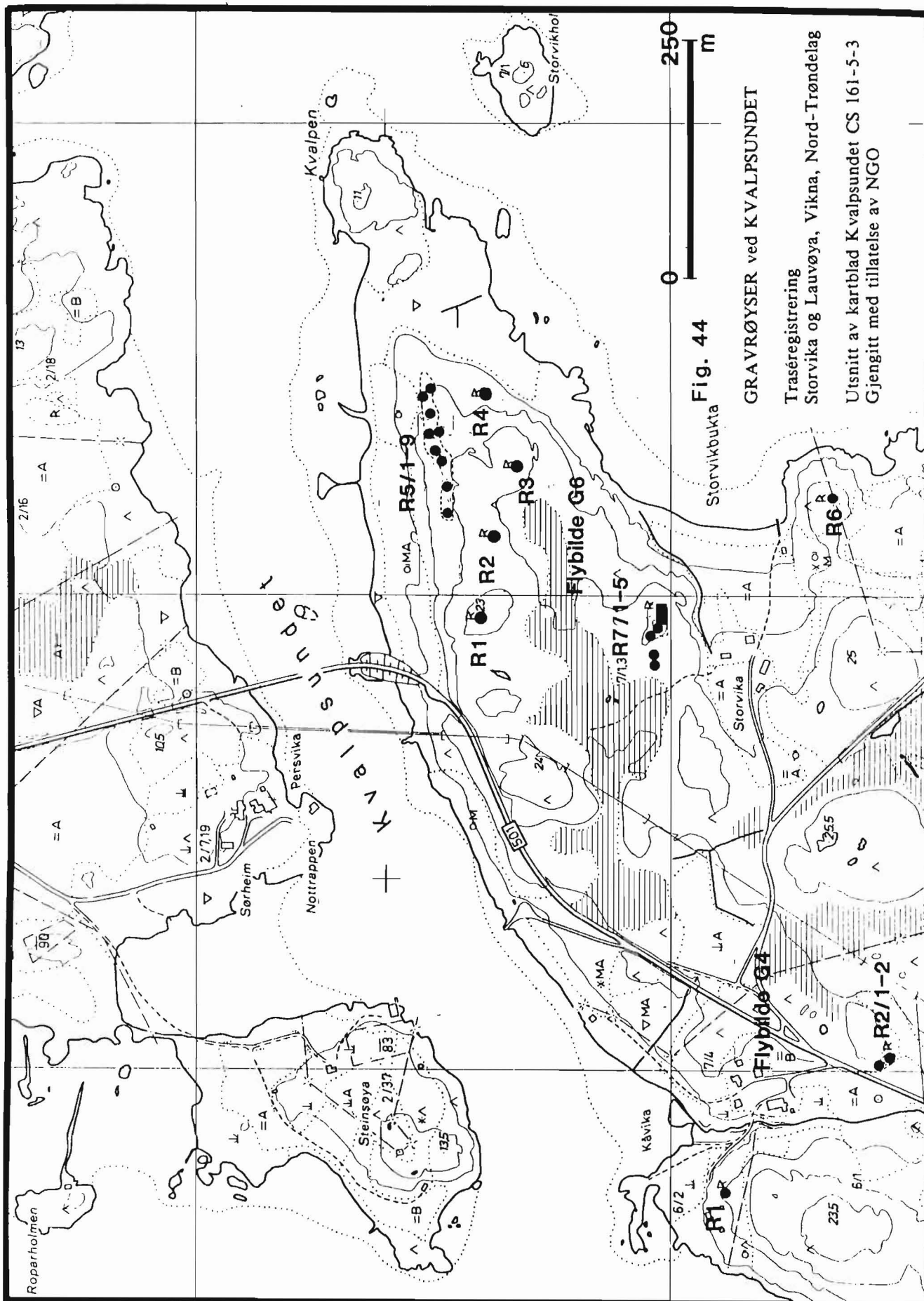

Fig. 45 Gravrøyser ved Kvalpsundet på Storvika, Indre Vikna. Lauvøybroen t.h. i bakgrunnen. Tatt mot VNV. (Foto: H.C.Søborg)

Fig. 46 Gravrøyser ved Kvalpsundet på Storvika, Indre vikna. Storfjellet på Lauvøya i bakgrunnen. Tatt mot N. (Foto: H.C.Søborg)

tid. Mer diffuse steinsetninger og hellere med bålrester som vi gransket på Lauvøya, tror vi også er av nyere dato.

8.2 Vegetasjonshistorie

Undersøkelsen viser at det er mulig å finne lokaliteter for pollenanalyse med ulike problemstillinger i området. Der er samlet inn materiale til utredning av lokale forhold i yngre steinalder, til ettersporing av eventuell jordbruksaktivitet i jernalderen og til utredning av generell vegetasjonshistorie. Foreløpige resultater viser at de innsamlete torvsøylene representerer flere forskjellige typer materiale, og at pollenpreparatenes kvalitet er varierende. For utredning av strandlinjeforskyvningen er det kun registrert mulige lokaliteter i nivåer under 25 m.o.h. Stikkprøver fra to tjern viste ingen tydelige isolasjonskontakter i materialet. Materialet må antas å være for ungt til å kunne belyse hasselinnvandringen i området.

9. KULTURHISTORISK SKISSE

"Vikna" er et av disse nokså tallrike usammensatte øy- og bygdenavn (f.eks. Fræna - Smøla - Hitra - Frøya - Jøa - Leka - Vega - Træna) langs kysten av Midt-Norge som kan gå tilbake til tiden før Kr.f. (se Sandnes 1965:38). Vikna ligger på nordsiden av Folla, en av de mest værharde strekninger langs norskekysten. Men med de mange gode havner på de tallrike øyer, har dette nok alltid vært et attraktivt område for bosetning. Ressursgrunnlaget for en fiske-fangst-befolkning har utmerket seg selv i et land som Norge. I nyere tid var fiskeværene blant de største sør for Lofoten. Både havert og steinkobbe har kalvingsplasser her, og i eldre tid kan klubbing av selunger på skjærene ha vært en viktig næring, ved siden av jakt på de voksne individer. I Aslak Bolts jordebok fra ca. 1440 nevnes det at erkebispene eide hele Kvalfjord (som traséen krysser) med "alle kvalvåger" (Sandnes 1965:195). De svære egg- og dunvær som tilhørte gårdene (f.eks. Borgann) støttet vel godt opp under næringsgrunnlaget også.

Mye av terrenget ligger lavt over havet, og det kan være en del av forklaringen på at vi ikke fant sikre eldre steinalderboplasser. Men mesolittiske funn er gjort tidligere i Vikna, f.eks. allerede ved A. Nummedals granskinger i 1912. En av lokalitetene langs traséen, Grøndalen 1, ligger høyt nok (50 m.o.h.) til at den kan være fra mesolittisk tid. Der er det innsamlet avslag av rød skifer. Skiferbruken er tradisjonelt blitt oppfattet som et kjennetegn på overgangen til yngre steinalder (ca. 5200 før nåtid), men dette synet må kanskje omvurderes. Den røde skifer finnes ikke i berggrunnen i Midt-Norge, men i Nord-Sverige. Forekomsten på lokaliteter i Vikna (foruten den ovennevnte, også: Elvåsen 6, Elvåsen 7, Buskardet 1, Sæter 2) kan vitne om årstidsbetonte vandring mellom kyst og innland, eller byttesystemer mellom mer fastboende grupper av mennesker i kyst-, fjord- og innlandsstrøk.

At folk hadde mer permanente tilholdssteder i yngre steinalder antydes av de 3 registrerte tuftområdene. På forhånd var det ikke noen grunn til å tro at basisboplasser var mulig å oppdage innenfor det begrensede arealet på Lauvøya. Men med 7 sikre tufter på Elvåsen 7 og kanskje 6 på Elvåsen 9, kan man begynne å snakke om noe slikt. Grupper med tufter gravd ned i løsmasser i kyststrøk er særlig kjent fra Finnmark. I de siste år er et større antall registrert på Vega, men mellom der og Finnmark er det få av denne fornminnekategori. De kjennes ikke fra kysten av Vestlandet til tross for at det har foregått store steinalderundersøkelser der i mange år. Muligens er man på spor etter en grense mellom ulike "sosiale territorier" i steinalderen, ett nord for Stad, med materielle kulturtrekk som bruk av rød skifer til kniver og spydspisser og nedgravde grophus, og et annet lenger sør med andre former for hus og redskaper (Søborg 1986:326).

På Borgann lengst V i Vikna er den tredje tuftgruppen (minst 8 stk). De ligger på rad og rekke, og flere kan ha vært i bruk samtidig. De største tuftene finnes på de laveste koter, og det kan indikere en utvikling mot større sosiale grupper over tid.

Traséregistreringen hadde lite omfang, og gir derfor ikke grunnlag for sikre konklusjoner. Men foreløpig er de større boplasser med tufter bare kjent fra øyene i utkanten av Vikna. Muligens var de mest pålitelige og/eller største matressurser der. Middelstore lokaliteter på øyene imellom (langs traséen) kan være steder grupper besøkte på gjentatte, men kortvarige jakt- og fiskeekspedisjoner. Utenom tuftsamlingene på Lauvøya ble det stort sett bare

Fig. 47 Steinaldertuftområdet, Elvåsen 9, i skaret mellom Littl- og Stor-Elvåsen. Tuft a t.v., tuft b t.h. Innmarken på Elvåsmoen i bakgrunnen t.v. Tatt mot SV. (Foto: H.C.Søborg)

Fig. 48 Tuft b, Elvåsen 9. Kvingla i Nærøy k. og Nærøysundet (leia) i bakgrunnen. Tatt mot SSØ. (Foto: H.C.Søborg)

konstatert spor etter mer tilfeldige opphold ("sitteplasser"). Det var kanskje for kort avstand til basisboplassen til at det var nødvendig å ha det H.B.Bjerck (1987) kaller "stasjoner" for spesielle ervervsaktiviteter eller en "leir". Men de fleste små lokaliteter ligger lavere (16-25 m.o.h.) enn tuftområdene (26-32 m.o.h.) og er antagelig yngre. Dette kan være spor etter tilfeldige opphold den gang basisboplssen lå utenfor området (etter ca. 4500 før nåtid).

Nivåene på Elvåsen 7 (28-32 m.o.h.) og Elvåsen 9 (26-30 m.o.h.) overlapper, men de kan ha vært påfølgende basisboplasser (med den sistnevnte som den yngste) i tiden mellom ca. 5200 og 4500 BP. De ligger bare 350 m fra hverandre i luftlinje. Begge steder har hatt gode havneforhold med flere alternative innløp. Tuftene er gravd ned i steinige løsmasser, terrenget heller bare svakt og overflaten er noenlunde jevn. Men mens Elvåsen 7 meget godt skjermet for vind (fra V, N og NØ) er Elvåsen 9 nærmest midt i en vindtunell. Beliggenheten kan bedre forstås dersom det var mer skog på øya i yngre steinalder. Elvåsen 7 er i det tetteste skogholtet NØ på Lauvøya.

De nåværende innmarksområdene i utbyggingsområdet ligger lavere enn lokalitetene som er tolket som basisboplasser. Det er bare på Elvåsmoen og Andvikmoen at det kan ha vært drevet åkerbruk i forhistorisk tid. De eneste løsmasser av betydning er konsentrert til disse steder. Brukbar beitemark er mer utbredt. Sandmoene har bare vært tilgjengelige fra og med siste del av steinbrukende tid. Noen flint og skiferavslag på innmarkoverflaten og i grøftemasser antyder at områdene ble nyttet i denne periode, men om det var folk med blandingserverv er ikke mulig å uttale seg om foreløpig. Inntil videre må man bare gå ut fra at fiske, fangst og innsamling har vært de viktigste næringsaktiviteter. De brente bein fra Elvåsen 6 var jo alle av fisk og antagelig av torsk.

Oldfunn og gårdsnavnene i Vikna antyder at gården som bosetningsenhet kan være senere enn i andre deler av Trøndelag (Sandnes 1965: 117-118). De sentrale gårder har ofte -stadnavn som tradisjonelt henføres til vikingtid. Eldre jernalders funn er fåtallige i bygda. I munningen av skaret mellom Litl- og Stor-Elvåsen ligger en samling med 4 gravrøyser. Flere små røyser/steinsamlinger er observert i området. Disse kan være gravanlegg. Dessuten vet man fra undersøkelser andre steder, at det ofte er flere graver under flat mark. Synlige gravminner var muligens forbeholdt viktigere personer. Røysene på Elvåsen er relativt små, 2-7,5 m i tvn. Etter vanlig tankegang i arkeologisk forskning burde samlinger med mindre gravminner helst være fra eldre jernalder og ligge i tilknytning til en gård, i motsetning til det som ovenfor er hevdet for Vikna generelt. Gården Lauvøya er ikke nevnt i skriftlige kilder før på 1520-tallet og brukene i utbyggingsområdet ble etter det man vet først tatt opp i 1870-90-årene. De nokså uanselige røysene på Elvåsen kan være viktige minner om en forhistorisk ekspansjonsperiode innen jordbruket.

Gravrøysene i den østlige delen av Vikna er konsentrert til Nærøysundets inn- og utløp, på Lauvøya og Storvika i N, og rundt Ryemsjøen og på Sandvik i S. I jernalderen var det viktig å ha kontroll over trafikken til sjøs og dermed også viktig å markere sitt nærvær på strategiske punkter som dette (Støren Binns 1982:15). Disse røysene har altså en annen beliggenhet enn den mulige gårds-samlingen på Elvåsen. På Storvika er det en krans med imponerende gravminner langs med Kvalpsundet mellom Indre Vikna og Lauvøya der båtene fra Ytre Vikna kom i nyere tid da folk skulle til fastlandet (se fig. 44, s. 124). Røyskjeden bøyer derfra sørover langs Nærøysundet hvor Nordlandsleia går. Enkeltstående gravminner av samme slag ble oppdaget i år på en knaus mellom Elvåsen og Andvikmoen ut mot sundet, og på Ytre Vikna ved Langsundet.

Fig. 49 Kiste i gravrøys ved Ramstadkeipen på Ytre Vikna. Tatt mot N. (Foto: G.Stenvik)

Fig. 50 Gravrøys på kolle ved Dragvika i Langsundet på Ytre Vikna. Tatt mot SV. (Foto: H.C.Søborg)

Den jordblandete røys på Haugøya i utbyggingsområdet er et tredje eksempel. Disse kan oppfattes både som territoriemarkeringer og som monumenter over betydningen av samferdselen til sjøs.

De dårlige tider etter midten av 1300-tallet førte til nedlegging av gårder også i Vikna. Dette forteller gårdsnavn som Valaunet (der traséen krysser sundet mellom Indre og Mellom Vikna) og Øygarden på Lauvøya (i S-kanten av utbyggingsområdet). På Øygarden står flere gravrøyser og en bautastein fra jernalderen. Hvis det var øde her, var det neppe fast bosetning lenger NØ på øya. Men etter Svartedauden var det en markert forskyvning i befolkningen i Namdalen mot ytre strøk (Sandnes 1965:275). Allerede på 1200-tallet hadde framveksten av sentra og et marked ut i Europa ført til framgang langs kysten. Ved slutten av middelalderen (etter 1500) ble det igjen gode avsetningsforhold for fisk. Dette var kombinert med store mengder skrei i Ytre Namdal. Av skattetallene forstår man at det var velstand og rikdom hos enkelte i Vikna. Lauvøya ble lagt ut til gård for fogden i Namdal på 1580-90-tallet. Freløya ut mot storhavet i V ble krongods etter reformasjonen. Midt på 1500-tallet var det 6 oppsittere og eget kapell på den lille øya. På flere av de andre øyene her ute var det bu og hus etter fiskere (Bremøya, Barøya) som også dyrket små åkerlapper mellom bergknausene (Barøya).

Mens vi bare kan slutte indirekte om eldre tids innmarksaktiviteter, er det flere opplysninger om utnytting av utmarksressursene. Mesteparten av utbyggingsområdet på Lauvøya er utmark. Gjerder og varder kan være grensemerker mellom brukenes markrettigheter. Etter utskiftningen ble området inndelt i Nordmarka og Sørmarka. I nord hadde alle bruk beiterettigheter. Det var mest kyr som fant gress på myrene. Husmannsplassene, Elvåsen-Søråsen-Andvika-Andvikmoen er på innsiden av øya liksom de større gårdene i SV. Helt i S på utsiden ble det også ryddet en del småbruk, f.eks. i Sildvika og Sagstøa. Spor etter rydding i nyere tid vises også innenfor Smal-Dramvika på NV-siden og i Sjømyra rett sør for Elvåsen. Små oppmuringer under hellere med bålrester forteller om mer tilfeldige opphold, kanskje ved jakt eller gjeting. Flere kvernhus sto tidligere i bekken gjennom "Kvernhusdalen" fra Nordvatn. Disse er borte nå, kanskje i forbindelse med nydyrkingen der.

Som nevnt ovenfor er merker etter torvskjæring de mest alminnelige kulturminner i utmarka. Rester etter torvtørkehus ligger ved myrtjønnebekken SØ for Mastervika. Hauger med torv til tørk sees innenfor Hestvika og N for Stor-Elvåsen.

Mye av myrene er "tørrmyr" der torven på bunnen er blitt helt svart og er svært god brensel (muntlig oppl.: Petter Karlsen, Lauvøya). Man skulle tro at torvskjæring foregikk også i eldre tid, men emnet er lite utforsket.

Samer fra Helgeland kom jevnlig med reinflokkene sine over Nærøy for å nytte det gode vinterbeite på Lauvøya og ellers i Vikna. Reinvokterne kan ha hatt midlertidige oppholdssteder i hellere f.eks. den i skaret ved NV-foten av Litl-Elvåsen. Folk på Lauvøya som kan huske disse hendelser sier det var spennende å se reinflokkene legge på svøm fra Indre Vikna og komme utover øya. Når det er vanskelig å påvise konkrete spor etter slike nyere tids driftsformer, gir det en pekepinn om hvor mye mer sammensatt det forhistoriske kulturbildet var enn vi kan ane, og hvor mye som står igjen m.h.t. fremtidige granskinger.

10. VIDERE UNDERSØKELSER

10.1 Arkeologiske

10.1.1. På museet

Etter årets feltsesong foreligger det en del data og materiale som ikke er ferdig bearbeidd til skriving av denne rapporten.

En serie med trekullprøver er innsamlet fra alle steinaldertuftområdene og enkelte av de andre boplasser. Flest mulig av disse skal ¹⁴C-analyseres ved laboratorier for radiologisk datering. I denne rapport oppgis en del omtrentlige tidsangivelser bygd på strandlinjedateringer fra Nærøy. Det er nødvendig å ha mer nøyaktige og sikrere data å bygge på m.h.t. fremtidig arbeid uansett i hvilken forbindelse dette blir foretatt.

Det ble samlet inn pimpstein (uten slitespor) fra en rekke lokaliteter mellom 20 og 30 m.o.h. i Vikna (Elvåsen 1, Elvåsen 6, Elvåsen 7, Elvåsen 9, Kvalfjorden 1, Sæter 2). Pimpstein lå som et teppe i 25-m-nivået i skaret mellom Litl- og Stor-Elvåsen, og fantes naturlig nok også i borekjerneprøven fra myrlokaliteten ved Elvåsen 9. Siden enkelte pimpsteinshorisonter kan dateres, er det ønskelig å få geologer til å se på det innsamlete materialet.

Som et ledd i kartlegging av råflinttilgangen langs den midtnorske kyst, skal forsker Kristian Pettersen ved Vitenskapsmuseet behandle den råflint vi har funnet i naturavsatte sedimenter og på boplasser.

I pkt. 5 og 9 ble det lagt vekt på bruken av rød skifer til redskapsproduksjon i Midt-Norge i steinalderen. Petrografisk analyse vi kunne belyse spørsmålet om råstoffkilder og distribusjon.

Gjennom den benyttete registreringsmetoden har vi dokumentert boflatestørrelse, topografi, "havneforhold" og undergrunnen på et større antall prøvestikingsområder i Vikna. Disse områder så bra ut på kartet, men graving gav ikke positivt resultat overalt. Videre bearbeiding av disse data kan kanskje fortelle noe om hvilke faktorer som bestemte valg av tilholdssted i yngre steinalder med spesiell referanse til den nordlige delen av Trøndelagskysten.

10.1.2 I felt

Den største mengden med arkeologiske data ligger fortsatt i jorden i de undersøkte områder i Vikna. Dersom man skulle frigi områdets kulturminner, ville det kreve relativt omfattende arkeologiske undersøkelser.

Årets traséregistreringer er å betrakte som stikkprøver på utvalgte steder for å finne ut hva slags og hvor mange fornminner man kan vente å finne ved mer intensiv registrering. Når traséen's nøyaktige forløp er kjent vil en mer intensiv registrering være påkrevd. Dersom traséen legges der den er inntegnet nå, vil man antagelig vanskelig kunne unngå enkelte av fornminnene som ligger i trange pass (f.eks. Røytvatn 1, gravrøysen ved Ramstadkeipen, Sæter 1 og 2). Andre steder kan en flytting av traséen medføre at den vil berøre kjente fornminner som ikke er omtalt i denne rapporten. Disse ligger utenfor 150 m-sonen, men likevel ikke mer enn 400 m unna (f.eks. ØK-registrerte røysen på Yttersund, Valaunet og Sæter og steinalderlokaliteter på Hansvika). Terrenget ved Kvalfjorden og Sæter virker dessuten lovende m.h.t. å finne flere stein-

alderlokaliteter i umiddelbar nærhet av den nåværende trasé. "Kysttufter" vil kanskje kunne oppdages på Barøya eller andre av de ytterste øyene.

De 2 største kjente fornminneområder ved traseen synes bare å bli indirekte berørt av de foreliggende planer. Det store steinaldertuftområdet på Borgann (Buskardet 1) ligger 150-200 m unna, og traséen går ikke nærmere enn 50 m noen av de påviste røysene på Sturvika ved Lauvøybroen. Legging av en rørledningstrasé vil i første omgang nødvendiggjøre mer omfattende og intensiv registrering. De fornminner som er kjent idag midt i den valgte trasé vil bare kreve utgravninger av middels omfang.

Fornminnene i terminalområdet på Lauvøya er konsentrert til strekningen Stor-Elvåsen - Posaholet. Denne delen av øya er antagelig nokså sentral i utbyggingssammenheng. Utgravninger vil være nødvendige. Ingen yngre steinalders boplasser på Trøndelagskysten er tidligere utgravd. Det er et meget stort behov for kunnskaper angående regionen og perioden. Huskonstruksjoner av denne type på kystboplasser er ikke påvist andre steder i Sør-Norge. En utgravning av halvparten av en slik tuft vil kreve 4 personer i ca. 3 uker. Det er 9 sikre tufter på Lauvøya og dertil 6 sannsynlige/mulige (Elvåsen 7 og 9). Også området mellom tuftene er funnførende. Tuftområdenes utstrekning er beregnet til henholdsvis ca. 1120 m² (Elvåsen 7) og 650 m² (Elvåsen 9). Undersøkelser vil måtte kombineres med fosfatkarteringer og vegetasjonshistoriske granskinger.

Elvåsen 6 er på ca. 60 m², men kulturlaget er begravd under opptil 60 cm sand og pløyejord. Kulturlaget er tykt (15-16 cm) og inneholder brente bein som krever møysommelig fremplukking. De 4 andre registrerte steinalderlokaliteter på Lauvøya er små og videre undersøkelser vil kreve relativt liten arbeidsinnsats.

Gravrøysene på Elvåsen er av moderat størrelse (2-7,5 m i tvn.) og omrotete. Men noen av de fineste gravfunn vi kjenner kommer fra nokså uanselige anlegg. En utgravning av den mer velbevarte gravrøys på Haugøya og den mellom Elvåsen og Andvikmoen vil kreve mer arbeid og gi muligheter for interessante funn. De få stein som ligger igjen etter en røys på Andvikmoen, er det ingen ting man kan gjøre med.

Det største arkeologiske arbeid som må gjøres på Lauvøya i tilfelle utbygging, vil ved siden av utgraving av tufter og gravrøys, bestå i undersøkelse av kulturminner som vi antar må være der, men som vi ikke har greidd å påvise med de metoder vi må holde oss til ved en innledende registrering. Dette gjelder f.eks. 1) Gravminner mellom røysene på Elvåsen. Større arealer må avtorves. 2) Steinalderlokaliteter begravd under minst 0,5 m myr. Sand- og leiravsetninger er f.eks. påvist i prøver under 2,5 m torv SV for Humultjønn. 3) Gårdsanlegg fra jernalderen under pløyejord og flygesand på Elvåsen og/eller Andvikmoen. Avtorving med maskiner er kanskje en løsning m.h.t. påvisning av disse. 4) Samiske kulturminner som man antagelig må innkalle spesiell ekspertise for å greie å finne.

10.2 Vegetasjonshistorie.

I det videre arbeidet vil ettersporing av eventuelle jordbruksaktivitet i jernalderen bli høyest prioritert. For utredning av forholdene i yngre steinalder vil enkelte stikkprøver bli analysert. De samlede resultatene vil bli forsøkt utnyttet til en beskrivelse av områdets vegetasjonshistorie, eventuelt begrenset til enkelte perioder.

LITTERATUR

- Binns, K. Støren 1982: Vikna. topografisk-arkeologisk registrering 1979. Bind I. *Funn og Fornminner i Nord-Trøndelag* 8, Trondheim 1982.
- Bjerck, H.B. 1987: *Vegaprojektet: Rapport fra undersøkelsen i 1986. kartlegging og testundersøkelse av tilholdssteder langs 50 m-nivået*. Unpubl. rapport. Trondheim 1987.
- Borgan, B. 1969: *Viknaboka. Gards- og ættehistorie*. Bind I-III. Vikna 1969.
- GEOTEAM 1986: *Land Terminal for Haltenbanken Prefeasibility study-engineering geology and geotechnics. Lauvøya. Report no. 30907.01*. Trondheim, December 1986.
- Holten, J.I. & Iversen, S.T., 1983: *Botaniske undersøkelser i Vikna og Nærøy kommuner, Nord-Trøndelag fylke i forbindelse med planer om ilandføring av våtgass fra Haltenbanken*. Universitetet i Trondheim, DKNVS Museet, Botanisk avdeling.
- Håland, L. 1978: *Bidrag til beskrivelse av klimaet på kontinentalsokkelen*. Norsk Meteorologisk Inst. Scientific Reports 18. Oslo.
- Johannessen, T.W., Johansen, S. & Pinnanger, G. 1980: *Det norske vindenergiprogrammet. Grovkartlegging av vindforholdene i Norge. Generell vindstatistikk basert på observasjoner i perioden 1961-1975*. Inst. for atomenergi. Det norske meteorologiske inst.
- Magnus, B. 1974: *Fisker eller bonde? Undersøkelser av hustufter på ytterkysten*. Viking 1974. Oslo.
- Marker, E. 1974: *Klimaet innen de forskjellige regioner*. (Stensil.)
- Marstrander, S. 1954: *Trøndelag i forhistorisk tid*. Særtrykk av Norges Bebyggelse. Fylkesbindet for S-Trøndelag, N-Trøndelag og Nordland fylker.
- Petersen, Th. 1905: Antiquariske Notiser. *DKNVS-Skrifter*, 1904. No 4. Trondhjem 1905.
- Ramfjord, H. 1982: On the Late Weichselian and Flanderian Shoreline displacement in Nærøy, Nord-Trøndelag. Norway. *Norsk Geologisk Tidsskrift*. Vol. 62. Oslo 1982.
- Rygh, K. 1879: *Faste fornlevninger og Oldsagsfund i Nordre Trondhjems Amt*. Trondhjem, 1879.
- Rygh, O. 1903: *Norske Gaardnavne. Nordre Trondhjems Amt*. Oplysninger samlede til brug ved matrikelens revision (utgivne med tilføjede forklaringe av K. Rygh). Kristiania 1903.
- Sandnes, J. 1965: *Namdals historie til år 1600*. Namsos 1965.

- Schøning, G. 1910: *Reise som giennem en Deel af Norge i de aar 1773, 1774, 1775 paa Hans Majestets Bekostning er gjort og beskrevet*. Trondhjem 1910.
- Søborg, H.C. 1986: *Skiferkniver sør for polarsirkelen i Norge. En analyse av attributter, typer og geografisk fordeling, med bakgrunn i det fennoskandiske skiferkompleks*. Unpubl. mag.art.avh. ved Historisk museum, Universitetet i Bergen 1986.
- Vorren, Ø. 1986: Reindrift og nomadisme i Helgeland I. *Tromsø Museums skrifter*, Vol XXI, 1, Oslo 1986.

RAPPORT ARKEOLOGISK SERIE

1985

1. Stenvik, Lars F.: Arkeologiske registreringer i forbindelse med konsesjonssøknad kraftutbygging i Meråker, Nord-Tr.lag.
2. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i Øvre Glomma.
3. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i Vefsna-vassdraget.
4. Pareli, Leif: Registreringer av samiske kulturminner i forbindelse med konsesjonssøknad kraftutbygging i Meråker, Nord-Tr.lag.
5. Pettersen, Kristian og Scheen, Rolf: Uransbrekka. Et mesolittisk fangststed.

1987

1. Paus, Aage/Jevne, Erik og Gustafson, Lil: Kulturhistoriske undersøkelser i Innerdalen, Kvikne, Hedmark.

1988

1. Hatleskog, Anne-Brith m.fl.: Arkeologiske undersøkingar 1987 i samband med planlagt ilandføring av gass frå Haltenbanken. Alternativ: Røstøya.
2. Hatleskog, Anne-Brith m.fl.: Arkeologiske undersøkingar 1987 i samband med planlagt ilandføring av gass frå Haltenbanken. Alternativ: Akset.
3. Søborg, Hans Christian m.fl.: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Lauvøya.
4. Johansen, Kristine m.fl.: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av olje fra Haltenbanken. Alternativ: Vågøy.
5. Pettersen, Kristian m.fl.: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Grisvågøy.
6. Pettersen, Kristian m.fl.: Arkeologiske undersøkelser 1987 i forbindelse med planlagt ilandføring av gass fra Haltenbanken. Alternativ: Storvik.

ISSN: 0332 - 8546

ISBN: 82-7126-430-3

